

سرای سه حرا

هیمن محمدهد علی

منتدی اقرأ الثقافی

www.igra.ahlamontada.com

لتحميل كتب متنوعة راجع: «مُنْتَدَى اقْرَأْ الثَّقَافِي»

بِوَدَائِهِ زَانَدَنِي جُزْءَهَا كَتَيْب: سَهْرَدَانِي: «مُنْتَدَى اقْرَأْ الثَّقَافِي»

پراي دانلود کتابهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا الثقافی)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للکتاب (کوردی ، عربی ، فارسی)

منتدى اقرأ الثقافي

-----

www.iqra.ahlamontada.com

نژای سه‌حده‌ر

- ناوی كټيټې: نزاى سەحەر.
- نووسين و ئامادە كړدنى: هيمن محەمەد عەلى.
- ويښه‌ى بهرگ: قەيدار رەحيم.
- ديزاين: ريټباز.
- تايپ: زهينەب عەبدوللا رەسوول.
- چاپ: دووهم و زيادكړاو.
- تيراز: ۱۰۰۰ دانە.
- ژماره‌ى سپاردن: ۲۰۸۸ ى سالى ۲۰۰۹.

ماهى له چاپدانى پاريژ راوه.

بۆ دەستكه‌وتنى ئەم بهرهممه به (كۆ)
په‌يوهندي به‌م ژماره‌ى مۆبايله‌وه بکه (۰۷۷۰۱۵۹۸۲۹۱)

هېمن محمد مهدي علي

نزای سه حەر

پیشه کی

مأموستانه حمه دی شافیهی

۱۴۳۰ چاپی دووهم و زیادگراو ۲۰۰۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿١٧﴾ وَيَا لَأَسْحَارٍ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿١٨﴾﴾ الذاريات.

قال رسول الله ﷺ

(أَيُّهَا النَّاسُ أَفْشُوا السَّلَامَ، وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ، وَصِلُوا الْأَرْحَامَ، وَصَلُّوا

بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامَ، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ).

رواه أحمد ٢٣٢٧٢ والترمذي ٢٤٨٥ وابن ماجه ١٣٣٤

قال الشاعر

قلت لليل هل بجوفك سر

عامر بالحديث والأسرار

قال: لم ألق في حياتي حديثاً

كحديث الأحاب في الأسجار

پیشه کی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على أشرف المرسلين وعلى آله وأصحابه ومن أتبعهم بإحسان إلى يوم الدين..

﴿إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا﴾ (١٣٢) النساء.

نوێژ: میعراجی موسلمانانه، خوان و خۆراکی رۆحه، گه ورترین په یوهندی به نهدی ئیمانداره به خودای گه ورهوه..

نوێژ: ملکه چی و فه رمان به رداریه، تازه کردنه وهی عه هه و په یمانه، دمه زه رد کردنه وهی با وه پى مرقفه کانه، نزاو پارانه وهیه، هۆی بینینی خودای گه وره شه له به هه شتدا، به دمه سته ینانی په زامه نهدی خودای گه ورهیه، په یوه ست بوونی لاشه و گیان و دمو و نه له یه ک کاتدا به خودا وه، هۆی رزگار بوونه له دۆزه خ و دوور که و تنه وهیه له تاوان و خراپه و گونا ه، دروست کردنی په یوه نهدی برایه تیه، له نیوان نوێژ خویناندا، هۆی په کناسین و خۆشه وستی و ته بایی و په کپزیه، مایه ی نارامی و به خته وه ریه، چاو گه ش و پروونا ک ده کاته وه، ئاو پرژینی دل و دمو و نه ده کات.. به نوێژ کردن ئیماندار هه ست به حه وانه وه و نارامی و گه شانه وه ده کات..

بو زیاتر تیگه یشتن له پۆحی نوێژ و گه وره یی و پله و پایه ی نوێژ، ئەم نامیلکه یه یه برای به رپزم (کاک هیمن محمد شیخانی) به ناوی (نزای سه حەر) که به ووردی باس له گرنگی نوێژ و چپژ و گه وره یی نوێژ و نوێژی به کو مه ل، به تاییه ت نوێژی به یانی و خه و تنانی تیدا گردوه..

زۆر جیگه ی دمه ست خۆشی و دوعای خیره، که کاکه هیمن توانیویه تی له و ته مه نه لایه ی خۆیدا هه ست به و نه رکه گه وره یه بکات و خامه ی بخاته کار و خۆی تیا دا ماندوو بکات..

ئەوێ نووسیووێهێتی لە دوو توێی ئەم نامیلکەیه‌دا، شتیکی پوخت و
جوانه و جیگهی سووده بۆ گشت موسلمانیک..
هیوادارم خامه‌ی هەر پەنگین و به‌ پرشت بیٔت، ته‌مه‌نی درێز و پڕ
به‌ره‌مه‌ت و سه‌رکه‌وتوو بیٔت و زیاتر بتوانیٔت له‌ سه‌ره‌مه‌وو چه‌مه‌
نیمانیه‌کان به‌و شیوه‌یه‌ بنووسیٔت..

والسلام علیکم ورحمة الله

مه‌لا نه‌حه‌مه‌دی شافیعی

١٥/شعبان/١٤٢٩

٢٠٠٨/٠٨/١٦

سه‌ره‌تا

به‌ناوی خودای به‌خشنده‌ی میهرمبان

سو‌پاس و ستایش بۆ خودای خاو‌من دمه‌سه‌لات و لی‌بورد، دروود و سلاؤ و بۆسه‌ر گیانی پیغه‌مبه‌ری هه‌لبژێردراو، هه‌روه‌ها سلاؤ و بۆگیانی هاوه‌لان و شوین که‌وتوانی تا رۆژی دوا‌یی.. پاشان، سلاؤی خوداتان لی‌بیت..
ئهمه‌ چه‌یه‌که‌ له‌دئیک‌ی غه‌مبار هوه‌، وه‌ستانیک‌ی پ‌رله‌ گله‌یی و ناله‌یه‌، فرمی‌سکی ئاره‌زوومه‌ندانی به‌هه‌شته‌، وه‌ستان و پ‌امانی‌که‌ له‌گه‌ل حالی هه‌ندی له‌موسلمانان...!

چه‌یه‌که‌ باسی فه‌رزیک‌ له‌ گرنگ‌ترین فه‌رزه‌کانی ئهم دینه‌ ده‌که‌ین..
به‌لێ.. هه‌سه‌ له‌باره‌ی فه‌رزیک‌هوه‌ ده‌که‌ین که‌ کۆتا فه‌رزه‌ له‌ سه‌ر زه‌ویدا نام‌ینیت و به‌که‌م فه‌رزیشه‌ که‌ له‌ رۆژی دوا‌یدا له‌سه‌ری لی‌پ‌رسینه‌ومت له‌گه‌ل ده‌کریت..

✽ فه‌رزیک‌ه‌ ئه‌گه‌ر له‌جی‌گه‌ی خۆیدا و به‌جوانی ئه‌نجام بدریت، ئه‌وا هه‌موو کرده‌وه‌کان سوودمه‌ند و باش ده‌بن، خو ئه‌گه‌ر تیک‌چوو، ئه‌وا هه‌موو کرده‌وه‌کان بێ سوود و خراپ ده‌بن، هه‌روه‌ک پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رمو‌یت: (أَوَّلُ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، الصَّلَاةُ، فَإِنْ صَلَحَتْ صَلَحَ سَائِرُ عَمَلِهِ، وَإِنْ فَسَدَتْ فَفَسَدَ سَائِرُ عَمَلِهِ)..^۱

✽ فه‌رزیک‌ه‌: هه‌رگه‌س به‌ خشوع و له‌خواتر سانه‌وه‌ جیبه‌جیی بکات، سه‌ربه‌رز و پ‌ووسوور ده‌بیت..

✽ فه‌رزیک‌ه‌: په‌یوه‌ندی به‌نده‌ له‌گه‌ل خودا به‌یه‌ک ده‌گه‌یه‌نیت..

✽ فه‌رزیک‌ه‌: پ‌یگری ده‌کات له‌ هه‌موو کاریکی خراپ و ناپ‌یک..

✽ فه‌رزیک‌ه‌: له‌لای خودا سکا‌ل‌و شکات ده‌کات، به‌رامبه‌ر به‌و که‌سانه‌ی پ‌شت گو‌ییان خستوه‌و وازیان لێ هێناوه‌..

✽ ئەو ھەرزە (نویژە)، دوا ھەرزبوو کە پێغەمبەری خودا ﷺ لە کۆتا ساتەکانی تەمەنیدا بیری خستینەووە ئاگاداری موسڵمانانی کردووە کە بە چاکی ئەنجامی بدن..

✽ چەپە کە ئاراستە ی ھەموو ئەو کەسانە ی دەکەین کە بە نیازی بە ھەشتن، خۆ ئەگەر کاریشیان بۆ نەکردبێ و ھەولیان بۆ نە دا بێت، ئەو ئاراستە ی ھەموو ئەو کەسانە ی دەکەین کە وتووین: (أشهد أن لا إله إلا الله، وأشهد أن محمداً رسول الله) .. ✽ ئیمە لیڤە دا پیویست بوو باسی شەونویژ بکەین، باسی بێداربوونی پێش بانگی بە یانی بکەین.. باسی ئەنجامدانی نویژی بە یانی، نیشانی لاوازی ئیمانمانە، لە سەر متادا لە ناو ریزی موسڵماناندا کە سێک نەبوووە نویژی بە یانی ئەنجام نە دا، مەگەر دوو روو (منافق) بووبێت پەنا بە خودا، یا خود لە ژیا نیدا تەنھا جاریک یان دوو جار، ئەویش بە ھۆی نە خۆشیەو، یا خود بە ھۆی خەبەر نەبوونە و مەیک، کە دەسەلاتی خۆی تێدا نەبووبێت..

✽ براو خوشکی موسوئمان: لەو کەسانە مەبە، کاتیکی فریشتەکانی شەو لەدوای نویژی بە یانی بەرز دەبنەووە بۆ ئاسمان، خودای گەورە ھەر چەندە زاناو ئاگادارە، بەلام لییان دەپرسیت: ئەو بەو بۆ لە لیستی ناو مگاندا ناوی فلانە کەسی تێدا نیە؟!

ئەوانیش وەلام دەدەنەووە دەلێن: فلانە کەس لە نویژی بە یانیدا لە پیزی موسڵماناندا نامادە نەبوو، یا خود نویژی بە یانی ئەنجام نە دا..

✽ خۆپنەری بەرپز، خوشک و برای نازیز: کاتیکی دنیا تاریکە و خەلکی دەست لە ملی خەو و جیگە ی نەرم، کاتیکی دنیا گش و مات و نارامە، کەسانیک زۆر بە ھیمنی و لە سەر خۆیی، دەرگای ماله کانیا ن دەکەنەووە بەرەو ئاراستە ی بانگی (الله اکبر) و ڕوو بە ڕووی ماله کانێ خودا ھەنگاو دەنن، دنیا ئەو وەندە بێ دەنگە ئەگەر گوێ ڕا بگری دەنگی ھەنگاو مگانیا ن دەبیستی، تائەو کاتە ی دەگەنە مرگەوت و دلێان دەسەرەوێ..

✽ براو خوشکی بەرپز: ھیوادارم ئەم نامیلکە یە ی بەر دەستان تەنھا بە چاو سەپری نەکەن، بە لکو دەرگای دلتانی بۆ بکەنەو، چونکە ئەم وتانە لە دلەو

دەر ده‌جیت و ناواته‌خوازم بگات به‌دله‌کان، چونکه بی‌گومان هه‌سه‌ی رۆح بو
رۆحه‌کان ده‌که‌وێته‌ رۆی و دله‌کان به‌ناسانی و مری ده‌گرن، به‌هیوای سوود بینین
بو هه‌موو لایه‌ک ان شاء الله..

وه‌ستانى پۆزى دواى

ئه‌و وه‌ستانه‌ی خودای گه‌وره‌ وه‌سفی ده‌کات و ده‌فه‌ر مویت: ﴿يَوْمَ تَرَوْنَهَا
تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ
سُكَرَىٰ وَمَا هُمْ بِسُكَرَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ﴾ (الحج. واته: (کاتی‌ک
که‌ پۆزی قیامه‌ت ده‌بینن، هه‌موو شیر ده‌ریک له‌ شیر خۆر هه‌کی بی‌ ناگا ده‌بیت و
فه‌رامۆشی ده‌کات، هه‌موو سک پر و دوو گیانی‌کیش کۆر به‌ی له‌ بار ده‌جیت و دای
ده‌نیت، خه‌لکی ده‌بینیت وه‌کو سه‌ر خۆش وان، به‌لام له‌ راستیدا سه‌ر خۆش نین،
به‌ لکو سزای خوایی زۆر سه‌خت و سامناکه‌و سه‌ری لی‌شێواندن)..

ئه‌و وه‌ستانه‌ی پۆله‌ یادی باوکی ناکات، برا‌ی له‌ یاد نامینی و کج دایکی
له‌ بێر ده‌کات، خوشک بیری خوشکی نامینی و هه‌موو که‌س هاواری نه‌فسی خۆی
ده‌کات، ئه‌و وه‌ستانه‌ی پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ له‌ باره‌یه‌وه‌ ده‌فه‌ر مویت: (تدنى الشمس
يوم القيامة من الخلق حتى تكون منهم كمقدار ميل)^٢. واته: (له‌ پۆزی دوا‌یدا
خۆر له‌ به‌نده‌و دروستکراوکه‌کانی خودا نزیک ده‌بیت‌وه‌، تاوه‌کو به‌ نه‌ندازه‌ی
میله‌یکی ده‌مین بگاته‌ سه‌ریان).. ئه‌و که‌سه‌ی ئه‌م فه‌ر مووده‌یه‌ ده‌گیریت‌وه‌
ده‌فه‌ر مویت: سویند به‌ خودا نازانم مه‌به‌ست له‌ وشه‌ی (میل) ئه‌و میله‌یه‌ که‌
زه‌وی پی‌ ده‌پۆریت، یان ئه‌و میله‌یه‌ که‌ چاوی پی‌ ده‌رێژن..

✽ پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌ر مویت: ((له‌ پۆزی قیامه‌تدا هه‌ر که‌سه‌و به‌گۆیره‌ی
کرده‌وه‌که‌کانی له‌ ناو ئاره‌قی خۆیدا‌یه‌، هه‌ندێ که‌س هه‌تا پ‌ه‌قی‌نه‌ی قاجان و
هه‌ندی‌ک تا ئه‌ژنۆیان، هه‌ندی‌کی تریان تاوه‌کو ناو قه‌دیان له‌ ئاره‌ق دایه‌، هه‌شیانه‌
ئاره‌ق ده‌گاته‌ چه‌ناکه‌یان)). هه‌روه‌ها خه‌لکی ده‌بینیت سه‌ر ر‌ووت و پی‌هه‌تی و

بئ جل و بهرگ، عه و ره تیان به بئ پۆشاکه و که سیش بۆکه س ناپوانیت! نه زانن
 بۆ؟! له بهر نه وهی هه موو خه لکی سه رگه رمی عه یب و عاری خۆیانن، له و شوینه
 تر سناکه ی که ده له کان دینه ناو قورگی خاومنه کانیان و پيش ده خۆنه وه، هه ره وک
 خودای گه و ره ده فهر مویت: ﴿وَأَنذِرْهُمْ يَوْمَ الْأَزْفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَظِيمٍ
 مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ﴾ (غافر. واته: (کاتی که ده له کان
 ده گه نه گه روو، غه م و په ژاره و ته نگانه دل و دموونی خوا نه ناسان به ته واوی
 داگیر ده کات، سه ته مکاران هه یچ دلسۆزو پشتیوانیکیان نیه، که سیش تکاکار و خه م
 خۆریان نیه، تافه سه و تکایان لی و مر بگیری ت)..

په نابه خودا له ناره حه تی و ناخۆشی نه و پۆژه! په نابه خودا له قورسی و
 گرانی و تر سناکی نه و و مستانه !!

يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَوْ عَلِمْتَ بِهِ وَلِه	لَفَزَرْتُ مِنْ أَهْلِ وَمِنْ أَوْطَانِ
يَوْمَ تَشَقَّقَتِ السَّمَاءُ لَهُ وَلِه	وَتَشْيِبُ فِيهِ مَفَارِقُ الْوِلْدَانِ
يَوْمَ غُبُوسٍ فَمَطَرِيرٍ شَرِه	فِي الْخَلْقِ مَنْتَشِرٍ عَظِيمِ الشَّانِ

نه گه تر س و ناره حه تی پۆزی قیامه ت دهمانی، له دمست خزم و که س و کار و
 نیشتمان و خاک و ولات پات ده کرد و بهرمو شاخ و کیوه کان هه لده هاتیت، چونکه
 له و پۆژه دا، ناسمانه کان پارچه پارچه ده بن و کۆر په کان قزی سه ریان سپی ده بی،
 نه و پۆژه ناوچا و تاله ی که ناره حه تی که ی زۆربه ی خه لکی ده گری ته وه..

به لام له و پۆژه دا هه ندی که که س دلیا و ئارام و بیباکن، دوورن له گه رمی و
 ناره حه تی.. نایا دهمانی نه و که سانه کین؟ نه وه نه و که سانه ن که له ژیر سیبه ری
 خودای گه و ره دا ئارامیان گرتو وه، که له و پۆژه دا هه یچ سیبه ری که نیه، ته نها سیبه ری
 خودای گه و ره نه بی ت، هه ره وک پیغه مبه ر ﷺ ده فهر مویت: (سَبْعَةُ يُظْلَهُمُ
 اللَّهُ فِي ظِلِّهِ، يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ). واته: (حه و ت کۆمه ل له ژیر سیبه ری خوادان،
 له پۆژیکدا که هه یچ سیبه ری که نیه، جگه له سیبه ری خودا.. لی ردا باسی په کی که
 له و حه و ت کۆمه له ده که ی نه ویش (رَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمُسَاجِدِ)². نه مانه ش نه و
 پیاوانه ن که دلیان پابه ندو وابه سه ته یه به مزگه وته کانه وه).. به لی.. مزگه و ت

هوتا بخانه‌ی پیغه‌مبه‌رو ﷺ هاوه‌لانیه‌تی.. ئەم فەر موودمیه باسی ئەو که‌سانه ده‌کات، کاتی‌ک که له مزگه‌وت دهر ده‌چن دلیان لای ئەو کاته‌یه که ده‌گه‌رینه‌وه بو مزگه‌وت، دلیان لای نوێز مگانینه، ئەو نوێزی که می‌عراجی ئیماندارانه و دلیان بۆ لای په‌روهر دگار به‌رز ده‌کاته‌وه..

❖ عانی‌شه‌ دایکی ئیمانداران (خودای لێ رازی بێت) ده‌فه‌رمو‌یت: (له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ری خوادا ﷺ هسه‌مان ده‌کردو ئەویش هسه‌ی له‌گه‌ل ده‌کردین، به‌لام کاتی‌ک کاتی نوێز ده‌هات، وه‌کو ئەوه‌ وابوو نه‌بمان ناسیت و نه‌بیناسین)..

ئەو نوێزی جارێک نه‌بوو له‌کاتی (الله اکبر) ی نوێز دابه‌ستندا ناله‌ی گریانێ لێ به‌رز نه‌بێته‌وه‌و هۆن هۆن فرمیسک به‌ چاوه‌مکانیدا نه‌یه‌ته‌ خواره‌وه‌، چونکه‌ دنیایه‌ هه‌روه‌ک چۆن له‌ نوێز مگانیدا پڕووبه‌پرووی خودا وه‌ستاوه‌، ئاواش له‌ پڕۆزی دوایدا له‌گه‌ل خودای گه‌وردا گفتوگۆ ده‌کات و لێ‌پرسینه‌وه‌ی له‌گه‌ل ده‌کریت..

❖ عبدالله‌ی گورپی شه‌خیر ده‌فه‌رمو‌یت: (اتیت رسول الله ﷺ وه‌و یصلي ولجوفه‌ ازیز کازیز المرجل فی البكاء)؛ واته‌: (چووم بۆ لای پیغه‌مبه‌ری خودا ﷺ نوێزی ده‌کرد، ده‌گریاو کزه‌ له‌ سنگیه‌وه‌ ده‌هات، وه‌ک کزه‌ و کسپه‌ی مه‌نجه‌لی سه‌ر ناگر)..

❖ له‌ یه‌کی‌ک له‌ غه‌زاکاندا پیغه‌مبه‌ری خودا ﷺ، (عوببادی گورپی بېش‌ر) و (عه‌مماری گورپی یاسر) دانا به‌ پاسه‌وان.. ئەم دوو هاوه‌له‌ش پێککه‌وتن له‌ سه‌ر ئەوه‌ی سه‌هرتا (عه‌مما) پاسه‌وانی بکات و له‌ نیوه‌ی شه‌ویش به‌ دواوه‌ (عوبباد) پاسه‌وان بێت.. کاتی‌ک سه‌هری (عوبباد) هات و هه‌ستی به‌ ئارامی شه‌و کرد، پڕووی کرده‌ خودا په‌رستی و ده‌ستی به‌ شه‌و نوێز کرد، له‌ نوێز مکه‌شدا ده‌ستی کرد به‌ خوێندنی سورته‌ی (الکھف).. یه‌کی‌ک له‌ بی‌باوم‌پان تیرو که‌وانه‌که‌ی دهره‌یناو تیریکی له‌ (عوبباد) گرت، (عوبباد) تیره‌که‌ی له‌ جه‌سته‌ی دهره‌یناو له‌ قورئان خوێندن و نوێز کردن به‌رده‌وام بوو.. کابرای بی‌باوم‌پ تیریکی تری گرت (عوبباد)، (عوبباد) ئەم تیره‌شی له‌ جه‌سته‌ی دهره‌یناو هێچ باکی نه‌بوو.. بی‌باوم‌پ مکه‌ تیری سییه‌می ئاراسته‌ی (عوبباد) کرد، (عوبباد) ئەم تیره‌شی له‌ جه‌سته‌ی

دەرھینا و بە (عەممار) ی وت: ھەستە (عەممار) بریندار بووم.. کابرای بیباوم
 کاتیك ھەردووکیانی بینی ھەتھات.. (عەممار) گلەیی لە (عوبباد) کرد و پێی
 وت: بۆ لە سەرەتاوە خەبەرت نەکردمەو؟! (عوبباد) یش لە وەلامدا وتی: نوێژم
 دەکردو لە نوێژەكەشدا سورەتی (الكهف) م دەخویند، پێم خۆش نەبوو قورئان
 خویندەكەم بپرێم و ھەزم دەکرد سورەتەكە تەواو بكەم، سوپێد بە خودا لەبەر
 ھەرمانەكە ی پێغەمبەری خودا ﷺ نەبووایە و لەوێش نەترسامایە كە زیان بە
 پێغەمبەر و ھاوێلانێ دەكەوێت، مردنی خۆم پێخۆشتر بوو، لەوێ نوێژەكەم و
 خویندنی ئەو سورەتە پیرۆزە بپرێم..

❖ حاتەمی ئەسەم دەفەر مویت: کاتیك ھەلدەستم بۆ نوێژ و رادەوەستم،
 كەعبە دەخەمە نیوان برۆكانمەو و بەھەشت دەخەمە لای راستم و دۆزەخ لای
 چەپم، واشدەزانم فریشتە ی رۆح كێشان لە دوامەوێە و لە سەر پردی (صراط)
 یشم، وا گومانیش دەبەم كۆتا نوێژم بیت، پاشان نوێژەكەم دەست پێدەكەم و
 ناشزانم خودا لێم وەردەگرت یان نا..

❖ ئیبن سیرین دەفەر مویت: کاتیك موسلیمی كۆری یەسارم بینی، سەری لە
 سوچدە بەرز كردەو، سەیری شوپنی سوچدەكەیم كرد، لەبەر ھەرمیسك وەكو
 ئەو وە وابوو، ئاوی لێرژا بیت..

بەئێ.. ئەسیرین ڕوومەتەكانی تەر دەكات و ڕوخساری دەگەشێتەو و ڕووناکی
 دایدەگرت، کاتیك دەپەوێت بخەوێت، خەوی لێ ناكەوێت، لەترسی دۆزەخ و لە
 خۆشی بەھەشت..

❖ عەلی كۆری حسێن (خودا لێیان بازی بیت) کاتیك دەست نوێژی دەگرت دەلەرزى و
 نارەقى دەکرد و ڕەنگی تێكدەچوو، پرسیاریان لێدەكرد و لێیان دەپرسی بۆچی
 وات لێ بەسەر دیت؟ ئەویش دەیفەرموو: ئایا دەزانن كەمێكى تر لە خزمەت
 كێدا رادەوەستم؟!

❖ كاتیك پرسیار لە خەلەفی كۆری ئەیوب دەكەرت و پێی دەلێن: چۆن
 دەتوانیت ئازام بگرت لە كاتی نوێژدا و مێش لە خۆت دوور ناخەیتەو و بۆ
 ئەوێ نوێژەكەم لێ تێكنەجێت؟ ئەویش لە وەلامدا دەفەر مویت: كەسانێكى لە

رێ دەرچوو لە ژێر قامچی فەرمانرەووەکانیاندا ئارامیان دەگرت و پێشبرکێیان دەکرد و شانازییان بە خۆیانەو دەکرد، بۆ ئەوەی پێیان بڵێن فلا ئە کەس بە هیژ و ئارامگرە، ئەمێ من چۆن لە خزمەتی خودای گەورەدا راپوستم و میشتیک بتوانیت بمجولێنێ و نوێزەکم لێ تێک بدات؟!

❖ ئیمامی بوخاری (رەحمەتی خودای لێ بیت) شەویکیان نوێزی دەکرد حەفدە جار زەردمواڵە پێوەیدا، لە دواي تەواو بوونی نوێزەمکە فەرمووی: بزانی ئەوە چی بوو ئازاریدام؟!

❖ موسلیمی کۆری یەسار لە مزگەوت نوێزی دەکرد و بەشیک لە مزگەوتەکە دارپوخا، خەلکانی نزیک مزگەوتەکە ترسان و ئەمیش هەر ئاورپشی نەدا یەو...
❖ کثیری حیمصی شەست سال پێشنوێزی شاری حیمص بوو لە سوریا، لەو ماوەیدا تەنها جارێک نوێزی لێ تێکنەچوو، پرسیاریان لێکرد کە چۆن لەم ماوەی شەست سالتەدا نوێزت لێ تێکنەچوو؟! لە وەلامدا وتی: هەر کاتیەک لە دەرگای مزگەوت هاتبیتمە ژوورەو جگە لە یادی خودا هیچ شتیکی ترم لە دەرەندادا نەهێشتوو ئەوە...!

❖ خیزانی عومەری کۆری عبدالعزیز دەفەر مووێت: کەسم نەببینووە وەک عومەری هاوسەرم لە پۆزی دوايی بترسییت و لە نوێزدا ئەوێندە بگرت، تەنانەت ئەوێندە دەگرتا، جاری وا هەبوو گومانم وابوو کە مردوو.

❖ پۆزێک پێغەمبەری خودا ﷺ لە پێش نوێزیدا ئەم نایەتە پیرۆزانهی دەخویند: ﴿وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ (۱۲) ﴿لَمَّا سَبَعُ أَبُوبَ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُومٌ﴾ (۱۱) ﴿العنبر. واته: (بێگومان دۆزەخ بە لێنگای هەموو ئەوانە بە گشتی • حەوت دەر وازی گەورە هەیە، هەر دەر وازیەکیشی چەند دەرگاوە چەند بەشیکە، کە دەستەي دۆزەخیان بە گوێرەي گوناھو تاوانیان راپێچ دەکری بۆ ناوی) .. لەم کاتەدا سەلمانى فارسى ﷺ گوێی لێدەهێت و ماوێ سێ پۆز هەلدێت بۆ دەر وازی شاری مەدینە و ناگای لە خۆی نامێنێت، پاشان هاوێلان دەیدۆزێ و دەوێنێ و بۆ لای پێغەمبەری خودا ﷺ .. سەلمانى فارسى ﷺ فەر مووی: ئەمێ پێغەمبەری خودا ﷺ کاتیەک لەو نایەتە پیرۆزانه ورد بوومەو، دلم پارچە

پارچه بوو.. له‌م کاته‌دا خودای په‌روم‌دگار بۆ دښه‌وایی ئیمانداران ئەم ناپه‌ته پیرۆزانه‌ی ناردە خواریوه ﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٤٥﴾ أَزْهَلُهَا يسْلِمِ ءَامِينَ ﴿٤٦﴾ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍّ إِخْوَانًا عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَفَلِّينَ ﴿٤٧﴾﴾ العنجر. واته: (به‌راستی خواناس و پارێزگاران له‌ ناو باخه‌کانی به‌هه‌شت و کانیاوه سازگار ه‌کاندان • بی‌یان ده‌وتریت فه‌رموو بچنه‌ ناوی به‌ سه‌لامه‌تی و سه‌لامتان له‌ سه‌ر بیت، ژبانی پڕ ئاسوده‌یی تیا‌دا به‌رنه‌ سه‌ر • له‌ کاتی‌کدا هه‌رچی کینه‌ و بوغزه‌ له‌ دل و ده‌رونیاندا ده‌رمان کیشاو ئەو به‌خته‌م‌رانه‌ ب‌رای په‌گ‌ترین و له‌ سه‌ر کورسی و هه‌نه‌فه‌ رازاو ه‌کان له‌ به‌رامبه‌ر په‌که‌وه‌ دانیش‌توون)..

به‌ئێ.. نه‌مانه‌ ئەو که‌سانه‌ن، له‌کاتی نوێژه‌کانیاندا ب‌یر له‌و کاته‌ ده‌که‌نه‌وه، وابه‌سه‌ر پر‌دی (صراط) دا به‌ره‌و به‌هه‌شت هه‌نگاو ده‌نن، ئەو پر‌ده‌ی له‌سه‌ر پ‌شتی دۆزه‌خ دروست ک‌راوه، هه‌نگاوانان له‌وشوینه‌دا ئاسان نیه، نه‌و پر‌ده‌ی له‌موو باریک‌تره، هه‌روه‌ها له‌ شمشیریش تیز‌تره.. ئەو که‌سانه‌ مافی خۆیان‌ه له‌نوێژه‌کانیاندا به‌ل‌ه‌رز و ه‌کو داری بی چۆن له‌ئاودا ده‌له‌رزیت..

ب‌راو خوشکی ئازیز: هه‌ر له‌و پ‌وژمه‌داو هه‌ر له‌و هه‌ل‌و‌پ‌سته‌دا هه‌ندیک له‌خه‌لکی حالیان ب‌ی‌چه‌وانه‌ی حالی به‌نده‌ چاکه‌کانی خودایه..

له‌و پ‌وژمه‌دا که‌ تاریکی بال‌ به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا ده‌کیشی، ئەو پ‌وژه‌ی که‌ خۆر نامینی و فری‌ ده‌دریته‌ ناو دۆزه‌خه‌وه، ئەسته‌یره‌کان وردوخاش ده‌بن، شاخه‌کان وه‌کو خوری شی ده‌بنه‌وه، ئاسمانه‌کان پارچه‌پارچه‌ ده‌بن، له‌و پ‌وژمه‌دا هه‌ندیک له‌ خه‌لکی به‌کویری چه‌شر ده‌کری‌ن و هیچ شتی‌ک نابینن، هه‌روه‌کو خودای گه‌وره‌ ده‌فه‌رمویت: ﴿وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمًى ﴿١٢١﴾ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمًى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ﴿١٢٢﴾ قَالَ إِنَّكَ أَنتَكَ ءَايَتُنَا فَنَسِيْنَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنسى ﴿١٢٣﴾ وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِ رَبِّهٖ ؕ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشدُّ وَأَبْغًى ﴿١٢٤﴾ طه. واته: (ئەو که‌سه‌ی ڕوو و م‌رده‌گی‌ڕ له‌ به‌رنامه‌ و پ‌ی‌بازی خوداو پ‌شتی تی ده‌کات، ب‌ی‌گومان بۆ ئەو جۆره‌ که‌سانه‌ ژبانیکی ترش و تال و ناخۆش پ‌یش دیت، له‌پ‌وژی هیامه‌تیشدا به‌کویری چه‌شری ده‌که‌ین • ئەو که‌سه‌ش ده‌ت‌یت، ئەی په‌روم‌دگار بۆ به‌کویری چه‌شرت ک‌ردم؟ خۆمن کاتی

خۆی چاوم ساغ بوو • خودای گه ورهش دمهفر موویت: تۆبه وشویمیه بوویت و کویر بوویت له ناستی نایات و به لگه کانی ئیمه دا کاتیك كه پیت راده گه یه نرا، نیمهش نه مپوژ ناوا مامه لای گه سیکی له بیر کراوت له گه ل ده گهین • نابه و شیومیه تۆله لهو کهسه ده گهینه وه که سنوور دمه بزینیت و باومر به فرمانه کانی پهرومردگار ناهینیت، بیگومان سزای قیامت زور سهخت ترو بهردهوام تره) ..

به لām موژده بیت ههر لهو رۆژمدا، هه ندیک کهس له لایه ن خودای گه وره وه به قهده شاخه کان پرووناکیان پی دهریت و هه تا چاو برکات پرووناکیه کیهان دمروات و پێشیان بۆ پرووناك دهکاته وه، هه رکه سه و به قهده کرداره باشه کانی پرووناکی پی دهریت، کهسی واش هه یه پرووناکیه که ی ته نه ها له په نه جیهی قاجیدایه و جاریک پرووناکی بۆ دهکات و جاریکیش خامۆش دهبیت، کهسانی واش هه ن به تاریکی دمرون هه ی پرووناکیه کیان نیه، کهسی واش هه یه په نا به خودا به کویری چه شر ده کریت وهکو له نایه ته که ی پێشودا باسما ن کرد ..

خودای گه وره دمهفر موویت: ﴿يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَىٰ ثَوْرُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرانُكَ الْيَوْمَ جَنَّتْ ثَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَلِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ يَوْمَ يَقُولُ الْمُنِفِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا انظُرُونَا نَقْتِسِ مِنْ ثَوْرِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا فَضُرِبَ بَيْنَهُم بِسُورٍ لَّهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ ﴿١٣﴾ يُنَادُوهُمْ آتِهِمْ نَكُنْ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّتْكُمُ الْأَمَانِيُّ حَتَّىٰ جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَغَرَّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿١٤﴾ قَالَتِ الْيَهُودُ لَا يُوْخِذُ مِنْكُمْ قَدِيَّةٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مَأْوِيَّتُكُمُ النَّارُ هِيَ مَوْلَانُكُمْ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾﴾ العبد. واته: (پروژیک دیت که ده بینیت پیاوانی ئیماندار و ژنانی ئیماندار به ره و به ههشت بهر ی ده کرین، نوو پرووناکیه کی ناشرکا له بهردهم و له لای راستیانه وه دمروات و هریشته کان پیاوان ده لێن: مزده ی ئیوه نه مپوژ باخه کانی به ههشته، که چهنده ها پروو بار به ناویاندا دمروات، هاوپی له گه ل ژنانی هه میسه یی و نه بر او ه تیایدا، نا نه وه یه سه رکه وتن و سه رفرازی گه وره و بی سنوور • نا لهو رۆژمدا که ئیمانداران به ره و به ههشت بهر ی ده کرین، پیاوان و ژنانی دوو پروو ده یئرینه سه ر پێگه یان، به غه مبار ییه وه بۆ ئیمانداران دمروانن، ئیماندارانیش هه یج لایان لی نا که نه وه،

بۆیه به غه م و په ژار مه کی زۆره وه پێیان ده لێن: دهی ته ماشایه کمان بکه، با له نوری روخسارتان به هرهوهر بین، به لام پێیان دهوتریت: بگه پێنه وه دواوه، خۆتان به شوین نورو و پونا کیدا بگه پێن، دهستبه جی دیواریک دروست دهکړیت له نیوان ئیمانداران و دوو پوه کاند، دهر وازه کیشی تیدا یه، دیوی ناوه وه که پرووی له ئیماندارانه، پرووی له پهحمهت و بهههسته، دیوی دهر وه که پرووی له دوو پوه کانه، پرووی له سزاو دۆزه خه • ئینجا دوو پوه مکان هاوار له ئیمانداران دهکهن و ده لێن: ئایا ئیمه هاو پێی ئیوه نه بووین؟! ئیمه هاوکاری ئیوه نه بووین؟! ئیمانداران ده لێن: به ئی وایه، به لام ئیوه خۆتان تووشی دوو پرووی و پیلان گێری کرد، خۆتان مه لاس دابوو، بۆ فرسه ت دهگه ران که زهر مر له ئیمانداران بدمن و هه میشه له گومان و دوو دلیدا ده زیان و بلا و یشتان ده کړد وه و هیواو ئاواتی بیجی سه ری لیت کیدا بوون، هه تا ویستی خودا یه خه ی پێ گرتن و کۆتایی به زیانتان هات، شه ی تانیش گو مپای کرد بوون و له پێبازی خودا ویلی کرد بوون • نه مپۆ ئیتر هیچ پا کانه یه که له ئیوه و بیبا و مران و مر ناگیریت، شوینه وارو مه نزلگای هه مووتان دۆزه خه، هه ر ئه وه ش شایسته تانه، ئای چ سه ره منجامیکی خراب و ناله باره!!

ههروهها خودای گه وهره له نایه تیکی تر دا دمفه رمویت: ﴿وَتَرَى الْمَجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُّقْرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ﴾ (۱۹) سَرَابِلُهُمْ مِّنْ ظُرُرٍ وَقَتْلَىٰ وَجُوهَهُمُ النَّارُ ﴿۵۰﴾ ابراهیم. واته: (تاوانباران ده بینن به زنجیر به سترانه ته وه و پێش ده درین له ناشرینترین شیوه دا به ره و نا په حه تترین ئیش و ئازار • ههروهها جوړه بهر گیکیان له بهر دایه وه که ئه وهی مادده ی سو تی نه ری تیدا بیته و زیاتر ئازاریان بدات).. هه ندیک له وه که سانه ئه وانه بوون که گرنگیان به نوێزه کانیان نه نه دا و سار دوسر پێیان لی ده کړد..

ههروهها خودای گه وهره دمفه رمویت: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ﴾ (۱۸) وَبَلَّ يَوْمَئِذٍ لِّلْكَذِبِينَ ﴿۱۹﴾ المرسلات. واته: (خۆ ئه گه ر پێیان بووتریت: کړنوش بهرن و مل که چی فه رمانی خوداین، ئه وامل که چ نابن • هاوارو وه یل بۆ ئه و که سانه ی که بر وایان به پیغه مبه ران و رۆژی دوا یی نه بوو)..

ئای چەند چارە پەشەن؟! چۆن پێش دەدرێن بۆ سەختترین نازار و ئێش؟! دەبێت
 حالیان چۆن بێت، کاتیەک راپیچی دۆزەخییکی برسی دەکرێن و دۆزەخیش ھەر
 دەتێت: ﴿هَلْ مِنْ مَّزِيدٍ﴾؟ ئایا زیاتر ھەیە؟

خۆزگە دەمانزانی حالیان چۆنە کاتیەک لییان دەدرێت بە گورزی ئاسنین!
 خۆزگە دەمانزانی حالیان چۆنە کاتیەک خۆراکی تال و ناخۆشیان دەر خوارد
 دەدرێت! خۆراکیەک لە کێم و خوین و زوخوا! ئای چەند ناپەحەتە! سویند بەخودا
 ئەوانە لە خراپترین دروستکار و ەکانی خودان..

فەزل و گەرنگی نوێژ

نوێژ پەيوەندى نىوان بەندە و خودایە، بەھۆی نوێژ وە دلى بەندە چاکەکان،
 بالەندە ناسا بەرز دەبێت و بەرەو لاى خودا..

نوێژ چەندان فەزل و پلەو پایەى ھەيە لە دونیا و پۇزى دوايشدا، نوێژ
 ھۆکارێکە بۆ ئەنجامدانى چاکە، ھەر و ھا ھۆکارە بۆ دوورکەوتنەو لە خراپە و
 پێگەى چەوت..

ئەنجامدانى نوێژ بەرپێکوپێكى بە دەست ھىنانى پاداشت و پلەو پایەى گەورەيە،
 دەبێتە ھۆى سەپنە و ھى گوناھو تاوان، يەگەم کردە و شەكە لێرسینە و ھى مرۆڤى
 لە سەر دەگرێت لە پۇزى دوايدا.. خوداى گەورە دەفەر مويّت: ﴿أَتْلُ مَا أُوحِيَ
 إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ
 وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ﴾ (١٥) ﴿الْعنكبوت. واتە: (ئەى پيغەمبەر
 ﷺ ئەو ھى بۆت پەوانە دەگرێت لە قورئان بىخوینەرە و ھو نوێژيش بە چاگى
 ئەنجام بدە، چونکە بەراستى نوێژ بەرھەلستى گوناھو تاوان و نادروستى
 دەکات)..

ھەر و ھا دەفەر مويّت: ﴿أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ
 الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا﴾ (٧٨) ﴿الاسراء. واتە: (ئەى پيغەمبەر ﷺ،
 ئەى ئيماندار، نوێژ ئەنجام بدە کاتيک خۆر نيوەى ناسمان بەجى دەتاييت
 (نامازەيە بۆ نوێژى نيوەرۆ و ەسر) لە تاريكى شەويشدا (نوێژى مەغريب و

عیشا) ئەنجام بدە، نوێژی بەیانیش (کە زۆر قورئانی تێدا دەخوێنرێت
 فەرماوێش مەکە) بەراستی قورئان خوێندنی نوێژی بەیانی دەبینرێت (لەلایەن
 فریشتەکانەوه) .. هەر وهها خودای گەوره لەنایه تێکی تێدا دەفەر مویت:
 ﴿حَفِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ﴾ (٢٣٨) البقرة.
 واتە: (کە مەترخەمی مەکەن و پارێزگاری لە ئەنجامدانی نوێژەکاندا بکەن،
 بەتایبەتی نوێژی ناوەند (کە نوێژی عەسرە) هەمیشە و بەردەوامیش هەستن
 بە ئەنجامدانی فەرمانەکان بۆ خودا بەگەردن کە چیهوه) .. پیڤە مەبریش ﷺ
 دەفەر مویت: (أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهْرًا بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلُّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ،
 هَلْ يَبْقَى مِنْ ذَنْبِهِ شَيْءٌ؟ قَالُوا: لَا يَبْقَى مِنْ ذَنْبِهِ شَيْءٌ، قَالَ: فَذَلِكَ مِثْلُ الصَّلَوَاتِ
 الْخَمْسِ، يَمْحُو اللَّهُ بِهِنَ الْخَطَايَا).^٥ واتە: (نایا دەبینن ئەگەر رۆوباریک لە بەردەم
 دەرگای یەکیکتانەوه بپوات و هەموو رۆژیک پێنج جار خۆی لێبشوات، نایا هیچ
 بیسییهکی پێوه دەمێنێ؟ وتیان: نەخێر هیچ بیسییهکی پێوه نامێنێ، پیڤە مەبر
 ﷺ فەرماوێ: ئەوه وهک نمونە ی پێنج فەرزی نوێژ وایه، خودای گەوره
 بەهۆی ئەو نوێژانەوه گوناھەکان دەسپێتەوه) ..

عبداللە ی کوری مەسعود ﷺ دەفەر مویت: (پرسیارم لە پیڤە مەبری خودا
 ﷺ کردو وتم: کام کردارانه زۆر باشن؟ فەرماوێ: (الصَّلَاةُ عَلَى وَقْتِهَا، قُلْتُ:
 نُمُ أَيُّ؟ قَالَ: بَرُّ الْوَالِدَيْنِ، قُلْتُ: نُمُ أَيُّ؟ قَالَ: الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ).^٦ واتە: (یەکه م
 کرداری زۆر باش ئەوهیه کە نوێژ لەکاتی خۆیدا ئەنجام بدەیت، وتم ئەوای
 ئەوه؟ فەرماوێ: چاکه کردن لەگەڵ دایک و باوک، وتم: ئەوای ئەوه؟ فەرماوێ:
 تێکۆشان لە پێناوی خودا) .. هەر وهها پیڤە مەبری خودا ﷺ دەفەر مویت: (إِنْ
 أَوَّلَ مَا يُحَاسِبُ النَّاسُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ أَعْمَالِهِمُ الصَّلَاةُ...). واتە: (یەکه م شتێک
 کە خەلکی لێپرسینەوهی لەگەڵ دەکرێت لە رۆژی قیامەتدا لە کردەوهکانیان،
 بریتیه لە نوێژ) ..

٥- رواه البخاري ٥٢٨ ومسلم ٦٦٧.

٦- متفق عليه.

فەزڵ و پەلەو پایەنی نوێژی عەسرو بەیانی

ئایینی ئیسلام لەنیو پێنج فەرزەکە‌ی نوێژدا، زیاتر جەختی لەسەر هەندیکیان کردۆتەوه‌و گرنگی تایبەتی پێداون و خێرو پاداشتەکەشیان گەوره‌ ترە، لەوانەش نوێژی (عەسرو بەیانی)، چونکە ئەم دوو نوێژە کاتەکانیان ناسک‌ن و خە‌لکی خەریکی ئیسرا‌حه‌تن و نوێژکردن تا ر‌اده‌یه‌ک ناپ‌ه‌حتی تێدا‌یه‌ لەم کاتانەدا، بە‌لام ئەمە مانای پشت‌گۆی خستنی نوێژە فەرزەکانی تر نی‌ه‌و هەموو نوێژە فەرزەکان گرنگی خۆیان هەیه‌..

پێغەمبەر ﷺ لەباسی فەزلی نوێژی بەیانی و عەسردا دەفەر مویت: (لَنْ يَلْجِ النَّارَ أَحَدٌ صَلَّى قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا) یعنی: الفجر والعصر. واتە: (ناگری دۆزەخ نابینیت ئەو کەسە‌ی پێش خۆرکەوتن و پێش خۆر ئاوابوون نوێژ ئەنجام بدات) مەبەست لە (نوێژی بەیانی و عەسره‌)..

هەر وه‌ها دەفەر مویت: (مَنْ صَلَّى الصُّبْحَ، فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللَّهِ...) . واتە: (هەر کەسێک نوێژی بەیانی ئەنجام بدات لەپاریزگاری خوادا دەبی‌ت...) .. هەر وه‌ها پێغەمبەر‌ی خودا ﷺ لەفەر موودمیه‌کی تردا دەفەر مویت: (مَنْ صَلَّى الْبَرْدَيْنِ دَخَلَ الْجَنَّةَ) .^۷ واتە: (هەر کەسێک نوێژی بەیانی و عەسره‌ ئەنجام بدات دەچیتە بە‌هەشتەوه‌) .. لەبەر ئەوه‌ی کاتی نوێژی بەیانی کاتیکی خۆشه‌ بۆ خە‌وو شەیتانیش هەول دە‌دات کە زیاتر خە‌وت لا خۆشه‌و‌یست بکات و نوێژەکە‌شت لا قورس بکات و کاتی نوێژی عەسره‌یش زیاتر خە‌لکی خەریکی کار و کاسبی و بازرگانین..

ئەبو هورەیره‌ ؓ لەپێغەمبەر‌ی خوداوه‌ ﷺ دەگێرێتەوه‌ کە فەر مویه‌تی: (يَتَعَاقِبُونَ فِيكُمْ مَلَائِكَةٌ بِاللَّيْلِ وَمَلَائِكَةٌ بِالنَّهَارِ، وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ وَصَلَاةِ الْعَصْرِ، ثُمَّ يَعْرُجُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ، فَيَسْأَلُهُمُ اللَّهُ - وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِمْ - كَيْفَ

۷- رواه مسلم ۶۲۴.

۸- رواه مسلم ۶۵۷.

۹- متفق عليه (البخاري ۵۷۴ ومسلم ۶۲۵).

تَزَكُّمَ عِبَادِي؟ فَيَقُولُونَ: تَزَكَّنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ، وَأَتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ). واته؛ (چاودیری دهکرین له لایهن فریشته وه به شه وو پۆژ، فریشته یهك له شه وداو فریشته یهك له پۆژدا، کۆده بنه وه له نوێزی به یانی و نوێزی عه سردا، پاشان فریشته گان سه رده کهون له دواى ئه وهى له لاتان مانه وه، خودای گه و ره لییان ده پرسیت- له کاتیکدا خودای گه و ره زاناره به حالتان له وان- چون به نده گانی منتان به جیهیشت؟ ئه وانیش ده لێن؛ کاتیک به جیمان هیشتن نوێزیان ده کردو کاتیکیش چوین بۆ لایان نوێزیان ده کرد)..

ئه گهر ئه م فهر موودانه نوێزی عه سرمان له لا خۆشه و یست نه گهن، ئه وای پیغه مبه ری خودا ﷺ به م فهر موودیه ده مانتر سی نیت که دفهر مویت؛ (من تَرَكَ صَلَاةَ الْغَصْرِ فَقَدْ خَبِطَ عَمَلُهُ). واته؛ (هه ر که سیك واز له نوێزی عه سر بینیت ئه وای کردو مگانی پوچ و بێ که لك ده بن و خه سارمت مه ند ده بیت)..

فهرلی نوێزی جه ماعت

کۆمه ل و جه ماعت په حمه تن، جیاوازی ش سزاو نا په حه تیه، نوێزی جه ماعتیش به هیزی گیانی بریه تیه، هه ر وه ها نوێزی جه ماعت هاوشی وه ی پیزی فریشته گانه له ناسمان، هه ر وه ک خودای گه و ره دفهر مویت؛ ﴿وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافِرُونَ﴾ (۱۳۵) ﴿وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسِيحُونَ﴾ (۱۳۶) الصافات. واته؛ (به راستی ئیمه هه ر هه موومان به پیز و مستاوین (ناماده ی فهر مانین)، دووباره ده لێن؛ ئیمه هه موودم سه ر گهر می ته سییحات و ستایشی خودای میهر مبانین).. هه ر وه ها دفهر مویت؛ ﴿وَالصَّنَدُ صَفًا﴾ (۱) الصافات. واته؛ (سویند به فریشته پیز بوو مگان)..

نوێزی جه ماعت به لای زۆربه ی زانیانه وه فهرزه، هه ر وه ک له م نایه ت و فهر موودانه دا نمازه ی پیکرا وه، خودای گه و ره دفهر مویت؛ ﴿وَأَزْكُوا مَعَ الزَّكِيِّينَ﴾ (۱۳۷) البقرة. واته؛ (له گه ل کړنوش به راندا کړنوش به رن- بۆ په ر وهر دگارتان).. له بهر گرنگی و بایه خی نوێزی جه ماعت، ئیمانداران له کاتی غه زاو

جه‌نگیشدا بیویسته نویژه‌کانیان به‌جه‌ماعه‌ت نه‌نجام بده‌ن، هه‌روه‌ک خودای
 گه‌وره ده‌فه‌رموئیت: ﴿وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلَنْتُمْ طَائِفَةً
 مِنْهُمْ مَعَكَ وَلِيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ وَلِتَأْتِ
 طَائِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ ۗ﴾^(۱۲)
 ﴿النساء. واته: (کاتی‌ک تو ئه‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خودا ﷺ له‌ ناو هاوه‌لانتدا بووئیت و
 پیش نویژیت بۆ ده‌کردن - له‌کاتی جه‌نگدا -، ئه‌وا با ده‌سته‌یه‌کیان له‌گه‌ل تۆدا
 بوه‌ستن بۆ نویژو جه‌که‌کانیان پی‌بیت، کاتی‌ک ئه‌م ده‌سته‌یه‌ی که‌ نویژ ده‌کات
 چونه‌ سو‌جده، با ئه‌وانه‌ی تر له‌ پشتیان‌ه‌وه‌ بن، پاشان که‌ ئه‌مان لی‌بوونه‌وه
 ئه‌و ده‌سته‌یه‌ی که‌ پاسه‌وانیان ده‌کرد بابین له‌گه‌ل تۆدا نویژه‌که‌یان بکه‌ن، با
 هۆشیارو جه‌کداریش بن...).. پی‌غه‌مبه‌ری خوداش ﷺ ده‌فه‌رموئیت: (صلاة
 الجماعة افضل من صلاة الفرد بسبع وعشرين ذرعة). "واته: (نویژی جه‌ماعه‌ت
 بیست و هه‌وت پله‌ باش‌تره‌ له‌ نویژیک، که‌ به‌ته‌نها نه‌نجام بدریت).. هه‌وه‌ها
 ده‌فه‌رموئیت: (والذي نفسي بيده لقد هممت أن أمر بخطب يخطب ثم أمر
 بالصلاة فيؤذن لها، ثم أمر رجلاً فيؤم الناس ثم أخلف إلى رجل فأحرق عليهم
 بيوتهم)". واته: (سوئند به‌و که‌سه‌ی گیانی منی به‌ده‌سته‌ ویستم فه‌رمان بکه‌م
 به‌وه‌ی که‌ دار کۆ بکه‌نه‌وه‌و پاشان فه‌رمان به‌ که‌سی‌ک له‌ ئیوه‌ بکه‌م که‌ پیش
 نویژی بۆ خه‌لکه‌که‌ بکات و به‌چینه‌ سه‌ر ئه‌وانه‌ی که‌ نویژ به‌ جه‌ماعه‌ت ناکه‌ن،
 هه‌تا ماله‌کانیان به‌سه‌ردا بسووتینین).. هه‌روه‌ها پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموئیت:
 (من سمع النداء فلم يأت فلا صلاة له إلا من عذر). "واته: (هه‌رکه‌سی‌ک گوئی له
 بانگ بیت و نه‌چیت به‌ ده‌میه‌وه‌، یاخود نه‌چیت بۆ مرگه‌وت، ئه‌وا ئه‌و نویژه‌ بۆ
 ئه‌و نیه‌، ته‌نها له‌ حاله‌تیکدا نه‌بیت که‌ بیانوو عوزری هه‌بیت).. ئه‌مه‌ش ده‌بیته
 به‌لگه‌ بۆ هه‌موو ئه‌و که‌سانه‌ی که‌ گوئیان له‌بانگه‌، ده‌بیت بچن بۆ مرگه‌وت،
 نه‌گه‌ر چاویان نه‌بینیت و نابیناش بن، هه‌روه‌ک ئه‌بو هه‌ره‌یره‌ ﷺ ده‌گپ‌رته‌وه‌و

۱۲- البخاری ۶۵ و مسلم ۶۵۰.

۱۳- البخاری ۶۵ و مسلم ۶۵۱.

۱۴- ابن‌ماجه ۷۹۲ و ابن‌حبان ۲۰۹۵.

دهفەر مویت: (عبدالله ی کوری ام مکتوم) که نابینا بوو هات بۆلای پیغه مبهەر ﷺ و وتی: ئەی پیغه مبهیری خودا ﷺ من که سیکم نیه چاو ساغم بییت و بمهیننی بۆ مزگهوت و داوای رووخسهتی کرد بۆ نه وهی له ماله وه نوێزه گانی ئەنجام بدات، پیغه مبهریش ﷺ رووخسهتیدا، به لام کاتیك رویشت، پیغه مبهەر ﷺ بانگی کردو پیی فهرموو: (هَل تَسْمَعُ النِّدَاءَ بِالصَّلَاةِ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَأَجِبْ) ۵. واته: (ئایا گویت له بانگ دهبیئت له کاتی نوێزه گاندا؟ ووتی: به ئێ، پیغه مبهیری خودا ﷺ فهرمووی: دهی واجبه پیی بۆ مزگهوت)..

ههروهها له فهرموودهیهکی تردا هاتوو هه (عبدالله ی کوری ام مکتوم) که بانگ دهیری پیغه مبهیری خودا ﷺ بووه فهرموویهتی: (ئەی پیغه مبهیری خودا ﷺ شاری مه دینه چه شه راتی زیان به خشی وهك دووبشك و ئازەلی درندهی وهك گورگ و سهگی هاری زۆره، پیغه مبهریش ﷺ پیی فهرموو: (تَسْمَعُ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، فَخِيهَلَا) أَي تَعَالَى. واته: (مادام گویت له (حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ) دهبیئت، وهره).. له فهرموودهیهکی تردا پیغه مبهیری خودا ﷺ دهفەر مویت: (مَامِنْ ثَلَاثَةٍ فِي قَرْيَةٍ وَلَا يَدُو لَاتَقَامَ فِيهِمُ الصَّلَاةُ إِلَّا اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ، فَعَلَيْكُمْ بِالْجُمَاعَةِ، فَإِنَّمَا يَأْكُلُ الذَّنْبُ مِنَ الْغَنَمِ الْقَاصِيَةَ) ۶. واته: (ئهگهر له دێیهك یان دهشتیک سێ کهس هه بوون و جه ماعه تیان نه کردنه و شهیتان به سههرا یاندا زال دهبیئت، دهی کهواته پابه ند بن به کۆمه ل و جه ماعه ته وه، چونکه به دلنیا ییه وه گورگ نه و مه ره ده خوات که له رانه کهی دابرا بیئت)..

ههروهها له فهرموودهیهکی تردا پیغه مبهیری خودا ﷺ دهفەر مویت: (مَنْ ضَلَّى لِلَّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا فِي جُمَاعَةٍ، يُدْرِكُ التَّكْبِيرَةَ الْأُولَى، كُتِبَ لَهُ بَرَاءَتَانِ، بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ وَبَرَاءَةٌ مِنَ النِّفَاقِ) ۷. واته: (هه ره که سیك له بهر خاتری خودا چل رۆژ نوێزه گانی به بهردهوامی له مزگهوتدا ئەنجام بدات و به (الله اکبر) ی په که مدا بگات، نه و

۱۵- مسلم ۶۵۲.

۱۶- رواه ابو داود.

۱۷- رواه أحمد ۲۱۲۰۲ و ابو داود ۵۴۷.

۱۸- صحيح جامع الصغير ۶۳۶۵.

خودای گه‌وره له دوو شت ده‌پاریزی و پرزگاری ده‌کات، یه‌که‌م: له ناگر ده‌پاریزی و نایسوتینی، دووهم: له دوو‌ویی ده‌پاریزی و به‌دوو‌وو نایزمی (..) که‌واته به‌پیی ئهم فهر‌مووده پیر‌ۆزانه بی‌ت، نو‌یژی جه‌ماعه‌ت فهر‌زه و بی‌ویسته کاتی‌ک گو‌ی‌مان له (الله اکبر) ی بانگ ده‌بی‌ت نه‌گهر خه‌وتووین، هه‌ستین، نه‌گهر خه‌ریکی ئیش و کارین، ده‌ست هه‌ل‌گرین و وه‌لامی بانگه‌که‌ بد‌ه‌ینه‌وه‌و به‌ره‌و مزگه‌وته‌کان بکه‌وی‌نه‌ پ‌ی..

❖ ئیبراهیمی مه‌روزی زه‌ره‌نگه‌ر بوو، کاتی‌ک چه‌کوشه‌که‌ی به‌رز بکه‌ردایه‌ته‌وه‌و گو‌یی له بانگ بو‌وايه، چه‌کوشه‌که‌ی نه‌ده‌دایه‌وه‌ به‌ زی‌و زی‌وه‌که‌یداو یه‌که‌سه‌ر ده‌ستی له کار هه‌ل‌مه‌گرت و به‌ره‌و مزگه‌وت ده‌که‌وته‌ پ‌ی..

هه‌نگاونان به‌ره‌و مزگه‌وت

گه‌ورمه‌ترین و به‌پ‌رت‌ترین شو‌ینی سه‌ر زه‌وی، مزگه‌وته‌کانی خودای په‌رومه‌ر د‌گاران، مزگه‌وت شو‌ینی په‌رستنی خودایه، شو‌ینی لی‌خ‌وش‌بو‌ونه له گونا‌هو تاوان، هه‌روه‌ها نو‌ی‌زیک نه‌گهر به‌جه‌ماعه‌ت بکه‌ری‌ت له مزگه‌وته‌کاندا خ‌یری بی‌ست و جه‌وت نو‌ی‌زی هه‌یه که به‌ته‌نها نه‌نجام بدری (الضلاة الجماعه) تفضل ضلاة الف‌د - الفرد - بس‌ع و ع‌شرین ذ‌ر‌جة) ٩.. به‌هه‌ر هه‌نگاو نان‌یکت به‌ره‌و مزگه‌وت گونا‌هو تاوان‌یکت نه‌سه‌ر‌پ‌ته‌وه‌و پله‌یه‌کیش له‌لای خودای په‌رومه‌ر د‌گار به‌رز و به‌پ‌ز ده‌بی‌ت، پی‌غه‌مه‌به‌ر ﷺ ده‌فه‌ر مو‌یت: (مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ مَضَى إِلَى بَيْتِ مَنْ يُؤْتِ اللَّهُ لِقْضِي فَرِيضَةً مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ، كَانَتْ خُطْوَاتُهُ إِحْدَاهُمَا تَحُطُّ خُطْوَةً، وَالْأُخْرَى تَرْفَعُ ذَرَجَةً) ١٠. واته: (هه‌ر که‌سه‌یک له‌ماله‌وه‌ ده‌ست نو‌ی‌ز بکه‌ری‌ت، پاشان به‌چ‌یت بو‌ مال‌یک له‌ماله‌کانی خودا، بو‌ ج‌به‌یه‌ ج‌یک‌ردنی فه‌رزی‌ک له‌فه‌رزه‌کانی خودا، هه‌ر هه‌نگاو‌یک له‌هه‌نگاوه‌کانی ده‌بنه‌ه‌وی سه‌رینه‌وه‌ی گونا‌هو تاوانه‌کانی و به‌رز بو‌ونه‌وه‌ی پله‌و پ‌ایه‌ی) ..

ئهبو هوره‌یره ﷺ له‌پی‌غه‌مه‌به‌ری خوداوه ﷺ ده‌گیر‌پ‌ته‌وه‌ که‌ فه‌ر مو‌ویه‌تی:

١٩- رواه البخاري ٦٤٥ و مسلم ٦٥٠.

٢٠- رواه مسلم ٦٦٦.

(أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ مَا يَمْحُو اللَّهُ بِهَ الْخَطَايَا، وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتِ؟ قَالُوا: بَلَىٰ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ، وَكَثْرَةُ الْخُطَا إِلَى الْمَسَاجِدِ، وَإِنْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ، فَذَلِكُمُ الرِّبَاطُ، فَذَلِكُمُ الرِّبَاطُ)”. واتە: (نایا رېنمایتان بکه مو پیتان بلیم چی ده بیته هۆی سړینه وهی گونا هو تاوان و پله و پایه شتان به رز ده کاته وه؟ وتیان: به لئ نهی پیغه مبهری خودا، پیغه مبهری خودا ﷺ هه رمووی: دهست نو یژ گرتن له کاتی ناپه حه تیدا (وهك سهر ماو گهر ما)، وه زۆر ههنگاونان به ره و مزگه وت، وه له دواى ههر نو یژ يك چاو مپروانى نو یژ يکی تر بکه یت، ئا نه وه جیهاد و تیکۆشانه له رپی خودا، ئا نه وه جیهاد و تیکۆشانه له رپی خودا)..

ههروهها ده بیته نه وهش بزانی، ههنگاهه کان جهندیك زۆربن، نهوا خپرو پاداشته که شی زۆر تره، ههنگاونان به ره و مزگه وت و گهرانه وهش له مزگه وت، به هه مان شیوه ده بیته هۆی به دهسته یانی پاداشت.. ههروهها نهوا که سانهی ماله کان بیان له مزگه وته کانه وه دووره خپرو پاداشتیان زۆر تره لهوا که سانهی که نه یکن له مزگه وته کانه وه، له بهر دووری و گهر ماو سهر ماو ناپه حه تی رپگه، نه مهش به پپی هه رمووده ی پیغه مبهر ﷺ که ده فهر مویت: (إِنَّ أَعْظَمَ النَّاسِ أَجْرًا فِي الصَّلَاةِ، أَبْعَدُهُمْ إِلَيْهَا مَمْشِي....)”. ..

له دوو هه رمووده ی بیرۆزدا پیغه مبهری خودا ﷺ وه سفی نهوا که سانه دهکات که زۆر هاتوو چۆی مزگه وت ده که نه و ده فهر مویت: (إِذَا زَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسَاجِدَ، فَأَسْهَدُوا لَهُ بِالْإِيمَانِ)”. واتە: (نه گهر بیاویکتان بیانی زۆر هاتوو چۆی مزگه وتی ده کردو خووی پیوه گرتبوو، نهوا شایه تی ئیمانی بۆ بدن).. ههروهها به کیك لهوا حه وت کۆمه نهی که له کاتی گهر ماو ناپه حه تی رۆزی قیامه تدا خودای گهوره دهیان خاته ژیر سییه ری خۆیه وه، بریتیه لهوا که سانهی که دلیان پابه نده به مزگه وته کانه وه (وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمَسَاجِدِ)”. ..

٢١- رواه مسلم ٢٥١.

٢٢- متفق عليه (البخاري ٦٥١ و مسلم ٦٦٢).

٢٣- رواه الترمذي.

٢٤- رواه البخاري ومسلم.

ئاماده بوونی نوپژی بهیانی و عیسا و نهجام دانیان به جه ماعت، له سیفهتی نیمانداران و به پیچه وانه شه وه، په نا به خودا له سیفهتی دوور وانه، هه ره وهك پیغه مبهیر ﷺ دهغه مویت: (لَیْسَ صَلَاةُ أَثْقَلُ عَلَى الْمُنَافِقِیْنَ مِنْ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَالْعِشَاءِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِیْهِمَا لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبَوًّا) ٣. واته: (هیچ نوپژیک وهك نوپژی بهیانی و عیسا له سه ره دوور ووهكان گران و زحمته نیه، خو نه گهر بیان زانیایه چ خیر و پاداشتیکی تیدا یه، نه وادهاتن نه گهر له سه ره سكو دهست و نه زوكانیشیان بوا یه) .. له بهر نه وهی خه و له کاتی نوپژی بهیانی دا خو شه و هه ستان نارحمته و زحمته وه کاتی نوپژی عیشاش خه لگی له ئیسراحت دان، یا خود له میوانی و سه ر دان .. هه ره بویه پاداشتی نوپژی بهیانی و عیسا نه گهر به جه ماعت نه نجام بدریت، هاوتایه له گه ل نه وهی شه و تا بهیانی شه و نوپژ بکهیت، به لام به داخوه خه لگی نیستا زور به که می ئاماده ی نوپژی جه ماعت دهن، به تایبته عیسا و بهیانی و به تایبته تریش نوپژی بهیانی، له هه ندی ناوچه و گه ره كه مزگه وته كان نوپژی عیسا و بهیانیان تیدا ناکریت و ده رگای مزگه وته كان داده خریت و ته نانهت بانگیشیان تیدا نادریت.

شیخ (نبیل العوضی) دهغه مویت: بانگ خوینی یه کیك له مزگه وته كان پر سیاری گرد و تی: بهیانیان کاتیك بانگ نه ده دم که سیك نایهت، نه وه منده چاو مر ی ده که نه ترسم نوپژ ده که م بچیت، نایا ده بیت مزگه وته که دا بچه و برؤم بو مزگه وتیکی تر نوپژ ده که م بکه م؟ په نا به خودا له گه ره کیكدا جگه له بانگ خوینه که که سیکی تر نه یهت بو مزگه وت ١٢٨!! له کاتیكدا خودای گه وه ره له وه سفی نوپژی بهیانی دا دهغه مویت: ﴿أَقْرِ الصَّلَاةَ لِذُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا﴾ (٧٨) الاسراء. نوپژی بهیانی فریشته كان دهیبنن و ئاماده ی دهن و سوننه ته قورئانی زوری تیدا بخوینریت، به لام زور به داخوه وه، جاری واهه یه نه وانه شه که ئاماده ی نوپژی جه ماعتی بهیانی دهن له بهر باویشك و خه و الووی ته نانهت نازانن پیش نوپژ کام نایهت و کام سورته ی

٣٧- متفق علیه (البخاری ٦٥٧ و مسلم ٤٥١).

٣٨- کاسیتی (اتین الفجر).

خویندوو.

لیر هدا دمیّت ناماژه به وه بکهین ته نانهت دووړو وه کانیش له سه رده می پیغه مبهری خوادا ﷺ نامادهی نویژی جه ماعه تی به یانی و عیسا دهبوون، به لام وه کو خودای گه وړه ناماژه ی پیده کات، ته نها به وه له ئیمانداران جیا ده کرانه وه، که نویژه کانیا ن به ساردو سړی و خاوو خلیچکیه وه ئه نجام ددها: ﴿وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُتَاتٍ رَأَوْنَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا﴾ (النساء، ۱۰۲) واته: (هر کاتیک هه لدهستن بۆ نویژ، زور به له ش گرانی و ته ممه لی هه لتهستن، نه وانه پیاوړپامای بۆ خه لگی ده که ن و زور که م یادی په رومردگار ده که ن).. ته نانهت (عبدالله ی کورپ ئوبه ی کورپ سه لول) سه روکی دووړو وه کانیش شاری مه دینه نامادهی نویژه جه ماعه ته کان دهبوو.

❖ له شه ویک له شه وه کانیش مانگی کانوونی دووهمی سالی ۲۰۰۸ له یه کییک له گه ره که کانیش شاری سلیمانی مامه وه، که نه و گه ره که مزگه وتیکی زور خوش و پاک و خاوینیان هه یه، بۆ نویژی به یانی چووم بۆ مزگه وت، بۆ نه وه دی به جه ماعه ت نویژه که م بکه م، کاتیک چووم پیاویک جل و بهرگی خه وی له به ردا بوو، خه ریک بوو زو پاکانی دانه گیر ساند، پاشان رۆی.. ماوه یه کی زوری پیچوو، پیاوه که هاته وه، به لام من نه مزانی هه مان پیاوی پیشوو.. پیاوه که وتی: نویژه که مان بکه یین؟ وتم: نه ی که سی تر نایه ت؟ وتی: برپا ناکه م! وتم: نه ی نه و پیاوه ی که جل و بهرگی خه وی له به ردا بوو؟ وتی: نه وه من بووم، پاسه وانی مزگه وته که م، چووم له زوور که م جله کانم گۆری و هاته مه وه.. برپا بکه ن نه وه دنده چاو م پیمان کرد، خه ریک بوو دنیا روناک نه بو وه و زمرده دمر نه که وت، که س نه هات.. سه یره له گه ره کییکا ته نها که سیکی نایه ت بۆ مزگه وت!! خو نه گه ر نه و به یانیه منیش نه چوو مایه، نه و جه ماعه ت له و مزگه وته دا نه ده کرا..

نه گه ر به گه نجیک بلتی بۆ نایه یه ت بۆ جه ماعه ت؟! ده لی: ناتوانم.. خه به رم نابیته وه.. به رۆژ له بازار زور هیلاک ده بم!! نه ی بۆ خه به رت نه بیته وه له کاتیکدا له گه ل هاوه له کانتدا به نیازی سه فره ی؟! نه ی بۆ نه گه ر تاهیکر دنه وه یه کی که میک قورست هه بیت به دایک و باوکت ده لی به یانی زو و خه به رم بکه نه وه؟!

به لَام بۆ نوپژ دهكەت ساردو سړی!! مه به ست نیه هه لست!!

❖ مامۆستایهك دهفر مویت سهردانی دوانا وهندیه كم كرد، كه نزیكه ی ههشت سهد فوتابی لاوی تیدا بوو.. واگومانم دمېرد كه نه م كۆمه له لاوه دمتوانن كاریگه رییان له سمر گۆرانی كۆمه لگه هه بیټ.. پیم وتن: پر سیاریكتان لیده كه م و به راستی وه لَامم بده نه وه.. كی له ئیوه نوپژی به یانی به جه ماعت كړدوو؟ بر وا بكهن له و ههشت سهد كه سه ته نها بیست كه سیان وتیان نوپژی به یانیان به جه ماعت نه نجامداوه!! نهی جهوت سهدو هه شتا كه سه كه ی تر؟!

پیغه مبهری خودا ﷺ دهفر مویت: (یا ایها الناس، أفشوا السلام، وأطعموا الطعام، وصلوا الأرحام، وصلوا باللیل والناس نيام، تدخلوا الجنة بسلام). واته: (نهی خه لکینه، سلاو له یه كتری بكهن و ناشتی و نارامی بلاو بكهن وه و خواردن ببه خشنه وه و سیله ی ره م به جی بهین و سهردانی خزم و كه س بكهن و نوپژ بكهن له شه ودا، كاتیک كه خه لگی خه وتوون، نه وابه نارامی و ناشتی وه ده چنه به هه شته وه)..

لیر هدا پیغه مبهری خودا ﷺ باسی شه و نوپژ دهكات، نه گهر ئیمه شه و نوپژ ناكهین، هیج نه بی با نوپژ هكانمان به جه ماعت نه نجام بدهین..

❖ شه ویک (طاوس) له پیش نوپژی به یانیدا له دمر گای یه کیك له برادره گانی نه دات، كاتیک دمر گای لیده كه نه وه، پیی ده لئین: له م كاته دا هاتووی؟! نه ویش ده لئیت: گومانم وابوو هیج موسلمانیک نیه له م كاته پیرۆز هدا به خه بهر نه بیټ و له خودا نه پار یته وه و خه ریکی شه و نوپژ نه بیټ..

❖ به ننده یهك له مالتیكه وه دفرۆشریت به مالتیکی تر، پیش نوپژی به یانی نه ندامانی ماله تازه كه هه لده سینیت له خه و و پییان ده لئیت: هه ستن نوپژ بكهن.. خاوهن ماله كه ده لئیت: هیشتا بانگی نه داوه!! به ننده كه ش ده لئیت: بۆ ئیوه تا بانگی به یانی نه دات هه لئاستن بۆ نوپژ؟ نهی شه و نوپژ ناكهن؟! سویند به خودا له م شه و زیاتر له مالتیكدا نامینمه وه كه شه و نوپژی تیدا نه كړیت و ده چمه وه بۆ

ماله که ی پېشوو^۶..

له سهردهمانی زوودا زۆربه ی موسوئمانان کاتیک دهچوون بۆ نوێزی بهیانی
چاویان دهرشت بۆ ئهوه ی گریان و فرمیسک و ئهسیرینی شهو نوێز به چاویانهوه
دیار نه بێت، یاخود له ترسی رپاو رووپامایی کاتیک بانگی ئه دا، به شیوهیه ک
دهنگیان بهرز دهردهوه، بۆ ئهوه ی دهوورو بهریان و ابزانن تازه له خه وه لدهستن،
به لام ئیستا دهبینن مزگه وتهکان بینازو چۆلن، خه لکی زۆر به که می ئاماده ی
نوێزی بهیانی دهبن، له سهردهمی پېغه مبهری خودا ﷺ و هاوه له بهر پز هکانیدا
ئه گهر به کیك دیار نه بووايه زوو به زوو دهمانرا، چونکه بهردهوام له نوێزه
فهز هکاندا ئاماده بوون..

❖ با بزانیان ئاماده بوونی نوێزی بهیانی به جهماعهت له لای هاوه لان چهنده
گرنگ بووه، ئیمامی مالک له کتیبی (موطا) دا دهگێر یته وه که رۆژیک عومهر ی
کورپی خهتتاب ﷺ له نوێزی بهیانی دا چاوی دهگێر ا بۆ سلیمان کورپی نه بی
حه سمه، کاتیک ئیمامی عومهر بهیانی دهچیت بۆ بازار و دایکی سلیمان دهبینی و
لێی دهپرسیت: بۆچی سلیمان له نوێزی بهیانی دا ئاماده نه بوو؟! دایکی سلیمانیش
دهلێت: شهو خهریکی شهو نوێز بوو، خهوی لیکه وتو خه بهری نه بووه.. ئیمامی
عومهر ﷺ فهرمووی: ئه گهر نوێزی بهیانی به جهماعهت نه انجام بدهم، له لام
خۆشتره له وهی که هه موو شه وه که به شهو نوێز زیندوو بکه مه وه..

❖ عبدالله ی کورپی قهواریری دهفه رمویت: هه رگیز نه م ده هیشت نه انجامدانی
نوێزی عیشام به جهماعهت له دهست بچیت، به لام رۆژیکیان میوانمان هه بوو،
میوانه که سه رقالی کردم و فریای نوێزی جهماعهتی مزگه وته که م نه که وتم، به
به له چووم بۆ مزگه وتیکی تر بۆ ئهوه ی فریای جهماعهت بکه وم، کاتیک چووم،
خه لکی تهواو ببوون و له مزگه وت دههاتنه دهره وه، زۆربه ی مزگه وتهکانی شاری
(بصره) گه رام، به لام فریای هیچیان نه که وتم، به دلشکاویه وه گه رامه وه و بیرم
له وه ده کرده وه که ئه و پاداشته گه وره یه ی نوێزی جهماعهت له دهستچوو..
کاتیک گه ی شتمه وه ماله وه، رووم کرده قیبله و بیست و هه وت جار نوێزی عیشام

نه نجامدا، پاشان زۆر بئیتاهت بوومو که مێک ڤاکشامو خهوم لیکهوت، له خهودا بینیم به سواری ڤام دهمکردو دهمو یست بگهم به کۆمه لیک له هاوه لانه، که نهوانیش به سواری له پێشمهوه ڤایان دهمکرد، زیاتر نهسپه کهم تاو نهدا، بۆ نهوهی فریایان بکهوم، به لام ههر دوا نهکهوتم، بۆیه یهکیکیان لای کردهوه به لامداو پێی وتم: نهسپه کهت هیلاک مه که، پێمان ناگهیت، چونکه ئیمه نوێزی عیشامان به جه ماعت نه نجامداوه!!

پێغه مبهری خودا ﷺ دمهفر مویت: (أَفْضَلُ الصَّلَاةِ عِنْدَ اللَّهِ صَلَاةُ الصُّبْحِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فِي الْجَمَاعَةِ) ۳. واته: (باشترین نوێز له لای خودای گهوره، نوێزی به یانیه له ڤۆزی ههینیداو به جه ماعت نه نجام بدری)..

خودای گهوره دمهفر مویت: ﴿أَمَنْ هُوَ قَلْبُكَ إِذْ أَنْتَ أَيْلٌ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ...﴾ ۹ الزمر. واته: (نایا نهو جوژه که سانهی که باسکران باشتن) یان نهو نیمانداره ی که له دوو توپی شهو گاردا هه لدهستیت بۆ خوا په رستی و گرپنوش دهباتو به پێوه دهمهستیت و له لێر سینه وهی قیامهت دهرسیت و ئومید و هیوای به میهر مانی په رومردگاری ههیه).. ههروهها له نایه تیکی تر دا دمهفر مویت: ﴿تَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ﴾ ۱۱ السجدة. واته: (نهو نیمانداره به خته و مرانه) نیوانیان خۆش نیه له که ل ڤاکشان له جیگه و ڤیگه ی نهرم و گهرمدا (واته: به نوێزو خودا په رستی به شیکی شهو دبه نه سهر) هه میسه نزاو ڤارانه وهیان، ڤوو به په رومردگاریانه و له خه شم و قین و دۆزه خی دهرسن، ئاوات و ئومیدی به هه شت و ڤه زامه ندی خودایان ههیه و له و ڤزق و ڤۆزی و توانایی و زانیارییه ی پێمان به خشیون دبه خشن)..

برا و خوشکی موسلمان: به راستی ناماد مپوون له نوێزی به یانی و عیسا به جه ماعت نیعمه تیکی گهوره ی خودایه، سه رمتای ڤۆزیک ی نو ی به ملکه ج بوون بۆ فه رمانه کانی خودا دهست پێبکه.. پێغه مبهری خودا ﷺ به لێنی داوه و دمهفر مویت: ههر کهس نوێزی به یانی به جه ماعت نه نجام بدات، نهوا خودای

گه‌وره ئه‌و رۆژه ده‌یار ی‌زێت.. هه‌روه‌ها پێغه‌مبه‌ری خودا ﷺ ده‌فه‌ر مویت: (مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ فِي جَمَاعَةٍ، ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللَّهَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ، كَانَتْ لَهُ كَأَجْرِ حَاجَةٍ وَعُمْرَةٍ تَامَةٍ تَامَةٍ تَامَةٍ) ۳. واته: (هه‌ر كه‌سێك نوێژی به‌یانی له‌ مزگه‌وتدا به‌ جه‌ماعه‌ت ئه‌نجام بدات، پاشان دابنیشیت زیكرو یادی خودای گه‌وره بکات تا خۆر هه‌لدی، پاشان دوو رکات نوێژ بکات ئه‌وا پاداشتی هه‌ج و عومره‌یه‌کی ته‌واو ته‌واو ته‌واوی هه‌یه).

به‌پراستی ئه‌وه‌كه‌سه‌انی نوێژی به‌یانی به‌ جه‌ماعه‌ت ئه‌نجام ئه‌ده‌ن خودای گه‌وره دل و ده‌روونیکی پاکیان پێ ده‌به‌خشیت، دوور ده‌بن له‌ ته‌مه‌لی و بێتا‌ه‌تی و خه‌مو خه‌فه‌ت، ده‌ی كه‌واته‌ شه‌ویش پێش ئه‌وه‌ی بجیته‌ سه‌ر جیگه‌ی خه‌وتن، نوێژی عیسا به‌ جه‌ماعه‌ت ئه‌نجام بده‌، دل‌نیاش به‌ خێرو پاداشتی ئه‌وه‌م هه‌یه، كه‌ تا به‌یانی شه‌و نوێژ بکه‌یت، خودای گه‌وره‌ش ده‌فه‌ر مویت:

﴿وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ﴾ ۴. الروم. واته: (شو‌گرو سوپاسگوزاری هه‌ر شایسته‌ی زاتی خودایه‌ له‌ ئاسمان و زه‌ویدا، له‌ کاتی عیساو تاریکیدا، هه‌روه‌ها کاتێك كه‌ نیومرۆ ده‌که‌نه‌وه).

فه‌زل و پله‌و پایه‌ی نوێژه سوننه‌ته‌کان

نوێژه سوننه‌ته‌کانیش گرنگی و خێرو پاداشتی خۆیان هه‌یه، وه‌كو خۆ ئاماده‌کردنیکیش وان بۆ نوێژه فه‌رزه‌کان، یاخود بۆ ته‌واوکردن و پرکردنه‌وه‌ی كه‌مو کوری و ناته‌واوی بۆ نوێژه فه‌رزه‌کانمان.. پێغه‌مبه‌ری خودا ﷺ هانمان ده‌دات بۆ ئه‌نجامدانی نوێژه سوننه‌ته‌کان، هه‌روه‌ك ده‌فه‌ر مویت: (مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ، يُصَلِّيَ لِلَّهِ تَعَالَى فِي كُلِّ يَوْمٍ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً تَطَوُّعًا، غَيْرَ الْفَرِيضَةِ، إِلَّا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ - أَوْ إِلَّا بُنِيَ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ) ۵. واته: (هه‌ر به‌نده‌یه‌کی موس‌لمان، هه‌موو رۆژێك جگه‌ له‌ نوێژه فه‌رزه‌کان دوا‌ده‌ رکات نوێژی سوننه‌ت بۆ خودای په‌روم‌دگار ئه‌نجام بدات، ئه‌وا خودای گه‌وره له‌ به‌هه‌شتدا مالتیکی بۆ

۳۳ صحیح جامع الصغیر ۶۳۴۶ و صحیح الترغیب ۴۶۴.

۲۴- رواه مسلم ۷۲۸.

دروست دهکات- یان مالتیکی له بههشتدا بۆ دروست دهکریت-.. سوننه تیشه ئەم نوپژانه له مالهوه ئەنجام بدرین، ههروهک پیغه مبهری خودا ﷺ دمفه رمویت: (أَفْضَلُ الصَّلَاةِ، صَلَاةُ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلَّا الْمَكْتُوبَةُ)^{۳۵}. واته: (باشترین نوپژ، ئەو نوپژمیه که له مالهوه ئەنجام بدریت جگه له نوپژه ههزهکان)..

سوننه ته رهواتیبه (مؤکده کانیش دوازه پکاتن، ههروهک پیغه مبهری خودا ﷺ دمفه رمویت: (مَنْ صَلَّى فِي يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ إِثْنَتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً، بُنِيَ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ، أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَهَا، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ، وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الْغَدَاةِ (الْفَجْرِ))^{۳۶}. واته: (ههروهک سیک له شهوو رپۆژیکدا دوازه پکات نوپژی سوننه ته نجام بدات، مالتیکی له بههشتدا بۆ دروست دهکریت، چوار پکات پيش نوپژی نیومرپۆ، دوو پکاتیش له دواى نوپژی نیومرپۆ، دوو پکات له دواى نوپژی نیواره، دوو پکات له دواى نوپژی عیسا، دوو پکاتیش پيش نوپژی بهیانی)..

✽ سوننه تی پيش نوپژی بهیانی: نوپژه سوننه ته کانیش ههندیکیان زیاتر پیغه مبهری خودا ﷺ جهختی له سهه کردونه ته وهو بهردهوام بووه له سههریان له وانهش: (دوو پکات نوپژی سوننه تی پيش نوپژی بهیانی، سوننه تی وهتر، چوار پکات سوننه تی پيش نوپژی نیومرپۆ، ههروهک دایکی ئیمانداران عایشه (خودایی رازی بیت) دمفه رمویت: (أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَا يَدْعُ أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ، وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْغَدَاةِ)^{۳۷}. واته: (پیغه مبهری خودا ﷺ وازی له چوار پکات سوننه تی پيش نوپژی نیومرپۆ دوو پکات سوننه تی پيش نوپژی بهیانی نه هیناوه)..

ئه نجامدانی دوو پکات سوننه تی پيش نوپژی بهیانی ده بیته هوی به دهستهینانی پاداشتیکی گه وهه، پیغه مبهری خوداش ﷺ دمفه رمویت: (رَكْعَتَا الْفَجْرِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا)^{۳۸}. واته: (دوو پکات سوننه تی پيش نوپژی بهیانی

۳۵- رواه النسائي والطبراني.

۳۶- رواه الترمذي.

۳۷- رواه البخاري ۱۱۸۲.

۳۸- رواه مسلم ۲۲۵.

چاکتره له دنیاو له هه‌موو ئەو شتانه‌ش که له دنیا دا هه‌یه) ..

کاتی به‌ر مبه‌یان کاتیکی پیرۆزه، هه‌روه‌ک خودای گه‌وره‌ سویندی پیدەخوات و دم‌هه‌ر مویت ﴿وَالْفَجْرِ ۝۱﴾ الفجر. واته: (سویند به به‌ر مبه‌یان) .. له به‌ر ئەوه‌ پێویسته ئەم کاته پیرۆزو به‌نرخه، له خودا به‌رستی و نوێزو پارانه‌وه‌دا به‌کار به‌ینین و به‌ فیرۆی نه‌ده‌ین، ئەم دوو پکاته‌ش کاتیکی زۆر که‌می ده‌وێت و سوننه‌تیشه که به‌ کورتی ئەنجام بدریت، هه‌روه‌ک دایکی ئیمانداران عانیشه (خودا لێ رازی بیت) دم‌هه‌ر مویت: (يُصَلِّيْ رَكَعَتَي الْفَجْرِ، فَيُخَفِّفُهُمَا حَتَّى أَقُولَ: هَلْ قَرَأَ فِيْهِمَا بِأَمِ الْقُرْآنِ؟) ۱. واته: (پێغه‌مبه‌ری خودا ﷺ ئەوه‌نده به‌ کورتی سوننه‌تی پێش نوێزی به‌یانی ئەنجام ده‌دا، هه‌تا ئەم وت: ئایا ده‌بی‌ت سورته‌ی (الفاتحه) ی تیدا خویند بیت؟) .. سوننه‌تیشه له پکاتی یه‌که‌مدا سورته‌ی (الکافرون) و له پکاتی دوو‌مه‌دا سورته‌ی (الأخلاص) بخوینریت ..

✽ سوننه‌ته‌کانی نیوه‌رۆ و عه‌سر: پێغه‌مبه‌ری خودا ﷺ رێنماییمان ده‌کات بۆ ئەنجام‌دانی نوێزه سوننه‌ته‌کان له‌وانه‌ش: سوننه‌تی پێش نوێزی نیوه‌رۆ و دواى نوێزی نیوه‌رۆ، هه‌روه‌ها سوننه‌تی پێش نوێزی عه‌سر ..

✽ دهرباره‌ی سوننه‌تی نیوه‌رۆ، عبدالله ی کورپی عومه‌ر (خوایان لێ رازی بیت) دم‌هه‌ر مویت: (صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ ﷺ رَكَعَتَيْنِ قَبْلَ الظُّهْرِ، وَرَكَعَتَيْنِ بَعْدَهَا) ۲. واته: (له‌گه‌ڵ پێغه‌مبه‌ری خودا ﷺ دوو پکات نوێزم کرد له پێش نوێزی نیوه‌رۆ، هه‌روه‌ها دوو پکاتیش له دواى نوێزی نیوه‌رۆ) ..

هه‌روه‌ها دایکی ئیمانداران عانیشه (خودا لێ رازی بیت) دم‌هه‌ر مویت: (أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ لَا يَدْعُ أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ) ۳. واته: (پێغه‌مبه‌ری خودا ﷺ وازی له چوار پکات سوننه‌تی پێش نوێزی نیوه‌رۆ نه‌ده‌ینا).

هه‌روه‌ها دم‌هه‌ر مویت: (كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي فِي بَيْتِي قَبْلَ الظُّهْرِ أَرْبَعًا، ثُمَّ يَخْرُجُ فَيُصَلِّي بِالنَّاسِ، ثُمَّ يَدْخُلُ فَيُصَلِّي رَكَعَتَيْنِ، وَكَانَ يُصَلِّي بِالنَّاسِ الْمَغْرِبَ، ثُمَّ يَدْخُلُ بَيْتِي فَيُصَلِّي رَكَعَتَيْنِ، وَيُصَلِّي بِالنَّاسِ الْعِشَاءَ، وَيَدْخُلُ بَيْتِي فَيُصَلِّي

زَكَتَيْنِ)^{۴۱}. واته: (بِیْغِهِ مَبْهَرَى خُودَا ﷺ لَه مَالَه كَه مَدَا پِیْش نَوِیْژَى نِیُومِرْ وَ چَوَار پَكات نَوِیْژَى ئَه نِجَام دَهدَا، پاشان ده چوو نَوِیْژَى نِیُومِرْ وَ بُو خَه لَكی دَه كَرْد، پاشان ده گه رَا یِه وه بُو مَالَه كَه مَو دُوو پَكات سَوْنَه تِی ئَه نِجَام دَهدَا، وه دَوای ئَه وه ی نَوِیْژَى ئِیْوَارَه ی بُو خَه لَكی دَه كَرْد، ده هاته وه بُو مَالَه كَه مَو دُوو پَكات سَوْنَه تِی ئَه نِجَام دَهدَا، وه نَوِیْژَى عِیْشای بُو خَه لَكی دَه كَرْد و پاشان ده هاته وه بُو مَالَه كَه مَو دُوو پَكات نَوِیْژَى ئَه نِجَام دَهدَا)..

بِیْغِهِ مَبْهَرَى خُودَا ﷺ دَه فَهْر مَوِیْتُ: (مَنْ حَافِظٌ عَلَى أَرْبَعِ زَكَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ، وَأَرْبَعٍ بَعْدَهَا، حَزَمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ)^{۴۲}. واته: (هَهْر كَه سِیْكَ پَارِیْزْگَارِی لَه چَوَار پَكات نَوِیْژَى سَوْنَه تِی پِیْش نَوِیْژَى نِیُومِرْ وَ چَوَار پَكات نَوِیْژَى سَوْنَه تِی دَوای نَوِیْژَى نِیُومِرْ وَ بَكات ئَه وَا خُودَا دَوْزَه خِی لَه سَهْر حَهْرَام دَه كَات)..

❖ لَه بَارَه ی سَوْنَه تِی پِیْش نَوِیْژَى عَه سَرِیْشَه وه بِیْغِهِ مَبْهَرَى خُودَا ﷺ دَه فَهْر مَوِیْتُ: (زَجِمَ اللَّهُ إِمْرَأَةً صُلِيَ قَبْلَ الْعَصْرِ أَرْبَعًا)^{۴۳}. واته: (پَه حَمَه ت و به زَه یِی خُودَا لَه كَه سِیْكَ بِیْتُ، كَه لَه پِیْش نَوِیْژَى عَه سَرْدَا چَوَار پَكات نَوِیْژَى سَوْنَه تِی ئَه نِجَام دَهدَا)..

❖ سَوْنَه تِی ئِیْوَارَه و عِیْشَا: بِیْغِهِ مَبْهَرَى خُودَا ﷺ دَه فَهْر مَوِیْتُ: (صَلُّوا قَبْلَ الْمَغْرِبِ). واته: (لَه پِیْش نَوِیْژَى ئِیْوَارَه دَا نَوِیْژَى سَوْنَه تِی ئَه نِجَام بَدَه ن)، پاشان فَهْر مَوِیْتُ: (لَمَنْ شَاءَ)^{۴۴}. واته: (بُو كَه سِیْكَ كَه بِیَه وِیْتُ وَ حَه ز بَكات)..

دایكی ئِیْمَان دَارَان عَانِیْشَه (خَوای لَن پَزِی بَیْتُ) دَه فَهْر مَوِیْتُ: (أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُصَلِّي بَعْدَ الْمَغْرِبِ زَكَتَيْنِ)^{۴۵}. واته: (بِیْغِهِ مَبْهَرَى خُودَا ﷺ لَه دَوای نَوِیْژَى ئِیْوَارَه، دُوو پَكات سَوْنَه تِی ئَه نِجَام دَهدَا).. ئَه نَه س (خَوای لَن پَزِی بَیْتُ) دَه فَهْر مَوِیْتُ: (كَاتِیْكَ لَه شَارِی مَه دِیْنَه، بَانْگَدَمَر بَانْگِی ئِیْوَارَه ی دَهدَا، خَه لَكی دُوو پَكات نَوِیْژَى سَوْنَه تِی

۴۱- رواه مسلم.

۴۲- رواه ابو داود والترمذی.

۴۳- رواه ابو داود والترمذی.

۴۴- رواه البخاری ۱۸۳.

۴۵- رواه مسلم.

پیش نوپزی ئیوارمیان ده‌کرد، ئەگەر رېبوارێك بهاتایه‌ته ناو مزگه‌وته‌كه‌وه، وای ده‌زانی نوپزی ئیواره ته‌واو بووه، له‌بەر زۆری ئەو كه‌سانه‌ی كه‌ سوننه‌تی پیش نوپزی ئیوارمیان ئەنجام ده‌دا) ..

❖ دهرباره‌ی سوننه‌تی عیشاش، عبدالله‌ی كورپی عومهر (خواه‌بان لێ‌پازی بیت) ده‌فه‌رمو‌یت: (صَلِّتْ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ زَكَّعَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ)^{٤٦}. واته‌: (له‌گه‌ڵ پیغه‌مبه‌ری خوادا ﷺ دوو پ‌کات سوننه‌تی دوا‌ی نوپزی عیشام ئەنجام‌دا) .. وه‌ سوننه‌ته‌ نوپزه‌ سوننه‌ته‌كان له‌ ماله‌وه‌ ئەنجام بدرێن، نه‌ك له‌ مزگه‌وت، له‌به‌رئەوه‌ی ئەنجام‌دانی نوپزی سوننه‌ت له‌ ماله‌وه‌، دووره‌ له‌ پ‌یاو روپامایی، هه‌روه‌ها بۆ ئەوه‌ی ماله‌كانمان پ‌یرو‌زو پ‌ر خ‌یر و به‌ره‌گه‌ت بیت، پیغه‌مبه‌ری خوداش ﷺ ده‌فه‌رمو‌یت: (اجْعَلُوا مِنْ صَلَاتِكُمْ هِيَ بُيُوتُكُمْ، وَلَا تَتَّخِذُوا قُبُورًا)^{٤٧}. واته‌: (هه‌ندێك له‌ نوپزه‌كانتان (نوپزه‌ سوننه‌ته‌كان) له‌ ماله‌وه‌ ئەنجام بدەن و ماله‌كانتان مه‌كه‌ن به‌ گۆرستان) ..

✽ سوننه‌تی وه‌ترو چ‌یشته‌نگاو (الوتر والضحی): سوننه‌تی وه‌تر هۆكاریكه‌ بۆ ر‌زگار‌بوون له‌ ئاگری دۆزه‌خ، هه‌روه‌ها بۆ ن‌زیک بونه‌وه‌ له‌ خودای به‌روم‌ر‌دگار، هۆكاریكیشه‌ بۆ به‌ده‌سته‌ئێنانی خۆشه‌ویستی و به‌زه‌می به‌روم‌ر‌دگار ..

كاتی ئەنجام‌دانی ئەم سوننه‌ته‌، له‌ دوا‌ی نوپزی عیشاوه‌ ده‌ست پ‌یده‌كات هه‌تا نوپزی به‌یانی، به‌لام با‌شتر وایه‌ دوا بخ‌ریت بۆ كۆتایی شه‌وو له‌ دوا‌ی شه‌و نوپزو له‌ پیش بانگی به‌یانی‌دا ئەنجام بدریت، هه‌روه‌ك پیغه‌مبه‌ری خودا ﷺ ده‌فه‌رمو‌یت: (اجْعَلُوا آخِرَ صَلَاتِكُمْ بِاللَّيْلِ وَتَرًا)^{٤٨}. واته‌: (كۆتا نوپزی شه‌وتان با وه‌تر بیت) .. كه‌مه‌ترین پ‌کات بۆ نوپزی وه‌تر بریتیه‌ له‌: یه‌ك پ‌کات و زۆرت‌رینیشی یازده‌ پ‌کاته‌، كه‌مه‌ترین نوپز له‌ نیوان نوپزه‌ سوننه‌ته‌كان‌دا نوپزی سوننه‌تی وه‌تره‌، به‌لام پ‌ادا‌شت و خ‌یری له‌ هه‌موویان زیات‌ره‌، ته‌نانه‌ت پیغه‌مبه‌ری خودا

٤٦- متفق علیه .

٤٧- متفق علیه .

٤٨- رواه البخاري ٩٩٨ ومسلم ٧٥١.

ﷺ له کاتی سهفه ریشدا وازی لهه نوێژه سوننه ته نه هیناوه.. ههر له بهر نه وه شه پێویسته له گۆتایی نوێژه کاندایه نجام بدریت، بۆ نه وهی مروفه کان به باشتترین نوێژ و باشتترین کردار گۆتایی به کردار هکانیان بهین..

ئه گهر به یه کێك بلیین: بۆچی سوننه تی دوا نوێژی ئیواره ئه نجام نادهیت؟ ئه ویش بلیت: سوننه تی دوا نوێژی ئیواره چه ند پکاته؟ ئیمه ش بلیین: دوو پکاته.. ئه ویش له وه لāmدا بلیت: باشه پکاتیک ئه نجام ددهم.. ئیمه ش پێی ده لێین: یان دوو پکات ئه نجام ده، یان نه و پکاته ش ئه نجام مه ده.. به لām نوێژی وه تر نه توانریت، ته نها یه ک پکات ئه نجام بدریت، حیوا واز له هه موو نوێژه سوننه ته کانی تر، سوننه تیشه سورمتی ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ﴾ ی تیدا بخوینریت، ههر که سیکی ش ئه م نوێژه ئه نجام بدات، ئه و له لای خودای په روهر دگار له پیزی ئه و که سانه دا دنوسریت، که شه و نوێژ یان ئه نجام داوه، خۆ ئه گهر له باتی ئه و ته نها پکاته، سی یان پینج یان چه وت پکات ئه نجام بدهیت، ئه و به دلنیا بیه وه پاداشتیکی زۆر تر ته ده ست ده که ویت..

❖ کاتی ده ست پیکردنی نوێژی چیش ته نگا ویش، ده ست پیده کات له دوا ی پۆژه له لاتن به چاره که سه عاتیک، یان به رز بونه وهی خۆر به ئه ندازه ی پمیک، تا پێش نوێژی نیوه پۆ، به لām وا باشه له کاتیکدا ئه نجام بدریت، که تیشکی خۆر به تین بووبیت، پێغه مبه ری خوداش ﷺ ههر گیز وازی له م سی کاره نه هیناوه: (سی پۆژه به پۆژوو بوون، له هه موو مانگی کدا واته پۆژه سه بیه کان (۱۳ و ۱۴ و ۱۵) ی هه موو مانگی ک، هه روها دوو پکات نوێژی چیش ته نگاو، سوننه تی وه تر)..

پێغه مبه ری خودا ﷺ ده فهر مویت هه موو جو مگه کانی جه سه ته ی مروف پۆژانه پێویسته خێرو چاکه یه کیان بۆ ئه نجام بدریت، که نزیکه ی (۳۶۰) جو مگه له جه سه ته ی مروف دا هیه، به لām ئه نجام دانی دوو پکات نوێژی چیش ته نگاو جیگه ی هه مووی ده گرێ ته وه و ده چی ته بری ئه نجام دانی ئه و هه موو خێرو چاکه یه.. که مترین نوێژی چیش ته نگا ویش دوو پکاته و زۆر تر یه نیشی هه شت پکاته.. نوێژی چیش ته نگاو پێی دهوتریت: نوێژی (الأوابین) واته: (نوێژی ئه و که سانه ی که زۆر داوای لیخۆش بوون له خودای په روهر دگار ده که ن و زۆر به

زووییش دم‌گه‌رینه‌وه بۆ لای)..

✽ سوننه‌تی (تحیة المسجد) و دستنویژ و شه‌و نویژ: نه‌نجامدانی نویژه سوننه‌ته‌کان، نیشانه‌ی خوشه‌و یستیه بۆ په‌روم‌ر دگار، هه‌روه‌ها باب‌ه‌ندبوونه به سوننه‌ته‌کانی پی‌غه‌مبه‌ره‌وه ﷺ..

- پی‌غه‌مبه‌ری خودا ﷺ دهرباره‌ی نویژی سلا و کردن له‌ مزگه‌وت (تحیة المسجد) ده‌فه‌رمو‌یت: (إِذَا دَخَلَ أَخَذَكُمْ الْمَسْجِدَ، فَلَا يَجْلِس، حَتَّى يُصَلِّيَ زَكَّاتَيْنِ)^{۴۹}. واته: (ئه‌گه‌ر که‌ سی‌کتان چونه‌ مزگه‌وت دامه‌نیشن، هه‌تا دوو پ‌کات نویژ نه‌نجام ده‌دن).. له‌به‌ر ئه‌وه‌ی پی‌رۆزترین شو‌ین له‌سه‌ر زه‌وی له‌ لای خودای په‌روم‌ر دگار مزگه‌وته‌کانه‌ و پ‌یویسته‌ کاتی‌ک ده‌چینه‌ ژور مه‌وه بۆ ناو مزگه‌وت، پ‌یزی لی بگ‌رین و به‌ جوانترین کردار، که‌ نویژه سلا‌وی لی بکه‌ین.

❖ دهرباره‌ی سوننه‌تی دستنویژیش پی‌غه‌مبه‌ری خودا ﷺ به‌ بیلالی فه‌رموو: (ئه‌ی بیلال، باسی باشت‌رین کردار تم بۆ بکه‌، که‌ له‌ ئیسلامدا نه‌نجامت دابی‌ت، چونکه‌ من گو‌یم له‌ دهنکی نه‌عه‌ل‌کانت بوو له‌ به‌هه‌شتدا، بیلالیش فه‌رمو‌ی هیچ کرداری‌کم نه‌نجام نه‌داوه که‌ له‌لام زۆر باش بی‌ت، ئه‌وه‌ نه‌بی‌ت، هه‌ر کاتی‌ک که‌ دستنویژ ده‌گرم، شه‌و بی‌ت یان پ‌ۆژ، دوو پ‌کات نویژی سوننه‌تی دستنویژ نه‌نجام ده‌دم)..

❖ دهرباره‌ی شه‌و نویژیش، خودای گه‌وره‌ و مسفی ئه‌و ئیماندارانه‌ ده‌کات که‌ شه‌و نویژ نه‌نجام ده‌دن، هه‌ر وه‌ک ده‌فه‌رمو‌یت: ﴿تَجَافَى جُنُوبَهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ﴾^(۱۶) السجدة. واته: (ئه‌و ئیمانداره‌ به‌خته‌و مرانه‌) نیوانیان خوش نیه‌ له‌ گه‌ل پ‌اکشان له‌ جی‌گه‌ و پ‌یگه‌ی نه‌رم و گه‌رمدا (واته: به‌ نویژ و خوا په‌رستی به‌شیکی شه‌و ده‌به‌نه‌ سه‌ر) هه‌میشه‌ نزا و پارانه‌ و میان، پروو به‌ په‌روم‌ر دگاریانه‌ و له‌ خه‌شم و قین و دۆزه‌خی ده‌ترسن، ئاوات و ئومیدی به‌هه‌شت و پ‌رم‌زانه‌ندی خودایان هه‌یه‌ و له‌و پ‌ر‌ق و پ‌ۆزی و توانایی و زانیاری‌یه‌ی پ‌یمان به‌خشیون ده‌به‌خشن)..

هه‌روه‌ها ده‌فه‌رمو‌یت: ﴿كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجُرُونَ﴾^(۱۷) وَالْأَسْمَارُ هُمْ يَسْتَفِرُونَ

﴿١٨﴾ الذاریات. واته: (له شه ودا زور که م نه خه و تن و رانه کشان، چونکه سهر گهر می شه و نوپژ و هورثان خویندن بوون، له بهر به یانه کانیشدا داوای لیخوش بوونیان له پهر وهر دگاریان ده کرد)..

پیغه مبهری خودا ﷺ دهر باره ی عبدالله ی کوری عومهر (خوابان لى پازى بیت) دمفهر مویت: (نَعَمْ الرَّجُلُ عَبْدُ اللَّهِ، لَوْ كَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ) ٥٠. واته: (عبدالله پیاویکی باش دهبوو، نه گهر شه و نوپژى نه انجام بدایه)، له دواى ئەم فەر مودمیه عبدالله ﷺ به شه ودا نه ده خه و ت، ته نها که میك نه بوایه، ههر خهریکی شه و نوپژ دهبوو.. ههر وها پیغه مبهری خودا ﷺ دمفهر مویت: (... صَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامُ، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ) ٥١. واته: (... کاتیک خه لکی خه و توون، نیوه نوپژ بکه ن، ئەوا به ئارامی و به سه لامه تی ده چنه به هه شته وه)..

خوشک و برای ئیماندار: بزانه که سه عیدی کوری مسه ییه ب و محمدی کوری مونکه دیرو مالیکی کوری دینار و ئەبو حه نیقه (رحمەتی خودیان لیبیت) به ده ست نوپژى عیشاوه نوپژى به یانیانیه نه انجام دهدا..

خودای گه و ره یار مه تیمان بدات بو نه انجامدانی شه و نوپژ، با دنیاش بین، نه انجامدانی شه و نوپژ نه وه نده قورس و گران نیه، زور به مان له مانگی ره مه زاندا هه موو شه وه گان شه و نوپژ ده که یه ن، به دنیاییه وه له دواى مانگی ره مه زانیش ده توانین بهر ده وام بین، که میکی بهر ده وامیش باشتره له زور یکی بر او وه کو تایی پى هاتوو..

پیغه مبهری خوداش ﷺ دمفهر مویت: (أَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ: صَلَاةُ اللَّيْلِ) ٥٢. واته: (باشترین نوپژ له دواى نوپژ فهر زه گان: نوپژى شه و نوپژه).. چونکه کاتی خشوع و پارانه و میه، ههر وها کاتی گریان و لالانه وه و په شیمانی و فرمیسک و نه سرین پشتنه.. نه و کاته یه، که خودای پهر وهر دگار دپته ناسمانی زهوی و به به نده گانی دمفهر مویت: (کى پیویستیه کی هه یه پى ببه خشم؟ کى داوای

٥٠- متفق علیه.

٥١- رواه احمد ٢٢٢٧٢ و الترمذی ٢٤٨٥ وابن ماجه ١٣٢٤.

٥٢- رواه مسلم.

لێخۆش بوون دەکات، هەتا لێی خۆش بێم؟)..

❖ ٻن قدامە لە کتییی (التوابین) دا لە عبدالواحیدی کوری زەیدم وە دەگیرێتەووە که فەر مویەتی: لە پایۆرێکدا بووین، پەشەبا بەرم و دورگە یەکی بر دین، لە دورگە کەدا پایۆرێک هەبوو بێ دەپەرست، پیمان وت: ئەووە جی دەپەرستیت؟ ناماژە ی بۆ بته که کرد... پیمان وت: پایۆرێکمان لە گە ئدایە دەتوانیت هاو شیوە ی ئەم بته دروست بکات، ئەمە خودا نیە هەتا بپەرستیت... پایاو هە که وتی: ئە ی ئیو ه جی دەپەرستن؟! وتمان: (الله) دەپەرستین.. وتی: (الله) کییه؟ وتمان: (الله) ئەو کەسە یە که عەر شە که ی لە ئاسمانە و دەسە لاتدارە بە سەر هەموو بونە و مر دا.. پایاو هە که وتی: چۆن ئەمە تان زانی؟ وتمان: بە هۆ ی ئەو پیغە مبه ر وە که خودا بۆ ی نار دبووین.. پایاو هە که وتی: ئە ی پیغە مبه ر هە که تان جی لیهات؟ وتمان: پە یامە که ی گە یاند و خودا بر دیه وە بۆ لای خۆ ی.. پایاو هە که وتی: هیچ نیشانە و بە لگە یە کی بۆ بە جی هیشتوون؟ وتمان: بە ئی.. قور ئانی بۆ بە جی هیشتووین.. وتی: دە ی پیشانم بدەن.. قور ئانی کمان بۆ هیئا و سورە تی کمان بۆ خویندە وە.. دەستی کرد بە گریان و وتی: پیویستە سەر پیچی خاومنی ئەم و تە جوانانە نە کریت؟! پاشان موسلمان بوو، بنە ماکانی ئیسلام و چەند سورە تی کی قور ئانمان فیر کرد.. لە گە ل خۆمان بر دمان بۆ ناو پاپۆر هە که، کاتیک شە و داها ت کە و تینه ر ی و هەر کە سە مان چووینه جیگە ی خۆمان.. پایاو هە که پێ ی وتین: ئەو خودایە ی کە پیتان ناساندم بە شە و دەخە ویت؟! وتمان: نە خیر، هەر گیز وەنە وزیش نادا ت.. وتی: دە ی ئیو ه کۆمە لە بە ندمیە کی خراپن، خودا گە تان ناخە ویت، کە جی ئیو ه دەخە ون؟! ئەو پایاو ه لە ئیمە دوور کە و تە وە و هەر خەریکی شە و نوێ ژ بوو..

کاتیک گە پشتینه وە شارە که ی خۆمان، وتمان: ئەم پایاو ه غەریب و نامۆ یە و تازە ش موسلمان بوو، کۆمە لیک پارە و سامانمان کۆ کرد وە و پیماندا.. وتی: ئەمە چیه؟! وتمان: پیویستیه گانتی پێ جیبه جی بکه.. وتی: پاک ی و بیگە رد ی بۆ خودا، من لە و دورگە یە دا بتم دەپەرست، کە جی خودا منی لە بیر نە کرد بوو، ئە ی ئیستا کە دەیناسم و دەپەرستم چۆن لە بیرم دەکات؟! ئەم پایاو ه بوو بە یە کی ک

له گه وره پیاوچاكان^{٥٢}..

❖ ئافرهتێك و دوو كورپهكهی شهویان له نیوان خۆیاندا دابهش كرد بوو.. ههر یهكهیان سێ یهكی شهو شهونویژی دهكرد.. كاتیك ئافرهتهكه مرد، دوو براكه ههریهكهیان نیوهی شهو شهونویژی دهكرد، واته بهشهكهی دایكیشیان له نیوان خۆیاندا دابهش كرد.. براههکیان مرد، براكهی تر شهو تا بهیانی شهونویژی دهكرد، واته بهشهكهی دایك و براكهشی به شهونویژ زیندوو دهكردوه، وهكو وهفایهك بۆ دایك و براكهی^{٥٣}..

رپحههت و بهزمیی و سهربهززی دونیاو دواپوژیش بۆ ئهو كهسانهی كاتیك ههڵدهستن بۆ شهو نوێژ، نهگهر پیاو و خێزانهكانیان خه بهر دهكه نهوه، نهگهر ئافهرتن هاوسهرمكانيان به خه بهر دینن، یاخود خوشك و براكانيان ههڵدهستینن، یان دۆست و هاوهڵهكانيان به ناگا دینن، كه لهم پوژمدا زۆر ئاسانهو دمتوانریت له رپهگهی مۆبایل و تهلهفۆنهوه یهكتری ناگادار بكهین..

چه ند چیرۆك و به سه رها تێكی راسته قینه

براو خوشکی ئازیز: پێش ئه وهی برپا داران پێشوازیان لێ بکریت و به رهو به هه شت ههنگاو بنین، ههروه ها پێش ئه وهی تاوانباران بدرینه پێش و به رهو دۆزه خ به رپێ بکری، پێش ئه وهی سته م کاران به رپێ به رهو هۆلی ئاله و هه ناسه برکێ، ههروه ها پێش ئه وهی هه موومان له به رام به ر خودای زهوی و ئاسمانه کانه وه رابوه ستی نرپین، ههروه ها پێش تاریکی و ته نیایی ناو گۆر، با هه لویسته یهك بکه ین له گورته رین کاتدا، نهك هه موو کاته کان، له ما وهی ساتیك و کاتژمی رێك نهك هه موو ساته کان، له و ساته دا كه مرۆف ده چیته پهری مردووانه وه، ئه و کاته ی كه فریسته ی گیان کێشان هه موو خۆشیه کانی ژیا نمان لێ ئال دهکات..

به ئێ.. ئاله م ساته ناسکه دا په ند وهر بگره، چونکه لهم هه لویستانه دا په ندو

^{٥٢} وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون / د. محمد العریفی.

^{٥٤} مائة قصة من قصص الصالحين / د. حامد أحمد الطاهر.

نامۆزگاری هەیه .. بە هیوای ئەوێ دڵەکان رابجێلە کێن .. لێرەدا چەند چیرۆک و بەسەر هاتێک دەخەینە بەر دیدی ئێوێ نازیز، خودای گەورەش دەفەر مویت؛ ﴿لَقَدْ كَانَتْ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ...﴾ (یوسف .واتە: (بیگومان لەو چیرۆک و بەسەر هاتانەدا پەندو نامۆزگاری هەیه بۆ خاوەن بیرو هۆشەکان) .. بۆ ئەو کەسانە ی زیریان دەخەنە کار و لەنایه تەکانی خودای پەر وەر دگارت و وورد دەبنەو ..

سەر هاتای چیرۆکەکانیش بەم فەر موو دەبێ پێغەمبەری نازیز ﷺ دەست پێ دەکەین کە دەفەر مویت: (يُبْعَثُ كُلُّ عَبْدٍ عَلَى مَا مَاتَ عَلَيْهِ)^{٥٥}. واتە: (هەموو بەندەکان بەو شیوەیە زیندوو دەرکێنەو کە لەسەری مردوون) ..

✽ **چیرۆکی یەكەم:** شیخ (محمد الفراج) لە کاسیتی (تجدید الهمة) دا باسی کردوو و دەفەر مویت: یەكێك لە پیاو چاکان بۆی گێرامەو و وتی: پیاویکی خودا پەرستی خەلکی (طائف) هات بۆ (مەكکە) و بەرگی ئیجرامی پۆشیبوو، لەگەڵ هەندێک لە دۆست و برادرەکانیدا هاتبوون بۆ ئەنجام دانی فەریزە ی حەج، کاتێک گەیشتنە حەرەمی (مەكکە) نوێزی عیسا گۆتایی هاتبوو، نەو پیاو چاکە چوو و پێش هاوڕێکانی و بوو بە ئیمامیان، بە جل و بەرگی ئیجرامەو و لەرێگە ی خودا و لەمالی خوادا دەستی کرد بە خوێندنی سورەتی (الضحى) کاتێک گەیشتنە نایەتی: ﴿وَلَا خِرَّةَ خَيْرَ لَكَ مِنَ الْأُولَى﴾ (١) الضحى .واتە: (بیگومان قیامەت و دواوژ بۆتۆ چاکترە لە ژیاى دنیا) .. ئا لەم کاتەدا هەناسە ی تەنگ بوو، دووبارە دەستی کردو و بە خوێندنی نایەتەکان، تا گەیشتنە نایەتی ﴿وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَارِضًا﴾ (٥) الضحى .واتە: (لە نایندەدا پەر وەر دگارت ئەو مندە نازو نعیمەت پێ دەبە خشی، کە زۆر پێی رازی دەبێت) .. ئا لەم کاتەدا بەسەر دەمدا کەوت و گیانی دەر چوو!^{٥٦}

✽ **چیرۆکی دووهم:** شیخ (ناصر سلیمان العمر) لە ناو دەر سە پیرۆزەکانیدا ئەم رووداو دەگێڕێتەو و دەفەر مویت: یەكێك لە براگانم بۆی

٥٥- رواه مسلم.

٥٦- ياليت قومي يعلمون / عبدالمحسن عبدالرحمن.

گێڕامەو و وتی: ئامۆزایەکم هەبوو، هەر لە تەمەنی گەنجیەوه بانگ بێژ بوو، هەتا ئەو کاتەی چاوەکانی لە دەستدا، بەلام هەر لەسەر کارەکە ی بەردەوام بوو، پاش ماوەیەک مائیان لەو گەڕەکە باری کردو لە مزگەوتەکە دوور کەوتنەوه، بەلام بەو مەرجە چوو لەگەڵیان و پەیمانی لیوەرگرتن کە هەموو رۆژێک پیش نوێژی نیوەرۆ بیهێنن بۆ مزگەوتەکە و دوای نوێژی عیشا بیبەنەوه بۆ مائەوه.. بەم شیوەیە بەردەوام بوو، تاوەکو چەند سائیک تیپەری، پاشان توشی نەخۆشی بوو بە شیوەیەک کە لە مائەوه کەوت..

رۆژێک لەو رۆژانەی کە نەخۆش بوو، کەمێک هەستی بە لەش سووکی کردو داوای لە منداڵەکانی کرد کە حەز دەکات خۆی بشوات، پاش خۆشۆڕین دەست نوێژی گرتو داوای کرد کە بیبەن بۆ مزگەوت، لە مزگەوت بانگی داو پاشان قامەتی کرد بۆ نوێژ.. کاتیەک گەیشتە نیوەی قامەتەکە کەوت و گیانی دەر چوو!! ئەزانن بۆ؟! چونکە دلی بەستراوو وابەستە بوو بە بانگەوازی خوداوه، هەر بۆیە لەناو بانگو قامەتدا خودای گەوره کۆتایی بە ژيانی هینا^{۵۷}..

پێغەمبەری خودا ﷺ دەفەر مویت: (ثَلَاثَةٌ عَلَى كُتُبِ الْمَسْكُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَغْبُطُهُمُ الْأَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ) وَذَكَرَ مِنْهُمْ (زَجَلٌ يُنَادِي بِالضَّلَوَاتِ الْخَمْسِ كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ)^{۵۸}. واتە: (پەکیک لەو سێ کۆمەڵەی کە لە رۆژی قیامەتدا، هەموو خەڵکی ئاواتیان پێ دەخوازن، پیاویکە لەشەوو رۆژیکدا پێنج جار بانگ دەدات بۆ نوێژەکان).

✽ **چیرۆکی سییەم:** (علی کوپی فضیلی کوپی عیاض) گەنجیکی دلباک و چاو بە فرمیسک بوو، کاتیەک باسی بەهەشت، یان دۆزەخیان بۆ دەکرد، یاخود کاتیەک باسی مردنیان بۆ دەکرد، دەگریا و هۆن هۆن فرمیسک بە چاویدا دەهاتە خوارەوه..

باوکی ئەم کوپە نیمامی یەکیک لە مزگەوتەکان بوو، هەر کاتیەک هەستی بەکر دایە کوپەکە ی لە پیزی نوێژ خوینان دایە، بە دەنگی کاریگەر و بە سۆزەوه قورئانی نە ئە خویند..

۵۷- یالیت قومی یعلمون.

۵۸- رواه احمد والترمذي.

جاریك نه یزانی کور هکه ی له پیزی نو یژ خو یناندایه و دهستی کرد به خو یندنی سور هتی (المؤمنون) هه تا گه یشته نه و نایه ته ی که وه سفی نه هلی دۆزه ده کات و ده فهر مو یت: ﴿قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ﴾ (١٦) ﴿لَا نُؤْمِنُ. وَاتِه: (به که ساسیه وه ده لێن: په رومردگار نه گیه تی و نه هاهمه تی سه رشانی گرتین و زال بوو به سه رماندا و ئیمه که سانیکی گومرا بووین).. ئا له م کاته دا کور هکه ی که وت و بورایه وه، باوکی ههستی کرد و نو یژ هکه ی کورت کرد وه و پاش سلا ودانه وه، ئاویان پژاند به دهم و چاویدا و هۆشی هاته وه..

پۆژ هات و پۆژ پۆی، ماومه یه کی زۆری پیچوو.. جاریکی تر به هه مان شیوه ی جاری پیشو، باوکی نه یزانی کور هکه ی له پشته وه نو یژ ده کات و دهستی کرد به خو یندنی سور هتی (الزمر) هه تا گه یشته نایه تی: ﴿وَبَدَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ﴾ (١٧) ﴿الزمر. واتِه: (له لایه ن خودای گه مروه سزا و نازار و نه شه که نه جیه وایان بو دمر ده که و ی که هه رگیز به ته مای نه بوون).. نه م جار هه ش کور هکه ی که وت، به لām وه کو که وتنی یه که م جار نا!! به لکو که وتنی هه تا هه تایی، زۆر هه و لێان دا و ئاویان پژاند به دهم و چاویدا، به لām سوودی نه بوو، چاوه کانی بو هه تا هه تایی له یه که نا، نه زمان جی به سه ر هات؟! مرد... به لێ.. مرد... به لām چۆن مرد نیک؟! مرد نیک له کاتی نو یژ دا و روو به رووی په رومردگار...»

* چیرۆکی چواره م: چه ند گه نه جیکی ئیماندار له پۆزی ١٩ ی مانگی ره مه زانی سالی ١٤١٢ ی کوچی، به نیازی جیبه جیکردنی عومره که وتنه پی به ره و شاری (مه که که) ی پیرو ژ..

پاش (١٠) پۆژ له نه نجام دانی نو یژ و پۆژوو، پاش ده پۆژ له عیبادت بو په رومردگاریان، هه روه ها به خشی نی خواردن و خواردنه وه به سه ر خه لکانی پۆژوو گردا، هه روه ها دوا ی به جیه ی نانی نو یژی ته راویح و شه و نو یژ له که عبه ی پیرو ژ، کاتی که گه رانه وه له نا و سێ ئۆتۆمبیلدا بوون، له پێگه مامۆستا که یان که له ئۆتۆمبیلی سییه مدا بوو، ته فسیری نه م نایه ته ی بو ده گردن: ﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ

وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا ﴿٦٦﴾ النساء. واتە: (ئەوێ مەل کەچی خودا و پێغەمبەر بێت، لەڕۆژی قیامەتدا لەگەڵ ئەو کەسانەدا دەبێت کە خودای گەورە ناز و نەعمەتی پێشاندوووە بەسەریاندا، لە پێغەمبەران و راست گۆیان و شەهیدان و پیاو چاکان، ئای کە ئەوانە هاوێ و هاوڕێ و هاو دەمی چاک و بێ وینەن)..

لەپەر ئۆتۆمبیلێک کە بەرەو ڕوویان دەهات خۆی کێشا بەیەکێک لە ئۆتۆمبیلەکاندا و پاشان لەگەڵ ئۆتۆمبیلەکانی تردا لێکیان دا و لە ئەنجام دا شەش کەسیان گیانیان لەدەستدا، کە یەکێکیان مامۆستا کەیان بوو، دوانیشیان هەموو قورئانیان لەبەر بوو، خودای گەورە لەگەڵ پیاو چاکاندا کۆمان کاتەو لە دونیا و دواڕۆژ دا..

فَحَائِلُ الْيَوْمِ بَاتَ الْحَزَنُ يَغْمُرُهَا حُرْنَا تَلَاظِمُ فِي الْأَنْهَاءِ يَنْتَشِرُ
بەئێ.. ناوچە (حائِل) غەم و پەژارە دایگرت و گیانی ئەو پیاو چاکانە وەک شەوی میعراج بەرز بوونەووە بۆلای پەروردگار پان..

ئای چەند شیرینە کاتی مردنی پیاو چاکان!! لەوێش خۆشترو شیرینتر، دنیایی و دوورییە لە ناگری دۆزەخ.. پاشان ئەو کاتە کە فەرموویان لێئەکری بەرەو بەهەشتی نەبڕاوەی هەتا هەتایی و ڕوبار و کانیاوەکانی..

✽ **چیرۆکی پێنجەم:** یەکێک لە پزیشکەکان دەگێڕێتەووە دەلێت: ڕۆژێک لە کاتی دەوامدا بانگیان کردم بۆ بەشی فزیکە و تەبی، کاتێک چووم گەنجیکی لێبوو لەسەر مەرگ داوو، تەمەنی (١٦-١٧) ساڵ دەبوو..

ئەوانە کە هیئەبوویان بۆ نەخۆشخانە، وتیان: لە مرگەوت قورئانی دەخویندو چاوەڕێی قەمەتی نوێژی بەیانێ دەکرد، کاتێک قەمەت کرا قورئانە کە لە جێگەی خۆی داناو و ویستی لەپیزی نوێژ کەراندە بوەستیت، بەلام لەهۆش خۆی چوو، ئێمەش هیئەمان بۆ ئێرە.. پاش ئەنجام دانی پشکنین، پزیشکە کە بۆی دەرکەوت کە تووشی (جلطة) یەک بوووە ئەگەر لە وشتی بدایە ئەیکوشت، حالەتە کە زۆر ترسناک بوو، گەنجە کە دەستی برد بۆ دەستی یەکێک لە پزیشکەکان، پزیشکە کەش گۆیی برد بۆلای دەمی گەنجە کە و چەند ووتە یەکی چڕپاند بە گۆیی پزیشکە کە داو پاشان وتی: (أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ

أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولَ اللَّهِ) ھەر دووبارەى دەکردمەو، ھەتا گيانى دەرجوو، پزىشكەكە دەستى كرد بە گريان، سەرمان سورما، لەبەر ئەوەى يەكەم جارى نەبوو مردنى نەخۆش ببينىت، كاتى ھىوور بۆو لەمان پرسی: گەنجهكە چى ووت؟ ئەى چى وای ليكردى بگريت؟! وتى: كاتىك ئىووم دەبينى زۆر سەرقال و ھىلاك بوون و ھەولئى چارەسەرتان ئەدا، گەنجهكە چىپاندى بەگويمدا كە پىتان بلىم خۇتان ھىلاك مەكەن، چونكە سويند بەخودا من ئەمرم، سويند بەخودا ئىستا خوداى گەورە شوينەكەمى لە بەھەشتدا ھىنايە بەرچاوم... سبحان الله!!

❖ **چىووكى شەشەم:** بانگ خوینى يەكىك لە مزگەوتەكان دەگىرپتەووە دەلىت: شەوێكىان زۆر درمگ گەرامەو، چەند ساتىكى زۆر كەمى مابوو بۆ بانگى بەيانى، لەبەر ئەوە يەكسەر چووم بەرەو مزگەوت. كاتىك چوومە ژوورەو گەنجىكم بينى نوێزى دەكرد، پاش ئەوەى كاتى بانگ ھات، بانگم دا، گەنجهكەش ھەستا نوێزى سوننەتى پيش نوێزى بەيانى ئەنجامدا، پاشان لەتەنیشتمەو دانىشت و دەستى كرد بە خویندى ھورئان.. ئای چەند دەنگى خۆش بوو!! منىش ھورئانم دەخويند، بەلام ناگام لە ھورئان خویندەكەم نەماو ھەموو ھەست و نەستم لەلای دەنگى ئەو بوو، ھىوا خواز بووم كە نىمامى مزگەوتەكەمان نەيەت، بۆ ئەوەى بەو گەنجه بلىم پيش نوێزىمان بۆ بكات.. ويستى خودا وابوو نىمامەكەمان نەھات، منىش ھەرمووم لە گەنجهكە كرد بۆ ئەوەى پيش نوێزىمان بۆ بكات..

گەنجهكە نوێزى دابەست، بە دەنگىكى زۆر خۆش دەستى بە ھورئان خویندن كرد، ئەو رۆژە ھەينى بوو، لەبەر ئەوە لە پكاتى يەكەمدا سورەتى (السجدة) ى خویند، بەلام لە پكاتى دووھم دا زۆر بە خىرايى سورەتى (الفاتحة) ى خویند، گومانم وابوو سورەتى (الإنسان) بخوین چونكە سوننەتە لە بەيانى رۆزى ھەينى دا سورەتى (السجدة) و (الإنسان) بخوینریت، بەلام گەنجهكە سورەتى (الإخلاص) ى خویندو زۆر بە خىرايى نوێزەكەى تەواو كردوو سلاوى دايمەو، كاتىك روى وەرگىرا ببينمان دەستى گرتوو بە سەر يەو، چووین بۆلای و

پیمان وت: ئەووە چیتە؟ لەتاو نازاری سەری کەوت، خەڵکی لە دەوری کۆبوونەووە، گەنجەکە زەردەخەنە کەوتە سەر لێوی و وا گومانمان برد کە نازارەکی سەری نەماوە، پیم وت: ئەووە چیتە؟ بۆ وات لێهات؟ بەلام جولەیی نەکرد، یەكسەر بردمان بۆ نەخۆشخانە و پزیشکەکان دانیان کردین کە گیانی سپاردوووە^{٦٢}..

✽ **چیرۆکی دەوتەم:** ئەبووایە لە کاتی خۆیدا لە لای هاوڵەکانم ئامادەبوو مایە، کە بریار بوو هەموومان بەیەکەووە ئەو شەو بە سەر بەرین، بەلام بە هۆی قەرەباڵغی رێگە و بانەووە دواکەوتەم و کاتیکی چووم بۆ ئەو شوێنە هاوڵەکانم لەوێ نەمابوون و رۆشتبوون.. خۆزگە دەمزانی چوون بۆ کۆی.. بریارمدا بگەرێمەووە ئەمشەو لە مائەووە بە سەر بەرم.. کچە تاقانە کەشم نەخۆشە و پێویستە لە نزیکی بم.. لەبەردەم دوکانیکی فیدیوییدا راوەستام و چەند فیلمیکم کرێ و گەرێمەووە بۆ مائەووە بانگی خێزانەکەمم کرد، کە چاو چەرەساتم بۆ ئامادە بکات.. ئای ئەم خێزانەم چەند وشکە!! نیستا دەتێت: لە خودا بترسە ئەحمەد.. هاتە ژوورەووە بۆ لام و چاو چەرەساتی بۆ هینام و بە زەردەخەنەووە پێی وتم: ئەتێی لە هاوڵەکانت بێزار بوویت و دەتەوێت ئەمشەو لە لامان بمینێتەووە؟! وتم: بەلێ.. وەرە دانیشە.. منیش چووم تەلەفزیۆن و فیدیۆکەم هەڵکرد و دەنگی مۆسیقا و هاوار و پێکەنین لە ژوورەکەدا بەرزبوووە.. خێزانەکەم سەری ژانی دەکرد و تی: لە خودا بترسە ئەحمەد، پاشان چووە دەرەووە.. منیش چاو چەرەسم دەخوارد و چاوم لە سەر شاشەی تەلەفزیۆنەکە لاندەدەبرد و کاسیتی یەکەم و دووەم تەواو کرد..

کاتر میڕ لە سیی شەو تێپەری بوو، لە پڕ دەرگای ژوورەکەم بە هیواشی کرایەووە.. هاوارم کرد چیت دەوێت؟! کەس وەلامی نەدایەووە!! دەرگاکی کرایەووە کچە بچووە نەخۆشەکەم هاتە ژوورەووە.. سەرم سوپما و هیچ قسەم نەکرد، هاتە نزیکم و بە لە سەر خۆپێهەووە سەیری دەکردم و پاشان وتی: باوکە لە خودا بترسە.. باوکە لە خودا بترسە.. پاشان گەرێمەووە دەرگاکی داخست.. بانگم کرد: سارە.. سارە.. وەلامی نەدامەووە و چووم بە دوایدا سەیرەکەم دەستی کردۆتە ملی دایکی و

خه و تووه..

گه پامه وه بۆ ژووره کهم و ته له فزیۆن و فیدیۆ کهم کوژانده وه.. دهنگی باوکه له خودا بترسه ی کچه کهم هه موو ژووره کهمی پێ کرد بوو.. موو چر که یه ک به له شمداهات و جهسته م ئاره قی کرد.. نازانم چیم به سهرهات.. دهنگی کچه کهم له گویمدا دهرنگایه وه.. وینه ی ههر له بهر چاو م بوو.. وشه گانی هه موو بهر به سه گانی دهرونی شکاندم له (نویژ نه کردن- تاوان- جگهره خواردن- فیلمی بیئابروو) له خه وی بیئاگای بیداری کردمه وه.. دلم به خیرایی لێدهدا.. خۆم فریادیه سهر زه وی و ویستم بخره م به لام نه متوانی.. دهنگی باوکه له خودا بترسه ی کچه کهم له گوێچکه مدا دهرنگایه وه و له م کاته دا دهنگی بانگی به یانی بهرز بووه.. بانکه که گه یشته (الصلاة خیر من النوم).. به ئی.. نویژ باشتره له خه.. ئاه.. نه م هه موو ساله من له غه فلهت و بیئاگایدا بووم، دهست نویژم گرت و بهرمو مزگه وت که وتمه پێ، جوومه مزگه وت و دوو پکات نویژم کرد و پاشان دهستم به هورنان خویندن کرد.. ههستم کرد هورنانه که گله ییم لێدهکات و پیم ده ئیت، نه م هه موو ساله بۆ پشتت تیکردم و ههرا موشت کردم.. نه ی من وته ی خودای پهروهر دگارت نه بووم؟! چه ند جار ی که نه م نایه ته ی سورته ی (الزمر) م خوینده وه، که ده فهر مویت: ﴿قُلْ يٰعِبَادِیَ الَّذِیْنَ اَسْرَفُوْا عَلٰی اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ یَغْفِرُ الذُّنُوْبَ جَمِیْعًا اِنَّهٗ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِیْمُ﴾ الزمر. واته: (ئه ی پیغه مبه ر ﷺ بییان بلی، خودا ده فهر مویت، ئه ی بهنده گانم، نه وانه ی که خۆتان گونا بهار کردو وه هه له تان زۆره، نا ئومید مبه ن له په حمه تی خودا، چونکه به راستی نه گه ر ئیوه ته وه ی راست و دروست بکه ن، خودا له هه موو گونا هه و تاوانه کانتان خۆش ده بی، چونکه بیگومان نه و خودایه زۆر لیخۆش بوو لیپور ده یه و زۆریش به سۆزو میهر مبه نه)..

سه پهره! خودا چهنده به بهزه ییه.. چه زم ده کرد له هورنان خویندن بهر دهوام بم، به لام هاهمه ت بۆ نویژ کرا، منیش په ق پاره وه ستا بووم، پاشان جوومه پیرمه وه و ده کو که سیکی نامۆ وابوو.. له دوا ی نویژ تا خۆر هه لهات له مزگه وت مامه وه، پاشان گه پامه وه بۆ ماله وه و ساره و خیزانه که مم بینی خه و تبهوون..

چووم بۆ سەر کاره کهم، هەر چهنده رهوشتی من نه بوو به یانیان زوو بچم بۆ سەر کاره کهم.. هاوړیکانم کاتیڅ بینیمیان سهریان سوړما، هه ندیک وشه ی گالته جارپیان پیوتم، منیش گویم لینه گرتن و چاو مړی ئیبراهیمی هاوړیم ده کرد، که له ماوه ی نهم چند سالددا ئاموژگاری ده کردم.. ئیبراهیم هات و منیش بهرمو رووی چوومو باسی شهوی راپور دووم بۆ گیرایه وه و چاو ده کانی پر له فرمیسک بوون.. به زرده خه نه وه پیی وتم؛ نه و پوناکیه ی دلی روشن کرد و ویتته وه، به تاریکی گوناوه و تاوان مه پکوزینه روه..

هەر چهنده شهوی راپور دوو نه خه وتبووم، به لام هه ستم به چالاکو و لهش سووکیه کی زور ده کردم.. ئیبراهیم پیی وتم؛ نه حمده دوینی شه و نه خه وتوویت، پیویسته بگه ریپته وه بۆ ماله وه و من کاره کانی توش نه انجام ددهم.. چند خوله کیکی مابوو بۆ بانگی نیومړو و بریارمدا بمینه وه و کاتیڅ بانگیدا به خیرایی چووم بۆ مزگه وت و له پیزی یه که مدا نویزم کرد.. له دوا ی نویژ گه پامه وه بۆ ماله وه و له ریگا هه ستم به دله راوکیه کی زور ده کردم.. نه بیت ساره حالی چو ن بیت؟! سهرم بۆ ناسمان بهرز کردوه و له خودا پارامه وه که شیفای ساره بدات.. هه ستم ده کردم ریځای ماله وه زور دوو و دریژه.. که یستمه ماله وه و بانگی خیزانه کهم کرد و وه لامی نه بوو.. چوومه ژوورمه سهر ده کهم سهری داخستوه و ده گری.. وتی؛ ساره مرد.. ساره مرد.. بهرمو لای ساره پامکرد و له باوه شم گرت، ده سته کانی بهرمو خوارمه شل بوونه وه.. ده ست و قاچه کانی سارد ببوونه وه.. دهم و چاوی وه ک مانگ دهمرو شایه وه، باومړم نه ده کردم که مردوه و، دهمجولاندو لیوه بچو و که کانیم ماچ ده کردم.. ده گریام.. و امدد زانی پییم ده لیت؛ باو که عه یبه مه گری.. ﴿إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾.. ته له فونم بۆ ئیبراهیم کرد و پییم وت؛ و مره بۆ ئیره ساره مردوه.. ئافرده ته کان له گه ل خیزانه که مدا خه ریکی شوری نی ساره بوون و به خامیکی جوانی سپی دایانپوژی.. خیزانه کهم بانگی کردم، بۆ نه وه ی مالتا وایی له ساره بکه م، خه ریک بوو بکه ومه سهر زهوی، روومه ته که انیم ماچ کرد و به لئیم پیدا هه تا مردن خوړا گر بم.. سهری خیزانه که مم کرد و پییم وت؛ ساره چوو بۆ به هه شت و ان شاء الله له به هه شتدا

بە یەك دەگەینەو. نوێژمان لە سەر کردو بەرەو گۆرستانمان برد. سەیری جەستەیم دەکرد کە پڕ بوو لە پوناکی. ئەو پوناکیەکی کە هەموو ژیاڵی پۆشن کردمەو. گۆرستان زۆر ترسناک و چۆڵ بوو. ئای دەبێت کەچەکەم لێردا بەجێ بهێلم؟! لەم کاتەدا ئیبراھیمی ھاوڕێم شانی گرتەو وتی: ئارام بگرە.. دابەزیمە ناو گۆرەکەو. ئەمەش شوێنەکەتە ئەحمەد، چیت نامادە کردوو بە ئێمە جیگەیه؟! ئیبراھیم وتی: کەچەکەت بگرە.. خستە سەر سنگم و حەزەم دەکرد لە ناخدا بینیزم.. ماچەم کردو پاشان لە لای راست داماو و جوان دامپۆشی و ھاتە دەرەو. خەلکەکە دایاندەپۆشی، منیش ھۆن ھۆن فرمیسک لە چاومکانم دەھاتنە خوارەو.

سوپاس بۆ ئەو خودایەکی بە ھۆی کەچە پاک و بێتاوانە کە مەوێ پوناکی ئیمانی پێ بە خشییم و ڕێگەی راستی پێ نیشاندام^{٦٢}.

✽ **جیرۆکی ھەشتەم:** شیخ عادل سالم الکلبانی دەگێڕێتەو و دەئێت: بە تەواوی گومرا نەبووم، بە ئام کەسیک بەرەو نوێژ و خوداپەرستی ھانی نەدام و خۆشم پەییوەندیم بە ھیچ خولێکی قورئان لەبەرکردنەو نەکرد.. منداڵیم لەگەڵ یاری و تەلەفریۆندا بە سەر برد، زۆر ھۆگری ئوتومبیل بووم.. دوای تەواو بوونی قوتابخانە و شەوانیش خەریکی سەیری تەلەفریۆن و گەشت و گەڕان بووم.. سەرەتای خوداناسینم لەو ڕۆژەو بوو، کە ھەستام بە گەیانندی باوکم بۆ ئەوێ سەردانی ھاوڕێیەکی بکات.. لە سەپارەکەدا چاومرپێ ھاتنە دەرەوێ باوکم دەکردو ڕادیۆکەم دەگۆڕی.. بە قەدەری خودا چوو سەر ڕادیۆی دەنگی قورئانی پیرۆز، بە دەنگێکی بەسۆز و خرۆشەو قورئانی دەخویند.. کاریگەریەکی زۆر بەھێزی کردە سەر دڵ و دەرەو، لەبەرئەوێ یەكەم جارم بوو گویم لەم ئایەتە بێت کە دەفەر مویت: ﴿وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ﴾ ١٩. واتە: (ئەو ئینسان، ناپەرھەتییەکانی مردن و ئازارەکانی ھات، ھاوڕێ لەگەڵ راستیەکاندا، ئەوسا پێت دەوتریت: ئا ئەو ئەو بەسەرھات و ڕوداوێیە کە خۆت لێ لادەواو پەنات لێدەگرت).. دەنگەکەش دەنگی شیخ

محمد صدیق المنشاوی بوو (خودایی خوش بښت).. دمنگه که زوړ کاریگهر بوو، راسته په کسره هیدایه تم و مرنه گرت، به لām په کمه هه ننگاوی هیدایه تدانم بوو.. نهو سانه سالی مردن بوو، زوړیک له سیاسه تمه داران و گورانی بیژو پیاوه که ورهکانی جیهان مردن.. سنبهری مهرگ هه میسه له که لمدابوو، هه تا خهریک بوو شیت دهبووم.. له خه وودا دهر سامو به لکو خهو له چا وودا تورا بوو.. دوام ده کردو زیکره کانم ده خویند، که چی خهو نه ده جووه چاوم.. دهستم کرد به نویژ کردن به جه ماعت نویژمکانم نه جام ددها.. ساردو سرپیم تیدا بوو، به لām له ترسی مردن نه مده توانی واز له نویژمکانم بهینم.. چوڼ له مردن رابکه م؟! چوڼ له گوردا به تنهنا بم؟! بیرم له پوژی دواپی ده کرده وه.. بیرم له ﴿وَاللّٰهُ ذَاتُ الْبُرُوجِ﴾ و ﴿وَالشَّمْسُ وَضَعَهَا﴾ و ﴿وَالْقَمَرُ إِذَا تَلَّهَا﴾ ده کرده وه.. هاتمه سهر نهو باومرپی که هیچ په نایه ک نیه، تنهنا په نای خودا نه بییت و مردنیش بی هیچ گومانیک ههر دیت.. خوږ ناماده کردو قورئانم خوشویست، کاتیک گویم لهو نایه تانه دهبوو که پیشنوویژ ده خویند، په کسره ده جووه وه بو مال وه وه له بهرم ده کردن، پاشان له په کی که مزگه و ته کانداه پیشنوویژ دامه زرام و نویژی ته راویجم بو خه لکی ده کردو قورئانم دادنه او له بهر قورئانه که پیشنوویژیم بو خه لکی ده کرد.. له دواي مانگی رهمه زان په یمانمدا به خودا، که قورئان له بهر بکه مو له سالی داهاتوودا به بی سهر کردن قورئان پیشنوویژی بکه مو.. سوپاس بو خودا له ماوهی سالتیک و چهند مانگی که قورئانی پیروزم له بهر کرد، پاشانیش له مزگه وتی (مه لیک خالید) له شاری پیاز دامه زرام..

له مانگی رهمه زاندا مزگه و ته که ی لیوان لیو ده بییت له نویژ خوینان و له هه موو لایه که وه موسلمانان دین بو نه وهی گویان له دمنگه کاریگهر و به سوژو خوشه که ی بییت.. نهو دمنگه ی کاتیک که سورمتی (الحش) و (القیامة) و (الحاقة) ده خوینیت، وهک نه وه وایه به چا وده کانی دوزخ و مردن ببینیت!!

شیخ عادل دمه فرمویت: من به نده په کی زوړ رهش پیستم و نه گره زلی خودای که وره پاشان قورئانه پیروزه که ی نه بو وایه، که ی نه و منده له لای خه لکی رپژدار و خوشه ویست دهبووم.. شایانی باسه شیخ عادل الکلبانی بو په کمه جار له

رەمەزانی سالی ۱۴۲۹ی کۆچی لە حەرەمی مەککە ی پیرۆز، بە دەنگە بە سۆزە کە ی
پیش نوێژی بۆ ملیۆنە ها نوێز خوێنان کرد و ئیستاش یەکیکە لە پیش نوێزەکانی
حەرەمی مەککە ی پیرۆز..

✽ **چیرۆکی نۆیەم** : پیاویکی خواناسی کوردی خەلکی شاری سلیمانی،
یاریدەمدەری پزشکی بوو، بە دکتۆر بەکر ناسرا بوو.. خودای پەر وەر دگەر سەفەری
مالە پیرۆزە کە ی خۆی پیبە خشی و لە سییەم پۆزی جەزنی قوربانی پیرۆزدا کە
دەیکردە ۱۲ی ذي الحجة ۱۴۲۹ی کۆچی بەرامبەر ۹ی ۱۲ی ۲۰۰۸ی زاینی، گیانی
سپارد!! بەلام چۆن گیان سپاردنی و لە چ شوێنیکدا؟!

لە دوا ی تەواو بوونی میوانانی مالی خودا لە ئەزک و فەرمان و مەراسیمی
حەج و هاتنە وەیان لە میناوە بۆ شاری مەککە ی پیرۆز.. لە دوا ی هیلاکی و
ماندوو بوون و گەرمایەکی زۆر.. دوا ی خۆشۆرین و کەمیک حەسانە وە، هەر وەها
لەبەرئەو ی حاجیەکان لەم کاتەدا زۆر هیلاک و ماندوون و خەتگانیکی زۆر
ئەو پۆزە ناچن بۆ حەرەمی پیرۆز و لە مزگەوتەکانی نزیک شوێنی نیشتەجێ
بوونیان نوێزەکانیان ئەنجام دەدەن.. دکتۆر بەکریش بۆ نوێژی مەغریب
دەچیت بۆ یەکیک لەو مزگەوتانە و لە ناو نوێزە کەدا دەکەوێت و گیانی پاکی
دەسپێریت!!

خۆزگەمان بە خۆی!! لە دوا ی پاک بوونەو ی لە گوناها و تاوان.. لە دوا ی
بەجێ هێنانی فەریزە ی حەج و عەمرە.. لە ناو نوێژدا و لە پیرۆزترین شوێنی
سەر زەویدا و لە شاری مەککە ی پیرۆز گیانی پاکی سپارد.. لە حەرەمی پیرۆزی
مەککەش بە ملیۆنە ها لە موسلمانانی جیهان نوێژی جەنازەیان لە سەر کردو
پاشانیش بە خاکیان سپارد.. خودای گەورە بە بەهەشتی بەرینی شاد بکات..

✽ **چیرۆکی دەیهەم** : پیاویک لە دوورەو دەمرکەوت، کەسیک بوو جلی
ئیحرامی لەبەردا نەبوو، وەک ئەو ی تەنها هاتبیت بۆ نوێز.. بەرەو ناوچە یەکی
دوور لە کەعبە ی پیرۆز پۆشت و لەوی دانیشت.. دوا ی کەمیک کۆمەلە کەسیک،
کە نافرمێکیان تێدا بوو هاتن بۆ هەمان ئەو شوێنە ی کە پیاو کە ی لێ دانیشت

بوو.. ئافره ته که یان له نزیك پیاوه که به جی هیشت، ئەم ئافره ته و پیاوه که زۆر له یه کتر نزیك بوون.. کاتیك که قامهت بۆ نوێژ کرا، ئەم دوو که سه له گه ل خه لکه که هه لته ستان بۆ نوێژ، به لām بۆچی ئەو که سانه ی که له نزیکیان بوون، ههروه ها بهر پرسانی هه ره م رێگه یان پێدان له کاتی کدا که خه لکی نوێژ ده که ن، ئەمان دابنیش؟! زۆر پر سیار به خه یالما هاتن و چوون.. پر سیارم له خۆم کرد، ئایا ده بیته و پیاوه هه سته ی چۆن بیته، له کاتی کدا که خه لکی نوێژ ده که ن و ئەمیش له ته نیشت ئافره ته یکه وه له هه ره می مه که که دا دانیشته وه؟! وه لām که ش بریتی بوو له یه ک وشه، ئەویش بریتی بوو له مردن!! ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ﴾ .. به ئی.. هه ره دوو کیان گیانیان سپارد بوو.. ئەم دیمه نه جیگه ی سه ره سو پرمان نه بوو، له بهر ئەوه ی هاوشیوه ی ئەم دیمه نه له هه ره مدا زۆر دوباره ده بووه.. الصلاة علی الأموات یرحمکم الله.. پێش نوێژ (الله اکبر) ی کرد و ده سته ی به خویندنی سورمه ی (الفاتحه) کرد.. (الله اکبر).. اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد، کما صلیت علی إبراهیم وعلی آل إبراهیم.. (الله اکبر).. اللهم اغفر لهما وارحمهما.... (الله اکبر).. السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته..

✽ **چیرۆکی یانزه یه م:** شوڤیری ئیسعاف بووم و که سیکی زۆر دل په ق بووم.. ناماده ی بینینی زۆر کاره ساتی دلته ز ین بووم، به لām په ندو نامۆز گاریم لیۆه نه ده گرت، ته نانه ت نوێژیشم نه ده کرد.. شه ویك نزیکه ی کاتژمێر یه ک په یوه ندیان پێوه کردم که پرووداویك پرووداوه و پێویسته ناماده بهم.. سواری ئیسعافه که بووم و به په له به ره و شوینی پرووداوه که که وتمه ری.. کاتیك که یشتمه شوینی پرووداوه که، ده بینم ئوتومبیلیك خوی گیشاوه به عه مودیکی کاره باداو ئەم پرووداوه ش ببوه هوی پچرانی ته زووی کاره با له و ناوچه یه دا..

به ره و دهر گای ئوتومبیله که رۆیشتم و جگه ره یه کیشم به ده سته وه بوو.. دیمه نیکی سه یرم بینی!! پیاویك ریشیکی جوانی هه بوو، نوری دهم و چاوی ئوتومبیله که ی پوناك کردبووه.. ویستم یارمه تی بده م و له ئوتومبیله که دهری به ینم.. پیاوه که سه یری کردم و تی: دته ویت یارمه تیم بده یت؟ وتم:

به‌ئێ.. وتی: به یارمه‌تیت جگهره‌که‌ت بکوژینه‌روهه.. له دلی خو‌مدا وتم: له‌وانه‌یه کاره‌ساته‌که کاری تی‌کرد بی‌ت و زۆر ئاگای له‌ خو‌ی نه‌بی‌ت.. جگهره‌که‌م کوژانده‌وه و کاتی‌ک ویستم یارمه‌تی بده‌م، پی‌ی وتم: دمه‌و‌یت یارمه‌تیم بده‌یت و پر‌زگاری بکه‌یت؟ وتم: به‌ئێ.. وتی: دمه‌و‌یت له‌ سه‌ر ئه‌م یارمه‌تیدانه‌ت پاداشت بده‌مه‌وه و ئامۆزگاری‌ت بکه‌م.. وتم: فه‌رموو.. وتی: ملکه‌چی فه‌رمانه‌کانی خودای په‌روه‌ر دگارت بکه، هه‌روه‌ها پ‌یزی دایک و باوکت بگه‌ره و یارمه‌تیان بده، هاو‌ر‌پ‌یه‌تی که‌سانی خراپ‌یش مه‌که.. پاشان وتی: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ.. پاشان گیانی سپارد.. بردم بۆ نه‌خۆش‌خانه و گه‌ر‌امه‌وه بۆ ماله‌وه و ویستم بخه‌وم، به‌لام نه‌متوانی، له‌به‌رئ‌ه‌وه‌ی هه‌ر بیرم له‌و دیمه‌نه‌ ده‌کرده‌وه که بی‌نی بووم، هه‌روه‌ها بیرم له‌ ئامۆزگاریه‌ جوانه‌کانی ده‌کرده‌وه.. دنگی بانگی به‌یانی له‌ مزگه‌وته‌کانه‌وه به‌رز بۆوه.. ده‌ست نویژم گرت و به‌رمو مزگه‌وت که‌وتمه‌ پ‌ی، بۆ ئه‌وه‌ی به‌ جه‌ماعه‌ت نویژی به‌یانی ئه‌نجام بده‌م، ئه‌مه‌ش یه‌که‌م جارم بوو که به‌رمو مزگه‌وت بچم..

خودای گه‌وره پاداشتی نه‌و پیاوه نیمانداره‌ بداته‌وه که بووه‌ ه‌و‌ی هیدایه‌ت‌دانم.. ﴿فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ كَذَٰلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ (۱۲۵) الانعام. واته: (ئه‌و که‌سه‌ی که خودا بیه‌و‌یت هیدایه‌تی بدات، ئه‌وه‌ سینه‌ی ساف و پاک و ناماده‌ ده‌کات بۆ ئایینی ئیسلام، ئه‌و که‌سه‌ش خودا بیه‌و‌یت گوم‌ر‌ای بکات، ئه‌وه‌ دلی ده‌گوشیت و سنگی توند ده‌کات و هه‌ناسه‌ی سوار ده‌بی‌ت، هه‌ر وه‌ک ئه‌وه‌ی به‌رمو ناسمان به‌رز بی‌ته‌وه (چۆن توشی ته‌نگه‌نه‌فه‌سه‌ی و دل‌ته‌پ‌ی و خو‌ین به‌ری‌وون ده‌بی‌ت)، ئا به‌و شی‌ومه‌ خودا گوم‌ر‌ایی و پی‌سی هاوه‌لگه‌ری له‌ سه‌ر دلی ئه‌وانه‌ داده‌نی‌ت که باوم‌ر‌ نا‌هینن)..

✽ **چیرۆکی دوانزه‌یه‌م:** پ‌یش چه‌ند سالی‌ک له‌مه‌وبه‌ر، له‌ مزگه‌وته‌که‌ی پ‌یغه‌مبه‌ری خودا ﷺ پیاویکی نه‌خو‌ینده‌واری به‌ په‌گه‌ز یه‌مه‌نی هه‌بوو، ئه‌م پیاوه‌ هه‌ر کاتی‌ک به‌اتایه‌ بۆ مزگه‌وت و که‌سیکی ببینیایه

کە دانیشتوووە و سەرقال نیه، قورئانیکی دەداپە دەست و پێی دەوت: قورئانم بۆ بخوینە.. ئەو کەسە قورئانی بۆ دەخویندو ئەمیش گوێی دەگرت.. ئەم پیاووە نیماندارە زۆربەی تەمەنی بەم شیوەیە بە سەر برد بوو..

رۆژێک ئەم پیاووە وەک هەموو جارێک دەچیت بۆ مزگەوتەکە ی پێغەمبەر ﷺ و قورئانیکی دەداپە دەستی پیاویک، بۆ ئەوەی قورئانی بۆ بخوینیت و ئەمیش گوێی لێبگریت.. ئەو پیاووەی قورئانەکە ی بۆ دەخویند، گەشتە نایەتێک کە (سجدة) ی تێدا بوو، هەر دووکیان سوچدەیان برد.. قورئانخوینە کە سەری بەرز کردەووە و هەستایەووە، بەلام پیاووە نیماندارە کە هەنەستایەووە، لەبەر ئەوەی خودای پەرورەدگار لە کاتی سوچدە بردنە کەیداو لە مزگەوتەکە ی پێغەمبەر ﷺ داو لە شاری مەدینە ی پێرۆز گیانی پاکێشا.. بە راستی لە کاتی کەدا گیانی سپارد، کە نزیکترین کاتی بەندەمیە لە خودای پەرورەدگارەووە^{٦٧}..

✽ **چیرۆکی سیانزەییەم:** منداڵێکی تەمەن (٧-٨) ساڵ لەگەڵ باوکیدا نامادە ی کۆرێک دەبیت، لە کۆرە کەدا منداڵە کە گوێی لەو فەرموودمییە ی پێغەمبەری خودا ﷺ دەبیت کە دەفەر مویت: (مَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فِي الْجَمَاعَةِ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللَّهِ)^{٦٨} واتە: (هەر کەسێک نوێزی بەیانی بە جەماعەت ئەنجام بدات، ئەوا لە پارێزگاری خودا دەبیت).

لەدوای کۆرە دانیشتنە کە، منداڵە کە بە باوکی دەتیت: بابە، بەیانی بۆ نوێزی جەماعەت هەلمسیئە. باوکیشی وا دزانیت منداڵە کە تەنھا ئیستادلی گەرمە و بەیانی لەبیری دەچیتەووە، بۆیە بە کۆرە کە دەتیت: باشە! ئەو ئەو... منداڵە کە دەتیت: ئەگەر هەلم نەسینی، ناچم بۆ قوتابخانە..

بەیانی باوکی بەتەنھا دەچیت بۆ مزگەوت و هەلێ ناسینی.. منداڵە کەش دەتیت: لەبەر ئەوەی هەلت نەساندم ناچم بۆ قوتابخانە.. باوکی زۆر هەوڵی لەگەڵ ئەدات، کە بچیت بۆ قوتابخانە، چونکە وانەکانی دەفەوتیت، بەلام بێ سود نەبیت..

٦٧- دموع المحراب.

٦٨- رواه مسلم ٦٥٧.

بۆ رۆژی دواپی باوکه‌که مندا له‌که‌ی خه‌به‌ر ده‌کاته‌وه، له‌به‌ر نه‌وه‌ی له قوتا‌بخانه دوا نه‌که‌وێت و خوێندنه‌که‌ی نه‌فه‌وتی‌ت.. مندا له‌که‌ به‌دێکی خوشه‌وه ده‌جێت بۆ مزگه‌وت و نوێژمه‌که‌ی ئه‌نجام ئه‌دات، له‌رێگه‌ی گه‌رانه‌وه‌دا به‌ باوکی ده‌لێت: بابه ئێستا من له پارێزگاری خوادام؟! باوکیشی ده‌لێت: به‌ ئێ کورم، له‌به‌ر نه‌وه‌ی ئه‌م به‌یانیه به‌جه‌ماعه‌ت نوێژمه‌که‌ت ئه‌نجامدا..

به‌یانی، مندا له‌که‌ ده‌جێت بۆ قوتا‌بخانه، ئه‌و قوتا‌بیانه‌ی که رۆژی پێشوو نه‌هاتبوون، مامۆستا بانگی کردنه دهره‌وه‌و یه‌ک یه‌ک سزای دان، له‌به‌ر نه‌وه‌ی وانه‌کانیان ئاماده نه‌کردبوو، هه‌تا سه‌ره‌ گه‌یشه‌ مندا له‌که‌.. مامۆستا ویستی سزای بدات، به‌لام مندا له‌که‌ به‌ مامۆستای وت: ناتوانی سزام بده‌ی!! مامۆستا به‌سه‌ر سوپ‌مانه‌وه‌ وتی: چی؟! چۆن ناتوانم سزات بده‌م؟! مندا له‌که‌ وتی: له‌به‌ر نه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموێت: (هه‌ر که‌سه‌یک نوێژی به‌یانی به‌جه‌ماعه‌ت ئه‌نجام بدات، خودای گه‌وره‌ پارێزگاری لێ‌ده‌مکات و ده‌پارێزی)، منیش ئه‌مه‌رۆ نوێژی به‌یانیه‌م به‌جه‌ماعه‌ت ئه‌نجام داوه، له‌به‌ر نه‌وه‌م من له‌ پارێزگاری خوادام و ناتوانی سزام بده‌یت.. مامۆستاش زه‌رده‌خه‌نه‌ که‌وته‌ سه‌ر لیوی به‌ پێکه‌نینه‌وه‌ ئافه‌رینی مندا له‌که‌ی کرد له‌باتی سزادان..

هه‌روه‌ها شه‌وێک باوکی له‌ کاتیکی دره‌نگدا ده‌گه‌رێته‌وه‌ بۆ ماله‌وه، له‌ ژوووری کورپه‌که‌یه‌وه‌ گوێی له‌ ده‌نگی گریان ده‌بێت!! ده‌جێت بۆ لای کورپه‌که‌ی و لێی ده‌پرسیت بۆ چی ده‌گریت؟! کورپه‌که‌ی پێی ده‌لێت: بۆ ئه‌لانه‌ دره‌وسیمان ده‌گریم.. باوکی به‌ سه‌ر سوپ‌مانه‌وه‌ ده‌لێت: نه‌وه‌ گریانێ بۆ چی؟! پیره‌مێردێک مرده‌وه، ته‌مه‌نیکی درێژی به‌ سه‌ر برده‌وه.. گو‌مانه‌م وا بوو کاره‌ساتیکی گه‌وره‌مان به‌ سه‌ر هاتوو!! ئه‌م هه‌موو گریان به‌ ئه‌و پیره‌مێرده‌؟! خۆ نه‌گه‌ر من به‌رم‌دایه، به‌م شیوه‌یه‌ بۆم نه‌ده‌گریایت!! کورپه‌که‌ به‌ چاوی پڕ فرمێسکه‌وه‌ سه‌یری باوکی کرد و وتی: به‌ ئێ.. به‌م شیوه‌یه‌ بۆت نه‌ده‌گریام، له‌به‌ر نه‌وه‌ی ئه‌و پیاوه‌ بوو، که‌ ده‌ستی گرت‌م و به‌ره‌و مزگه‌وت و نوێژی جه‌ماعه‌تی بردم.. فێری نه‌وه‌ی کردم که‌ نوێژی به‌یانیه‌م به‌جه‌ماعه‌ت ئه‌نجام بده‌م.. نامۆزگاری ده‌کردم هاوه‌لی

چاکه کاران بـم و له هاوړپـی خراپ دوور بکه ومه وه.. هـر نه و بوو هانی ددهام بـو
 نه و هی قورشان له بهر بکه م.. به لـام تـو هـر به ناو باوکمیت!! که ی ئاموژگاریه که ت
 کردووم؟! نه و پیرمه یـرده باوکی راسته فینه م بوو، پیوسته بـو نه و بگـریم..
 له م کاته دا باوکه که له خه وی بیئاگایی به خه به ردیت.. قسه کانی
 جگه رگوشه که ی کاریان تیکردو چاوه کانی پر بوون له فرمیـسک.. کوړم که ی له
 باوه ش گرتو په یمانیدا له مه وودوا هـموو نویزه کانی به جه ماعت له مزگه وتدا
 نه نجام بدات..^{۷۰}

✽ **چیرۆکی چواردیه م:** دوو کچی بچکۆله شه وان ده چوونه سهربان و
 یاریان ده کرد، شه ویـک وه کو شه وانـی تر چوونه سهربان، به سـر سووړ مانـه وه له
 دایکیان پرسـی: دایکه، نه وه بـوچی کـۆله که که ی سـر سـهربانی مـالی دراوسیکه مان
 له شوینی خویدا نه ماوه؟

دایکیان وتی: کچه کانم نه وه (منصوری کوړی معتمر) بوو کۆله که نه بوو،
 هـر له دوا ی نویزی عیـشاوه خه ریکی شه و نویژ دهبوو هـتا نـزیک نویژ ی به یانی،
 خودا لیـی رازی بیـت ومفاتی کرد..^{۷۱}

خودای گه وورده ش دمفه رمویت: ﴿كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿١٧﴾ وَيَا لَأَسْعَارَٰهُمْ
 يَسْتَغْفِرُونَ ﴿١٨﴾﴾ النـاربات. واته: (له شه ودا زوړ که م نه خه وتـن و رانه کشان، چونکه
 سـر گهر می شه و نویژ و قورشان خویندن بوون، له بهر به یانه کانیشدا داوای
 لیخو ش بوونیان له پهر و مردگاریان ده کرد)..

خوینـه ری نـازیـز: کـۆمه له چیرۆک و به سـر هاتیکی تر هـن، ته و او
 پیچه وانه ی چیرۆکی به نـده چاکه کانی خودای پهر و مردگارن، به سـر هاتی نه و
 که سانه ی کاتیـک گیانیان دمر ده چیت و دوورن له بهر نامه ی خودا..

له بهر نه وه باسیان ده که یـن تا وه کو نه گـر که میکیـش بیـت به خو مان دا
 بچینه وه و وه کو نه وانمان به سـر نه یـت، بـو نه و هی خه لکیان پـی بانگ بکه یـن بـو
 به هـه شت و له دـۆزه خ ناگاداریان بکه یـن..

❖ **چیرۆکی یه‌که‌م:** بۆ هه‌موو ئه‌و که‌سانه‌ی وازیان له‌ مزگه‌وت هه‌یناوه‌ له‌ زه‌لکاوی ئارم‌زووه‌کانیاندا غه‌رق بوون.. ئه‌مه‌ له‌ بیاوێک پ‌روویدا، ته‌نها ساتیکی که‌میش عیباده‌تی خ‌ودای په‌روم‌دگاری نه‌کردبوو، نوێزی نه‌ ده‌کردو پ‌وژووی نه‌ ده‌گرت، پ‌یگه‌ی ه‌یدایه‌ت و راستی ون کرد بوو، کاتیک مردن پ‌یگه‌ی پ‌یگرت و تالی گیان کیشان که‌یسته‌ ه‌ورگی، پ‌ییان وت: بلی! لا إله إلا الله.. د‌م‌زانن وتی چی؟ د‌م‌زانن به‌ ج‌ زمانیک هاته‌ گفتوگو؟! خ‌ۆز که‌ زمانی ببه‌سترایه‌و هه‌ر ه‌سه‌ی نه‌کردایه‌!! خ‌ۆ ئه‌گه‌ر له‌و کاته‌دا به‌ د‌ل‌س‌ۆزییه‌وه‌ شایه‌تمانی به‌ی‌نایه‌، ب‌یگومان به‌هه‌شت ج‌یگه‌ی ده‌بوو..

به‌ئێ.. له‌کاتی سه‌ره‌مه‌رگدا وتی: من ب‌یباوه‌رم!! من ب‌یباوه‌رم!! ب‌روانه‌ چ‌ون خ‌ودای له‌بیر چ‌وو، ژبانی به‌ خ‌راپه‌و ب‌یباوه‌رمی ک‌ۆتایی هات، شه‌یتان و ئارم‌زووه‌کانی پ‌وژیان ره‌ش کرد، خ‌ودای گه‌وره‌ ده‌فه‌رمویت: ﴿وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمًى﴾ (١٢٤) قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمًى وَقَدِ كُنْتُ بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾ قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى ﴿١٢٦﴾ وَكَذَلِكَ نُجَذِّبُ مَنْ أَشْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِ رَبِّهٖ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى ﴿١٢٧﴾ طه. واته‌: (ئه‌وه‌ی پ‌وو و مر‌ب‌گ‌پ‌یت له‌ به‌رنامه‌و یاد‌ی من و پ‌شتی ت‌ی‌ب‌کات، ب‌یگومان ب‌ۆ ئه‌و که‌سانه‌ ژبانیکی ترش و تال و ناخ‌ۆش پ‌یش‌د‌یت و له‌ پ‌وژی ق‌یامه‌ت‌یشدا به‌ گوێری هه‌شر ده‌کرین * ئه‌و ج‌ۆره‌ که‌سه‌ ده‌ئ‌یت: ئه‌ی په‌روم‌دگار ب‌ۆ به‌گوێری هه‌شرت کردم، خ‌ۆ من کاتی خ‌ۆی چ‌اوم ساغ بوو * خ‌ودای گه‌وره‌ش ب‌یی ده‌فه‌رمویت: ت‌ۆ گوێر بوویت له‌ ناستی نایه‌ته‌کانی ئ‌یمه‌ داو پ‌شت گویت ده‌خستن، ئ‌یمه‌ش ئه‌مه‌رو ئاوا پ‌شت گویت ده‌خه‌ین و له‌ب‌یرت ده‌که‌ین * نا به‌و شی‌وه‌یه‌ ت‌ۆ له‌و که‌سانه‌ ده‌که‌ینه‌وه‌ که‌ سنوور ده‌به‌ز‌ین و باوه‌ر به‌ نایه‌ته‌کانی خ‌ودا نا‌ه‌ین و ب‌یگومان س‌زای پ‌وژی د‌وایی ز‌ۆر سه‌خت‌تر و به‌رده‌وام تره‌). ٣٢..

❖ **چیرۆکی دووه‌م:** له‌ په‌کیک له‌ پ‌یگه‌ خ‌یراکانی ن‌یوان شاری (مه‌که‌) و (ج‌ده‌) دا نه‌م‌پ‌ووداوه‌ پ‌روویدا، کاتیک ئ‌ۆت‌ۆم‌ب‌یلیک و مر‌گه‌راو پ‌ی‌ب‌وارانی پ‌یگه‌ و‌ی‌ستی‌ان ر‌زگاری ب‌که‌ن، ب‌ینیان ش‌ۆف‌یر که‌ وا له‌ سه‌ره‌ مه‌رگ دایه‌ و ده‌نگی

گۆرانی ته سجیله که ی به بهرزی نیش نه کات، پاش نه وهی کوژاندیانه وه، یه گیک له ریبوار هکان پیی وت: بلی: لا إله إلا الله.. ئا له م کاته ناسکه دا، دهستیکرد به جنیو دان به نیسلام و هاواری ده کرد: من نامه ویت نوێژ بکه م.. نامه ویت رۆزوو بگرم.. به ئی.. به و حاله وه گیانی دهر چوو، خودا بمان پارێزیت؟

❖ **چیرۆکی سینه م:** چیرۆکیکی سه یرو ناوازمیه، مروف له بهرام به ریدا له گریان و ههسهرت زیاتر، هیچی تری بۆ ناکری، ئیمهش داوا له خودای گه وه ده که یه و ده ئیین: (اللَّهُمَّ يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قُلُوبَنَا عَلَى دِينِكَ).. خودای گه وه رهش ده فهر مویت: ﴿رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ أَلْوَمَابُ﴾ (۸) ال عمران.. واته: (خوایه گیان، دلّه کانمان لاهه ده له پێگه ی راست، دوا ی نه وه ی که هیدایه تت داین و له به خشی خۆت به هره مه ندمان بکه، به راستی تو به خشنده ی)..

له میسر، پیاویک هه بوو، پابه ند بوو به مزگه وت و بانگ و نوێژه وه، ئیمان و باومری پپوه دیار بوو.. رۆژیک سهر که وته سهر مناره ی مزگه وت، بۆ نه وه ی بانگ بدات، له ژیر مناره که دا مائیکی مه سیحی هه بوو، پیاوه که سه یری ماله که ی کردو چاوی به کچی خاومن ماله که که وت، دلی گیرۆده بوو به کچه که وه و دابه زی و رۆی بۆ مائیان، کچه که لیی پرسی: نه وه چیه؟! چیت ده ویت؟! پیاوه که وتی: تۆم ده ویت.. دلت لیسه ندووم و بیرو هۆشم له لاته!!

کچه که وتی: گومانم هه یه.. پیاوه که وتی: نه تخوازم.. کچه که وتی: من مه سیحیم و تۆش موسو لمان، باوگم نامدات به تۆ.. پیاوه که وتی: ده بم به مه سیحی.. کچه که وتی: نه گهر وایکه ی من نامادم.. پیاوه که ها ته سهر دینی کچه که وه له دینه که ی خۆی هه لگه رایه وه، بۆ نه وه ی کچه که شووی پپبکات..

ههر له و رۆژدا، پیاوه که ویستی سه ره که وپته سهر خانووی مائی کچه که وه که وته خواره وه و گتوپر گیانی دهر چوو!! دینه که ی له ده ست داو کچه که شی بۆ نه بوو!! به راستی ژیا نی به شیومه کی خراپ کو تایی پی هات و چاره رهش بوو بۆ هه تا هه تایی..

يارب هارزقنا الثبات على الهدى   وعلى السلوك طريقة البيضاء
واسلك بنا نهج النجاة ونجنا   من شر كل ضلالة عمياء
واجعل كتابك يا كريم امامنا   ورسولك المقدام للحنفاء^{٧٤}.

❖ **چیرۆکی چوارهم:** بیاوێک خوشکێکی دهمریت، لهکاتی ناستنیدا جزدانی پارهکەی دهکهوێته گۆڕی خوشکهکه بهوهو بیرى دهجیت ده ئیگریتهوه، کاتی که لهناشتنی دهبنهوهو دهگاته مالهوه، نهوسا بیرى دهکهوێتهوهو دهگهڕێتهوه بۆلای گۆڕی خوشکهکهی، بۆ نهوهی جزدانی پارهکەی ده بهینیتیهوه.. دهستی کرد به هه ئدان هوهی گۆڕهکه، بهلام چی ببینیت؟! لاشهه خوشکهکهی بینی ناگر دهوهری داوهو سوور بۆتهوه، زۆر به پهلهو به ترسهوه لاشهکهی داپۆشی و گهراپهوه بۆ مالهوهو پرسیاى له دایکی کردو وتی: دایه نهو خوشکهی من چ کرداریکی خراپی هه بوو؟! دایکی ووتی: کوڕم، سویند به خودا هیچ کرداریکی خراپی نه بوو، تهنها نوێزمهکانی دوا دهخست.. نوێزی دهکرد، بهلام دواى دهخست.. نوێزی نیومرۆی نه نجام نه ئه دا، تا نزیکى عهسرى نوێزی عهسرى نه نجام نه ئه دا تا نزیکى ئیواره، ههروهها نوێزمهکانی تریش.. خودای گه ورهش دهفرمویت: ﴿فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ﴾ ④ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ﴿٥﴾ الماعون. واته: (هاوارو واوهیلا بۆ نوێزمهکانی که * نهو نوێزمهکانه که گوی نادمن به نوێزمهکانیان و دلی نادمنی و لێی بێ ناگان).. ئه ی نه بیته حالی نهو که سانه چۆن بیته که ههر نوێز ناکه ن^{٧٥}!!

❖ **چیرۆکی پینجهم:** یهکی که لهو ئافرهتانهی که مردوو نهشۆن له بهر خودا، دهگهڕێتهوهو ده ئیت، رۆژیک په یومندیان پیوهگرم، که بهجم ئافرهتێکی مردوو بشۆم، منیش چووم، کاتی که چوومه نهو ژوورهی که ئافرهته مردوو ده که لێ بوو، یه کسه ر ده رگا که یان لێ داخستم و به تهنها مامه وه له گه ل مردوو ده که دا، له ده رگامدا که س لێ نه گرده وه، ترسیکی زۆر دای گرتم و دهستم کرد به خویندنی ئایهت و یادی خودای په رومر دگار، پاشان به پشت بهستن به خودا

٧٤- یالیت هومی یعلمون.

٧٥- کاسیتی (انین الضجر).

دەستم کرد بەشۆرینی مردوو دەکە..

کاتیکی دەم و چاویە هەڵدایەو، زۆر پەش هەلگەر ابوو.. وەکو پارچە یەك خەلۆز و ابوو، دوو بارە ترس دایگرتمەو، بەلام بە هیوای پاداشتی خودا دەستم کردەو بە شۆرینی.. گۆشتی لاشەی هەر وەك لۆكە هەلئەومری.. زۆر بە پەلە لە شۆرینی بوومەو و تەواو بووم، بەلام چۆن تەواو بوونیک!! لە دەرگام دایەو وە ئاگادارم کردن کە تەواو بووم، زۆر برپایان نە دەکرد، چونکە زۆر بە پەلە شۆریم و کفنم کرد.. کاتیکی دەرگایان لێ کردمەو، زۆر بە خیرایی گەرنامەو بەرمومائەو، تا ماوەی سێ پۆژ خەوم لێ نەکەوت و هەر دەرگایام.. پاشان پەیوەندیم بە مامۆستایەکی نایینیەو کرد و حالەتەکەم بۆ گێرپایەو، ئەویش فەر مووی: پەشیەکی بەلگەیه لەسەر ئەوێ نوێژنەکەر بوو و هەلئومرینی گۆشتەکەشی بەلگەیه لەسەر ئەوێ کە بالا پۆش نەبوو و لەش و لاری بۆ خەلکی دەر خستوو..

باش تەواو بوونی پرسەکەیان چوومەو بۆ مائی ئافەرته مردوو دەکەو لێم پرسین: بۆچی دەرگاگەتان لەسەر داخستم؟! وتیان: لە پێش تۆدا سێ ئافەرتی ترمان بانگ کرد، کاتیکی لاشەی مردوو گەمانیان بینی رازی نەبوون بيشوون، بۆیه چارمان نەماو دەرگامان لەسەر داخستی بۆئەوێ ناچار بیت بيشویت.. پاشان پرسیارم کرد دەر بارە ئافەرته کە و وتیان: نوێژی نە دەکرد و بالا پۆشیش نەبوو^{۷۶}...

بەئێ.. خوشک و برای بە پێزم.. بانگت دەکەم بۆ پێنج نوێژەگەت، زۆر کەس بەیانی ناگاتە ئیوارە، ئیوارە ناگاتە بەیانی.. چەندان موسلمان لە ولاتانی بیگانەدان و مەحرۆمن لە بیستنی بانگ.. چەندی کەس هەن نەخۆش و بیتوانان و ناتوانن نوێژەکانیان بە جەماعەت ئەنجام بدەن.. پيشوازی لە رۆژیکی نوێ بکە، بە تەوبە و پەشیمانی.. تەوبە و پەشیمانی لاپەرە گوناھەکان ت دەسرنەو..

أقبل على صلواتك الخمس   كم مصبح وعساء لايمسى
واستقبل اليوم الجديد بتوبة   تمحو ذنوب صحيفة الأمس

بزانه نوێژ ڕووناکیه بۆ ڕوخسار و هۆکاریکیشه بۆ ئاسوودمیی دل و دەر و و
 .. پیاو چاكانی پێشوو، نه گهر جاری له جاران له (الله اكبر) ی نوێژ دابهستن
 دوا بکە و تنایه، نهوا سه ره خۆشیان له یه کتر ده کرد و دهیان وت: نه و که سه
 لیقه و ماوو داماو نیه که که سیکی خۆشه و یستی له دهست داوه، به لکو لیقه و ماو
 نه و که سه یه که پاداشتی له دهست چوووه..

ليس المصاب من فقد الاحباب   ولكن المصاب من حرم الثواب
 * کاتیك سه عیدی کۆری مسه ییبه له سه ره مه رگدا ده بیئت، که چه که ی بۆ
 نزیک بوونه وه ی مه رگی باوکی دهست ده کات به گریان.. له م کاته دا سه عیدی
 کۆری مسه ییبه به که چه که ی ده لیئت: مه گری کچم، شهست ساله نوێژی جه ماعه تم
 له دهست نه چوووه و چل سالیان پێش نه وه ی بانگدەر بانگ بدات له مزگه و تدا
 ناماده بووم و له م ماوه یه شدا (الله اكبر) ی نوێژ دابهستنه له دهست نه چوووه و هاچی
 که سیشم له نوێژ دا نه بینیه وه، له به ره نه وه ی ههر له ریزی پێشه وه دا نوێژه کاتم
 نه نجامداوه^{٣٧}..

به لام به داخه وه نیستا تا بانگ نه دات، خه لکی بییری نوێژیان نا که و یته وه،
 که سی واش هیه به دریزیی ته مه نی نایه ت بۆ مزگه وت ته نه ا نوێژیک بکات،
 به لکو کاتیك ده یه ئین بۆ مزگه وت، بۆ نه وه ی نوێژی له سه ره بکریئت، که دروست
 نیه نوێژ له سه ره که سیك بکریئت که نوێژی نه کرد بیئت..

* سلیمانی کۆری میهران چه فتا سال له (الله اكبر) ی نوێژ دابهستن
 دوانه که و تووه.. به پێچه وانه وه خه لکانی وا هه ن له وانه یه له سالی کدا جاریک
 یان دوو جار فریای (الله اكبر) ی یه که م نه که ون..

کاتیك که پێش نوێژ سلا و ده داته وه، ده بینیت زۆر به ی نوێژ خوینان فریای
 هه موو نوێژه که نه که و توون و هه لدهستنه وه بۆ نه وه ی نوێژه که یان ته واو
 بکه ن..

* ئوسه یدی کۆری جه عفر ده فەر مویت: هه رگیز مامه م نه بینیه وه له (الله
 اکبر) ی نوێژ دابهستن دوا بکه و ییت و هه رگیزیش نه مبینیه وه که سیکی هه ژار له

مزگه وتدا داوای یار مه تی و خیر بکات و بهشی نه دات..

✽ ئیبن سه ماعه ده فەر مویت: ماوهی چل سال له (الله اکبر) ی په که م دوانه که وتم، ته نه ا نه و رۆژه نه بیّت که دایکم کوچی دوایی کرد..

✽ ئیبراهیمی نه خه عی ده فەر مویت: نه گهر پیاویکت بینی له (الله اکبر) ی نوێژ دابه ستندا سارد و سړی ده کرد، نه و دهستی لیبشو..

✽ سلیمانی کوړی جه مزه ی مه قدیسی (قازی شام) ده فەر مویت: له ژیانمدا ته نه ا دوو جار نوێژی جه ماعه تم له ده ست جووه و واشدم زمانم نه و دوو جار نوێژم هه ر نه کرد بیّت، له کاتی کدا ته مه نی ئه م پیاوه نزیکه ی نه وود سال بووه^{٧٨}..

✽ حاته می نه صه م ده فەر مویت: نوێژی کی جه ماعه تم له ده ست جوو، ته نه ا نه بو ئیسه حاقی بو خاری سه ره خووشی لی کردم، خو ئه گهر کوړیکم بمردایه، دهیان هه زار کهس سه ره خووشیان لیده کردم^{٧٩}..

✽ نه بو هورمیره عليه السلام له گه ل خیزانه که ی و کچه کهیدا شهویان له نیوان خویندا دابه ش کرد بوو، هه ریه کهیان سی یه کی شه و نوێژیان نه انجام ددا، به م شیوه یه شه و تا به یانی له مالی نه بو هورمیره دا نوێژ نه انجام ددرا و ماله کهیان به خودا په رستی ئاوه دان کردبووه^{٨٠}..

✽ محمدی کوړی خه قیف نه خووشیه کی توندی هه بوو، نه و هنده نازاری هه بوو له جو له ی خست بوو، به لام کاتیک گوئی له بانگ دهبوو، پیاویک ده ی کرده کو ئی و ده یبرد بو مزگه وت، پێیان ده وت: خودا مو له تی داوی بوچی نه و هنده عه زیه تی خو ت دمه میت؟! نه ویش له وه لامدا ده ی فەر موو؛ هه ر کاتیک بانگیدا و منتان له ریزی نوێژدا نه بینی، نه و بزانی من مردووم و له گوړستان نه سپارد میان کردووم^{٨١}..

براو خوشکی ئیماندار: زۆربه مان نیش و کار و سه ره قالی رۆژانه خه ریکی

٧٨- این نحن من هؤلاء / د. عبدالملك القاسم.

٧٩- وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون.

٨٠- دموع الصالحين / أبو القداء محمد عزت محمد عارف.

٨١- وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون.

كردووين و دوورى خستووينا ته وه له نويزى جه ماعهت و مزگهوت و نويزه سونمه تەكان، يەككى وهك هارونه رهشيد كاتيك بوو به خەليفەى موسلمانان، هەموو رۆژيك سەد ركات تەنھا نويزى سونمەتى دەکرد..

✽ پياو چاكىك بەناوى ((عامرى كورپى عبدالله)) كاتيك گووى له بانگ دەبىت، بە كورپەكانى دەلتىت: هەلەم گرن و بمبەن بۆ مزگهوت.. كورپەكانيشى پىي دەلتىن: ناخر تۆ نەخۆش و پەككەوتەى ناو جيگەى!! ئەو پيش دەلتىت: ئەى چۆن گويم له (حى على الصلاة) بىت و نەجم بە دەمىه وه؟! كورپەكانى دەمبەن بۆ مزگهوت، بەلام له كاتى نويزدا گيانى سباردو و وفاتى كرد^{٨٢}..

✽ موحه مەدى كورپى مونكە دىر دەفەر مويت: خۆشيه كانى دونيا لای من سى شتن: (شەو نويز - هەلسوكەوت لەگەڵ موسلمانى باشدا - نويزى جه ماعهت).. ئايا بەرامبەر بەو كەسانە دەلتى جى، كە وازيان لە نويزى جه ماعهت هيناوه؟! ئايا ئەو كەسانە ئەم ئايەتەى خوداى گەورەيان نەبىستوو كە دەفەر مويت: ﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْزُقُوا مَعَ الرِّكْبَيْنِ﴾ (البقرة: ١٢٣) واتە: (نويزەكانتان بە چاكى ئەنجام بدەن و زەكات بدەن و لەگەڵ كرنوش بەراندا كرنوش بەرن)..

كەواتە خوداى گەورە فەرمانى پىكردوين لەگەڵ نويز خويناندا و بەكۆمەل نويز بكەين ئەك بەتەنھا.

ئەى ئەو كەسەى لەمالە وه بە تەنھا نويزەكەت دەكەيت، ئايانە و فەر موودەمى پىغەمبەرت ﷺ نەبىستوو؟ كاتيك پياو پىكى كورپى دىتە لای و پرسىار دەكات و دەلتىت: من كەسەم نە دەستم بگريت و بمهينيت بۆ مزگهوت.. پىغەمبەرى خودا ﷺ پىي دەفەر مويت: مادام گويت لەبانگ دەبىت، دەبىت بىت بۆ مزگهوت و بە جه ماعهت نويزەكەت ئەنجام بدەيت..

✽ عبدالله كورپى مەسعود ﷺ دەفەر مويت: هەركەسىك حەز دەكات لەرۆزى قىامت دا بە موسلمانى بگاتە خزمەتى خوداى گەورە، با ئاگای لە

نویژه‌مکانی بی‌تو به جه‌ماعه‌ت نه‌نجامیان بدات، له به‌رئه‌وه‌ی خودای گه‌وره
 چه‌ند رپگه‌یه‌کی هیدایه‌تی داناوه بۆ پیغه‌مبه‌ر ﷺ و نویژی جه‌ماعه‌تیش
 یه‌کیکه له رپگه‌کانی هیدایه‌ت.. که‌واته ئه‌وه بزانی نه‌گهر نویژه‌کانتان له ماله‌وه
 نه‌نجام بدهن، ئه‌وا وازتان له سوننه‌تیی پیغه‌مبه‌ر ﷺ هی‌ناوه، وه نه‌گهر واز
 له سوننه‌ته‌کانی بهین، ئه‌وا رپگه‌ی راستان لی وون ده‌بی‌ت و سه‌ر لی‌شی‌واو و
 سه‌رگه‌ردان ده‌بن..

بزانی هه‌ر که‌سیک کاتیک ده‌ست نویژه‌گریت و به‌ره‌و مزگه‌وت به‌رپئ
 ده‌که‌وی‌ت، به‌هه‌ر هه‌نگاوێک چاکه‌یه‌کی بۆ ده‌نسری‌ت و به‌هه‌نگاوی دوا
 ئه‌و خراپه‌یه‌ک له خراپه‌کانی ده‌سپێته‌وه.. بی‌گومانیش ئه‌و که‌سانه‌ی که له
 مزگه‌وت دانه‌برین و دوور ده‌که‌ونه‌وه، له‌م حا‌له‌تانه به‌ده‌ر نین، یان دوور و
 (منافق)ن، یان له به‌ر نه‌خو‌شی ناتوانن بپن بۆ مزگه‌وت، یا‌خود بیانویه‌کی تری
 شه‌ریان هه‌یه..

بیاو چاکانی پێ‌شو و نه‌گهر نه‌یان توانی‌ایه‌ بچن بۆ مزگه‌وت، ئه‌وا که‌س و
 کاریان هه‌لیان ده‌گرتن و ده‌یان بردن بۆ مزگه‌وت..

✽ ره‌بیه‌ی کورپی خه‌تم یه‌کیکه له تابعیه‌ین و هه‌لویه‌ستیی جوانی له
 ژیا‌نی‌دا تۆمار کردووه، کاتیک نه‌خو‌ش بوو، لایه‌کی لاشه‌ی مرده‌بوو، که بانگ
 نه‌درا، ده‌چوو نه‌یان دوو که‌س له خزمه‌کانی، بۆ ئه‌وه‌ی بی‌گه‌یه‌ننه مزگه‌وت و
 نویژه‌کانی به جه‌ماعه‌ت نه‌نجام بدات، پێ‌یان ده‌وت: تۆ نه‌خو‌شی و خودای گه‌وره
 مۆ‌له‌تی داوی که به‌شدار ی نویژی جه‌ماعه‌ت نه‌که‌یت!! ئه‌ویش ده‌یووت: کاتیک
 گویمان له ده‌نگی (حي على الصلاة - حي على الفلاح) ده‌بی‌ت، پێ‌ویسته وه‌کو
 مندال به‌گا‌گۆ‌لکی، یان له‌سه‌ر ده‌ست و سک بچین بۆ مزگه‌وت^{٨٢}..

اللّٰه أكبر في شوق وفي جذل
 قلوبهم من جلال الله في وجل
 عن الصلاة ولا أكذوبة الكسل

يمشون نحو بيوت الله إذ سمعوا
 أرواحهم خشعت لله في أدب
 هم الرجال فلا يلهيهم لعب

ئایا نه‌زانن هه‌ندیك له پیاوان نوێزی به‌یانی به‌جه‌ماعه‌ت ئه‌نجام ناده‌ن؟ به‌لکو به‌نا به‌خودا هه‌ندیك كه‌س نوێزی به‌یانی هه‌ر ناكه‌ن!!

پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌ر مویت: (من صلی الصبح فهو في ذمة الله، فلا یطلبنکم الله من ذمته بشيء، فإنه من یطلبه من ذمته بشيء یدرکه، ثم یکنه علی وجهه فی نار جهنم)^{٨٤}. واته: (هه‌ر كه‌سیك نوێزی به‌یانی ئه‌نجام بدات، له‌پاراستنی خوادا ده‌بی‌ت و خودای گه‌وره‌ش داوای هیچ شتیکی لی ناکات، وه‌ هه‌ر كه‌سیك خودای گه‌وره‌ داوای شتیکی لی بکات، له‌ ده‌ستی خودا رزگاری نابیت و پاشان له‌سه‌ر سه‌ر ده‌یخاته ئاگری دۆزه‌خه‌وه).

هه‌روه‌ها ده‌فه‌ر مویت: (لیس صلاة أثقل علی المنافقین من صلاة الفجر والعشاء، ولو یعلمون ما فیهما لأتوهما ولو حبوا)^{٨٥}. واته: (به‌ دلتیاییه‌وه‌ گرانترین و قورسترین نوێز له‌ سه‌ر دوو‌پووه‌كان بریتیه‌ له‌ نوێزی به‌یانی و عیشا، ئه‌گه‌ر بیان زانیایه‌ چه‌ند خیری تی‌دایه‌، ئه‌وا به‌ سه‌كه‌ خشکی‌ش بوایه‌ هه‌ر ده‌هاتن)..

به‌لام تو، ئه‌ی ئه‌وه‌ كه‌سه‌ی وا‌زت له‌ خو‌شی خه‌وو نه‌رمی جیگه‌كه‌ت هی‌ناوه‌و له‌تاریکی شه‌واده‌ئساوی بو‌ نوێزو به‌ره‌و مزگه‌وت هه‌نگاو ده‌نیی، مژده‌ت ئه‌ده‌می به‌م فه‌ر مووده‌یه‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ كه‌ ده‌فه‌ر مویت: (بشر المشائین فی الظلم إلى المساجد بالنور التام يوم القيامة)^{٨٦}. واته: (موژده‌ بده‌ به‌وه‌ كه‌سانه‌ی كه‌ له‌تاریکی شه‌ودا به‌ره‌و مزگه‌وت ده‌رۆن به‌ رۆشانییه‌کی ته‌واو له‌رۆژی دوایدا)..

له‌كاتیكدا خه‌لكی له‌و رۆژهدا له‌ تاریکیدان، دوو‌ نوێز له‌ تاریکی شه‌ودا ئه‌نجام ده‌درین، ئه‌وانیش نوێزی عیشا و نوێزی به‌یانیه‌ ..

ده‌ی هه‌ول بده‌ شه‌و زوو بخه‌ویت، هه‌روه‌ها وێردو زیكره‌كان بخوینه‌ له‌ پێش خه‌وتندا، نیه‌تی ئه‌وه‌شت هه‌بی‌ت كه‌ به‌ نیازی هه‌لسیت بو‌ نوێزی به‌یانی، هه‌ولیش بده‌ به‌ ده‌ست‌نوێژوه‌ بخه‌ویت، (إن شاء الله) خه‌به‌رت ده‌بی‌ته‌وه‌و له‌و خێرو پاداشته‌ گه‌وره‌یه‌ بی‌به‌ش نابیت..

٨٤- رواه مسلم.

٨٥- رواه البخاري ٦٥٧ ومسلم ٤٥١.

٨٦- رواه ابن ماجه.

ألا يا نفس ويحك ساعديني   بسعي منك في ظلم الليالي
 لعلك في القيامة أن تفوزي   بطيب العيش في تلك العالاي
 هاوار بؤ تۆشەي نەفس، يار مەتیم بده لە تاریکی شەودا، بە لگو لە رۆژی
 دوایدا سەر فرار و سەر گەوتوو بیت، تاو مگو خودای گەوره خۆشتین زیانت هێ
 ببە خشیّت لە بە هەشتی نە بر او هدا..

ئەو کەسانەى تەنها لە پەرمەزاندا خودا پەرستى دەکەن
 براو خوشکی بەرپێز: هەندێ لە خەلکی تەنها لە پەرمەزاندا عیبادەتی خودای
 پەر و مردگار یان دەکەن.. بەراستی خراپترین کۆمەڵن ئەو کەسانەى کە تەنها لە
 مانگی پەرمەزاندا خودا پەرستى دەکەن و پاشان وازی لێدەهێنن.. ئەو کەسانە
 مزگەوتەکان پەردەکەن، بەتایبەت لە نوێژی بەیانی و نیواری مانگی پەرمەزاندا،
 بەلام کاتیەک پەرمەزان تەواو دەبێت، زۆر بە زووی و دێر نامێنن!!
 ئەى نازانن خودای پەرمەزان هەمان خودای مانگی شەعبان و شەوال و سەرچەم
 مانگەکانى ترە؟! هەندێک کەسى تر هەم تەنها پۆژانى هەینی نوێژ دەکەن و
 دەلێن، فەرمووده هەیه کە دەفەر مویت: ئەم هەینی بۆ ئەو هەینی دەبێتە هۆی
 لا بڕدنى گوناھو تاوان.. ئێمەش پێیان دەلێین، راست دەکەن، بەلام فەرموودمە
 بەتەواوى بخویننەوه، کە دەفەر مویت: (الصلوات الخمس، والجمعة إلى الجمعة،
 ورمضان إلى رمضان، مكفرات ما بینهن إذا اجتنبت الكبائر)^{۸۷}. واتە: (پنج نوێژە
 فەرمزگەو نوێژی هەینی بۆ هەینیەکی تر و پەرمەزان بۆ پەرمەزان، دەبنە هۆی
 سڕینەوهی تاوانەکان، بەمەر حېك تاوانی گەورەى ئەنجام نەدا بێت)..

نه نجام نه دانى نوڤز

نه كردهنى نوڤز نهك هه ر تاوانى گه ور ميه، به لكو له هه ره تاوانه گه ور مهكانه، هه نديك له زانايان نوڤز نه كردن به كو فرو بيا وهرى دادهنين، به نا به خودا.. بيهه مبهري خودا ﷺ دهفر مويت: (اِنْ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشَّرِكِ وَالْكُفْرِ، تَرْكُ الصَّلَاةِ)٣. واته: (بيگومان نيوانى بياوو هاوول دانان بۆ خوداو بيا وهرى، وازهينانه له نوڤز).. له بهر نه وهى نه نجام دانى نوڤز نيشانه به كى ديارو بهر چاوه و به لگه به له سه ر موسلمانيتى و وازهينانيشى به لگه به له سه ر بيا وهرى..

براو خوشكى نيماندار: دوورنیه له كاتى كار كردندا يان له قوتابخانه و زانكو دا كه سانيتك له گهل بن كه ساردو سپن له نوڤزه كانياندا، به لكو له وانه به كه سانيتك له گهل بن، هه ر نوڤز يش نه كه ن.. دنيا به هه نديك له و كه سانه به ناموزگارى و ووتهى جوان به ره و نوڤز ههنگاو دهنين، نه گهر هه ونيان له گهل بدريت، چونكه نه و كه سانه ش حمز به چوونه به هه شت ده كه ن، به لام ريگه يان وون كردوو..

براو خوشكى دل سوژم: جار يك له جار ان بيرت كردو ته وه كه بانگى چهند كه سيك بكه يت و ناموزگار بيان بكه يت، بۆ نه وهى له سه ر نوڤزه كانيان به ر دهوام بن؟! نايا هيچ كاتيك بيرت له وه كردو ته وه له و مال و سه ر و مت و سامانه ي كه خوداى گه وره پيى به خشيويت، مانگانه چهند ناميلكه و كتى بيك بكرپت و پيشكه شى نه و كه سانه ي بكه يت؟ نايا جار يك له جار ان كاسيتى كى به سوت پيشكه ش به و كه سانه كردوو؟ يان هيچ كاتيك باسى نار هه تى دۆزه خ و خوشى به هه شت بۆ كردوون؟ يان نه و منده هه ولت داوه له گهل نه و كه سانه دا، تاوه كو له پوژى دوايدا له لای خوداى بهر و مر دگار بهر بهر سيار نه بيت؟!

نه گهر وه لامه كه ت بهر يتيه له (نه خيى) دهى كه واته له مه و دوا هه و له كهانت به خه ره كار، چونكه نه گهر ته نها يه كه كه س خوداى گه وره له سه ر ده ستى تۆ هيدا به تى پي به خشت، نه و با شتره بۆ تۆ له هه مو و دونيا .

پېځه مېهرى خودا ﷺ دهغه رموښت: (مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى، كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورٍ مَنْ تَبِعَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، مَنْ غَيْرِ أَنْ يُنْقَصَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا) ۸. واته: (نه گهر كه سيك بانگ بكهيت بؤ سهر ريگه ځي پاست و هيدايت، نه واهه مان خيږي نه وانهت هه يه كه خودا هيدايتان ددهات، هه تا رږږي قيامت، به يي نه وهى هيچ له خير و چا كه ځي نه وان كه م بكات) ..

ئەى ئەو كه سانه ځي پينج فهرزى نوږت نه نجام ددهن .. ئەى نه وانه ځي خوشى و چيږي نوږت تان هه ست پيكر دوو، كه ميك به جيتان دهيلم، بؤ نه وهى بانگه وازيک ناراسته ځي دلى نه و كه سانه بكه م، كه دوورن له نوږت و خوشيه كاني .. بانگيان ده كه م بؤ باخيک له باخه كاني به هه شت، بؤ باخيکي پر له گول و گولزار و پرووناكي، بؤ نه و شوينه ځي به ياني و نيواره و رږږي پينج جار بانگ خوين بانگ نه دات و ده لتي: الله اكبر ... الله اكبر ...

بانگيان ده كه م بؤ مرگه وت، بؤ نه و شوينه ځي كه پيوسته شهر م بيانگريت، كاتيک خوداي گه وړه بانگيان ده كات و ناچن به دم بانگه كه يه وه، بانگيان ده كه م به نايه ته كاني خوداي به رومر دگار و فهر موو ده كاني پېځه مېهر ﷺ و هاوه نه كاني، بؤ نه وهى دمر ماني نه خوشيه كانيان بؤ ديارى بكه ين، چونكه به دلنځاي يه وه نه و كه سانه ئوميد و خيږي زور يان تيدا يه ..

❖ دهى نه وانيش باگويمان لي بگرن، دهى كه واته گويمان بؤ شل كه و دمر گاي دل ت ناوه لا بكه، بؤ نه وهى به دل سوژيه وه كه م و كورپيه كانت ديارى بكه ين، لي مان ببوره باسى كه م و كورپيه كانت ده كه ين، دهى توش به خوتدا بچوره وه و سهر زهنشتي خوت بكه، چونكه نيمه مبه ستمان خوشى و شادى و سهر فرازي تويه له زياني دونيا و دوا رږږيشدا .. بانگت ده كه ين و پي ت ده لتي: له نوږت ده كانت بى ناگاي ت؟! كاته كانت به فير پو دده ديت و بهر ده و ام له مردن نزيك ده بيته وه و توښوى سه فهر يشت زور كه مه!

❖ ئەى ئەو كه سهى نه فس و نارم زوو ده كانت مردنيان له بيرت بر دوت ه وه ..

❖ ئەى ئەو كه سهى به شت ههر خه وو پال دانه وهى سهر جيگه و سهرينه ..

❖ ئەه‌ی ئەو کەسە‌ی بە‌ نر‌خ‌ترین تە‌مە‌نت کە تە‌مە‌نی لا‌وێ‌تیتە‌، لە‌ بێ‌
فەرمانی خوادا بە‌ سەر‌ دە‌بە‌یت..

❖ ئایا ئە‌زان‌ی چا‌وێ‌کت ن‌یە‌ فەر‌مێ‌س‌ک ب‌ر‌ێ‌ژ‌ی بۆ‌ کە‌م‌تەر خە‌م‌یت لە‌
ن‌وێ‌زە‌کان‌ت؟! بۆ‌ دو‌ور‌یت لە‌ برا‌و خ‌وش‌کە‌ ن‌وێ‌ژ خ‌وێ‌نە‌کان‌ت؟!

❖ ئایا کات‌ی ئە‌وه‌ نە‌ه‌ات‌وو‌ه، کە‌ د‌ل‌ە‌ ر‌ە‌قە‌کان نە‌رم‌ ب‌ب‌ن‌ و ب‌گە‌ر‌ێ‌نە‌وه‌؟! ﴿أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ﴾ ﴿١٩﴾ العنید. واتە:
(ئایا کات‌ی ئە‌وه‌ نە‌ه‌ات‌وو‌ه، بۆ‌ ئە‌وانە‌ی با‌وم‌ر‌یان ه‌ی‌نا‌وه‌ و د‌ل‌ە‌کان‌یان بە‌ نو‌ور‌ی
ن‌ی‌مان م‌ل‌کە‌ چ‌ و ر‌و‌ونا‌ک بۆ‌تە‌وه‌، کە‌ تر‌سی خ‌ود‌ای ت‌ی‌دا ب‌ر‌وێ‌ن‌، بە‌ ه‌و‌ی ی‌ادی
بە‌ر‌دە‌وام‌ی خ‌ود‌ا و ئە‌و ق‌ور‌ئانە‌ی کە‌ ر‌ە‌وانە‌ ک‌را‌وه‌، وە‌ک ئە‌و کە‌سانە‌ نە‌بن‌، کە‌
ک‌تێ‌ب‌ی ئاس‌مان‌یان بۆ‌ ر‌ە‌وانە‌ ک‌را، بە‌ ل‌ام د‌و‌ای ت‌ی‌پە‌ر‌بوونی ما‌وه‌یە‌کی دو‌ور‌ و در‌ێ‌ژ،
د‌لی‌ان ر‌ە‌ق و ر‌ە‌ش بو‌و، زۆ‌ر بە‌شی‌ان سەر‌کە‌ش و یا‌خی دەر‌ چ‌وون) ..

❖ ئایا نە‌ت‌ب‌یست‌وو‌ه خ‌ود‌ای گە‌وره‌ چ‌ی د‌م‌فەر‌م‌وێ‌ت: ﴿أَفَنْجَلُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ
الْقَوْمِ﴾ ﴿٢٥﴾ واتە (ئایا ر‌ە‌وا‌یە‌، پ‌اد‌اش‌تی مو‌س‌لمانان وە‌ک پ‌اد‌اش‌تی تا‌وان‌باران
ب‌ی‌ت؟!)

سوێ‌ند بە‌ خ‌ود‌ا سە‌فەر‌ی مر‌دن ن‌ز‌یک بۆ‌تە‌وه‌.. سە‌فەر‌ی ج‌ی‌ه‌ن‌ش‌تن‌ی دو‌ن‌یا‌و
کۆ‌چ ک‌ردن بۆ‌ ر‌ۆ‌ژ‌ێ‌ک کە‌ ب‌ر‌یت‌یە‌ لە‌:

نهاية الحياة و بداية الآخرة

نهاية العمل وبداية الجزاء

کۆ‌تایی ژ‌ی‌ان و سەر‌ه‌ت‌ای ئاخ‌یرە‌ت

کۆ‌تایی ک‌ردە‌وه‌ و سەر‌ه‌ت‌ای س‌زا و پ‌اد‌اش‌ت

ئایا چ‌یت نام‌ادە‌ ک‌رد‌وو‌ه، بۆ‌ ئە‌و ر‌ۆ‌ژ‌ە‌ی کە‌ لە‌ بە‌ر‌دە‌می خ‌ود‌ای گە‌وره‌دا
دە‌وه‌ست‌ێ‌ن‌ر‌ی‌ت؟ بە‌هە‌شت خ‌ۆش دە‌و‌یت، وان‌یە‌؟! ئایا چ‌یت پ‌ێ‌ش خ‌ست‌وو‌ه بۆ‌
ئە‌وه‌ی ب‌ج‌یتە‌ بە‌هە‌شت؟

برا‌و خ‌وش‌کی بە‌ر‌پ‌ژ‌م: ب‌زانە‌ گ‌رن‌گ‌ترین س‌ی‌فە‌ت لە‌ س‌ی‌فە‌تە‌کان‌ی خە‌ل‌کی
بە‌هە‌شت، پار‌ێ‌ز‌گاری ک‌رد‌ن‌یا‌نە‌ لە‌ ن‌وێ‌زە‌کان‌یان، ه‌ەر‌و‌ە‌ک خ‌ود‌ای گە‌وره‌

دهفهر مویت: ﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يَحْفَظُونَ﴾ ❶ ﴿أُولَئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ﴾ ❷
 الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿۱۱﴾ ﴿المؤمنون. واته: (ئهوانه ی
 بابهندی نوێژ هکانیان و پاریزگاریان لیده کهن • ئهوانه خاوم و میراتگری
 بهههشتن • ئهوانه دهبنه خاوهنی بهههشتی فیر دهموس و بۆ ههمیشه ژیانی تیدا
 دهبنه سه). ههروهها دهفهر مویت: ﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يَحْفَظُونَ﴾ ❸ ﴿أُولَئِكَ فِي
 جَنَّاتٍ مُّكْرَمَاتٍ﴾ ❹ ﴿العارج. واته: (ئهوانه ی که پاریزگاری له نوێژ هکانیان ده کهن •
 ئهوانه له باخهکانی بهههشتدا ریز لێنراون)..

❖ ئه ی ئه و که سه ی که گرنگی به نوێژ هکانت نادهیت، نایا ئهم هه ره شه یه ی
 خودای گه ورم ت نه بیستوو ه؟ که دهفهر مویت: ﴿خَلَفَ مِنْ بَعدِهِمْ خَلْفٌ أَصَاغُوا
 الصَّلَاةَ وَآتَبَعُوا الشَّهْرَتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غِيَا﴾ ❶ ﴿ربهم. واته: (له دوا ی ئهوان،
 که سانی که له نه و هکانیان بوونه جینشین، که نوێژ هکانیان به زایه نه داو شوین
 ناره زوو هکانیان ده که و تن، ئهوانه تووشی گو مپایی و سه ره گهر دانی و سزا ده بن له
 ژیا نی دونا و دوا رۆژیشدا).

❖ له تهفسیری (ابن کثیر) دا ها تووه، که وشه ی (غیا) شیویه که له دۆزه خ. زۆر
 هوول و ناخوش و پیسه، شاخه کان ناتوانن له ناویدا خو یان را گرن و ده توینه وه،
 نایا نه توانی دانیش تووانی ئه و شوینه بی نیته بهر چاوت، که به چ شیویه که سزا
 دمه رین؟!

❖ عبدالله ی گوپی مه سعود ﷺ و که سانی تریش فهر موویانه، مانای
 (اضاعوا) نه وه نه که به ته واوی وازیان له نوێژ هکانیان هینا بیته، به لکو و ته نیا
 نوێژ هکانیان دوا ده خه ن و له کاتی خویدا جیبه جی نی نا کهن..

❖ سه عیدی گوپی مه سیه یب (رهحمته خودی نینیت) دهفهر مویت، نه وه مانای
 نه وه یه که نوێژی نیومرۆ ناکات هه تا نزیکه عه سر و نوێژی عه سر ناکات هه تا
 نزیکه نیواره و رۆژ ناوا بوون و به و شیویه..

ئهم سزایه ته نیا بۆ ئه و که سانه بوو که ساردوو سپرن له نوێژ هکانیاندا، ئه ی
 نه بیته حالی ئه و که سانه چۆن بیته که ههر نوێژ نا کهن؟!

به لام موزده بیته بۆ ئه و که سانه ی که ده که پینه وه و ته و به نه کهن، خودای

گه‌وره به به‌هه‌شتیان شاد ده‌کات، هه‌روه‌ک ده‌فه‌رموئیت: ﴿إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا﴾ (۱۰) جَنَّتِ عَدْنِ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًا ﴿۱۱﴾ مريم. واته: (جگه له‌وانه‌ی که ته‌وبه نه‌کهن و باوهر ده‌هین و کار و کرده‌وی چاک نه‌نجام نه‌دهن نه‌وانه ده‌چنه به‌هه‌شت و به هیچ جوړیک سته‌میان لیناکریت • نه‌و به‌هه‌شته چرانه‌ی که خودای میهره‌بان به‌لینی به به‌نده‌کانی داوه، به‌راستی نه‌و به‌لینه‌ی خودای گه‌وره به‌رپوهیه‌و هه‌ر دیته‌دی) ..

❖ ده‌ی نه‌توانی به‌راور دیک بکه‌یت له نیوان، نه‌و که‌سانه‌ی که گه‌رانه‌وه بولای خوداو وازیان له سه‌ره‌پیچی هیئا، له‌گه‌ل نه‌و که‌سانه‌ی که به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر نویژ نه‌کردن و بی‌فه‌رمانی خودا؟!

❖ بیهینه بهر چاوت، کاتیک دانیش‌توانی به‌هه‌شت پرسیار له دۆزه‌خیه‌کان ده‌مکه‌ن و پبیان ده‌لین: چی وای له نیوه‌ کرد، که به‌چنه دۆزه‌خوه؟

نه‌وانیش وه‌لام نه‌ده‌نه‌وه‌و ده‌لین: له‌به‌ر نه‌وه‌ی نیمه نویژمان نه‌نجام نه‌ نه‌داو له نویژ خوینان نه‌بووین، هه‌روه‌ک خودای گه‌وره ده‌فه‌رموئیت: ﴿كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيْنٌ ۖ اِلَّا اَصْحَابَ الْاِيْمِيْنَ ۖ فِيْ جَنَّتِ يَسَّوْن ۚ﴾ (۲۹) ﴿عَنِ الْمَغْرِبِيْنَ﴾ (۱۱) مَا سَلَكَكُمْ فِيْ سَقَرٍ ﴿۱۲﴾ تَالُوْا اَنْزَلْنَا مِنْ اَلْمُضِلِّيْنَ ﴿۱۳﴾ وَلَوْ اَنَّكَ نَظُمُ الْمُسْكِيْنَ ﴿۱۴﴾ وَكُنَّا نَعُوْذُ مَعَ الْخَافِيْنَ ﴿۱۵﴾ وَكَانَ نَكْذِبُ يَوْمَ الْاٰدِيْنَ ﴿۱۶﴾ سنر. واته: (له‌رؤزی دواپی دا هه‌موو که‌س بارمه‌ی ده‌ستپیشکه‌ری خو‌یه‌تی و کرده‌وه‌کانی دینه‌وه‌پی، جگه له ده‌سته‌ی راستان و نیماندارانی خاوه‌ن کرده‌وی چاک، که له ناو به‌هه‌شته‌کاندا پرسیار ده‌کهن له باره‌ی تاوانبارانه‌وه، نه‌وه چی بوو نیوه‌ی راپیچی دۆزه‌خ کرد؟! به‌که‌ساسیه‌وه ده‌لین: نیمه له نویژ خوینان نه‌بووین .. هه‌روه‌ها خواردنمان نه‌ ده‌به‌خشی به‌هه‌زاران .. هه‌روه‌ها نیمه له‌گه‌ل دم‌دریژ و بی‌نا‌برووه‌کاندا قسه‌ی خو‌مان دم‌کردو و موکو نه‌وانمان نه‌ووو و په‌خنه‌ی بی‌جیمان نه‌گرت و له‌گه‌لیان ر‌و‌چووین له تاوان و گونا‌ها .. به‌رومان به‌رؤزی پاداشت و سزا نه‌بوو .. هه‌تا مردن هات و په‌خه‌ی پی‌گرتین و ر‌و‌ژگاری ته‌مه‌نمان کوتایی هات) ..

به‌لی .. ته‌وبه‌یه‌ان نه‌کردو نه‌گه‌رانه‌وه بولای خودا، هه‌تاوه‌کو مردن هات و

یه‌خه‌ی پێگرتن... ﴿حَقَّ أَتْنَا أَلْقَيْنُ﴾ (٧) السدر. به‌ئێ.. تائه‌و کاته‌ی مردن
یه‌خه‌ی پێگرتن، ئه‌مان هه‌ر له‌سه‌ر حاڵی خۆیان به‌رده‌وام بوون. ﴿فَا
نَفَعُهُمْ شَفَعَةُ الشَّافِعِينَ﴾ (٨) السدر. واته‌: (تازه‌ شه‌فاعه‌ت و نکای تکاکاران هه‌یج
سوودێکی نیه‌ بۆیان)..

به‌راستی کۆمه‌لێکی زۆر چاره‌ په‌ش و به‌د به‌خت بوون، به‌راستی خه‌جائه‌تی
ژایانی دونیای و دواپۆژ بوون.. که‌سانیک بوون ژایانیان له‌ گومرایی و دوور له‌
هه‌یدایه‌تدا برده‌ سه‌ر، مل که‌ جی خودای په‌روه‌ردگار نه‌بوون، له‌ پۆژی دوایدا
خودای گه‌وره‌ پووین لێوه‌ ده‌گیرێ و فریشه‌ته‌ دێره‌ق و بێ به‌زه‌یه‌یه‌کانی دۆزه‌خ
له‌سه‌ر دهم و جویان رایان ده‌کێشن بۆ ناو دۆزه‌خ.. ﴿إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ
(٧) يَوْمَ يُسْجَوْنَ فِي النَّارِ عَلَى رُجُومِهِمْ ذُقُوا مَسَّ سَفَرٍ﴾ (٨) القمر. واته‌: (به‌راستی
تاوانباران له‌ گومرایی و شیتیه‌کی زۆر دا پۆجیون • پۆژیک دیت که‌ له‌سه‌ر پوو را
ده‌کێشێن له‌ناو ئاگری دۆزه‌خدا و بێیان ده‌وتریت: ده‌ بجێژن تالوو نا په‌حه‌تی
دۆزه‌خ)..

بیر له‌م نایه‌ته‌ پیرۆزه‌ی خودای گه‌وره‌ بکه‌رموه‌ که‌ ده‌فه‌رمویت: ﴿إِنَّهُ مَن يَأْتِ
رَبَّهُ بِخَيْرٍ مَا فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ﴾ (٧١) وَمَن يَأْتِهِ مُؤْمِنًا فَذَعِيلُ الصَّلَاحِ
فَأُولَٰئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَىٰ ﴿٧٥﴾ جَنَّتٌ عَدْنٍ تَجْرَىٰ مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَٰلِكَ
جَزَاءُ مَن تَزَكَّى﴾ (٧٦) عه‌. واته‌: (ئێمه‌ دانیاین که‌ ئه‌وه‌ی به‌ تاوان و گوناهاوه‌
بکه‌رپێته‌وه‌ بۆلای په‌روه‌ردگاری، بێگومان دۆزه‌خ بۆی ناماده‌یه‌ و نه‌ تیایدا
ده‌مریت و نه‌ به‌ ناسووده‌یی ده‌ژیت • ئه‌و که‌سه‌ش که‌ به‌ ئیمانه‌وه‌ بکه‌رپێته‌وه‌
بۆلای په‌روه‌ردگاری و به‌ راستی کرده‌وه‌ چاکه‌کانی ئه‌نجام دا بێت، ئه‌وا پله‌و
پایه‌ی به‌رزو بلندیان بۆ ناماده‌یه‌ • ده‌چنه‌ ناو به‌هه‌شتی (عدن) که‌ باخه‌کانی
چروو په‌رمو چه‌نده‌ها پوو بار به‌ ژێر دره‌خته‌کانیدا ده‌روات، هه‌روه‌ها له‌گه‌ڵ
ژایانی نه‌به‌راوه‌دا، ئه‌وه‌ش پاداستی که‌سیکه‌ که‌ دڵ و ده‌روون و په‌وه‌شتی خۆی
خاوێن کرد بێته‌وه‌)..

حوكمی نوێژ نه‌كه‌ر

پێغه‌مبه‌ری خودا ﷺ ده‌فه‌ر مویت: (إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشَّرِكِ وَالْكَفْرِ، تَرْكُ الصَّلَاةِ) ۹۰. واته: (بی‌گومان نیوانی پیاوو هاو‌ه‌ل دانان بۆ خودا و بی‌باوه‌ری، وازه‌یتانه له نوێژ).. له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ئه‌نجام‌دانی نوێژ نیشانه‌یه‌کی دیار و به‌ر‌چاوه‌و به‌لگه‌یه له‌سه‌ر مو‌س‌لمانیه‌تی و وازه‌یتانیشی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر بی‌باوه‌ری..

هه‌روه‌ها پێغه‌مبه‌ری خودا ﷺ له‌فه‌ر مووده‌یه‌کی تر دا ده‌فه‌ر مویت: (الْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ) ۹۱. واته: (ئهو په‌یمان‌ه‌ی له نیوان ئیمه‌ و ئه‌واندا هه‌یه، بریتیه له نوێژ، هه‌ر که‌سی‌ک وازی لیبه‌یه‌یت، ئه‌وا به‌د‌لتیاییه‌وه بی‌باوه‌ره)..

❖ ئایا ئه‌زانیت حوكمی ئه‌و كه‌سه‌ه‌ چ‌ی‌یه كه‌ به‌مریت و نوێژی نه‌كه‌ردبیت؟! هه‌ندی‌ك له‌ زانایان ده‌فه‌ر موون: نوێژ نه‌كه‌ر نابیت ژنی لی‌ماره‌ ب‌كریت و نابیت رێگه‌ی پێ‌ب‌دریت ب‌چ‌ینه‌ شاری مه‌كه‌كه‌وه، وه‌ ئه‌گه‌ر كه‌سی‌کی نزیک‌ی به‌مریت، میراتی لێ‌نا‌گریت، هه‌روه‌ها ئه‌گه‌ر مرد نابیت بشو‌ریت و نابیت كفن ب‌كریت و ناشبیت له‌ گۆرستانی مو‌س‌ولمانان بنی‌ژریت.. ئه‌ی چ‌ی‌ لێ‌ ب‌كریت؟! ده‌بیت به‌ریته‌ چۆ‌له‌وانی و به‌ جل و به‌رگی خۆیه‌وه بنی‌ژریت..

❖ ژه‌ز ده‌كه‌م په‌رسایاری‌كت لێ‌ ب‌كه‌م، هه‌ر چه‌نده له‌وانه‌یه ناره‌ه‌تت ب‌كات، ئایا تۆ ژه‌ز ده‌كه‌یت له‌ رۆژی دوا‌یدا له‌گه‌ل كێ‌دا هه‌شر ب‌كریت؟!

به‌مه‌ فه‌ر مووده‌یه‌ی پێغه‌مبه‌ری خودا ﷺ وه‌لامت ده‌ده‌ینه‌وه كه‌ له‌ باره‌ی نوێژه‌وه فه‌ر موویه‌تی: (مَنْ حَافِظَ عَلَيْهَا كَانَتْ لَهُ نُورًا وَبُرْهَانًا وَنَجَاةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ لَمْ يُحَافِظْ عَلَيْهَا، لَمْ يَكُنْ لَهُ نُورٌ وَلَا بُرْهَانٌ وَلَا نَجَاةٌ، وَكَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ قَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَأَبِي بَنِي خَلْفٍ) ۹۲. واته: (هه‌ر كه‌سی‌ك ناگای له نوێژه‌كانی بیت و نه‌یان فه‌وتینی، خودای گه‌وره له‌ رۆژی دوا‌یدا رووناکی و

۹۰- رواه مسلم.

۹۱- رواه الترمذي.

۹۲- رواه احمد والطبراني وابن حبان.

به لگه‌ی سهر فرازی پیدم به خشیت، وه ههر که سیك پارێزگاری له نوێژمکانی نه کات، له پۆزی دواپیدا به بی پرووناکی و به لگه‌ی سهر فرازی دهمینێته وه وه له گه‌ل قارون و فیرعه‌ون و هامان و نوبه‌ی گوپی خه‌لف دا حه‌شر ده‌گریت!

❖ ههر که سیك ده‌وله‌ مهننیه‌ی که‌ی سهر قالی کردبیت و له نوێژمکانی دووری خستبیته وه نه‌وا له گه‌ل قارون دا حه‌شر ده‌گریت..

❖ ههر که سیك مو‌لک و ماله‌ که‌ی سهر قالی کردبیت، نه‌وا له گه‌ل فیرعه‌ون دا حه‌شر ده‌گریت..

❖ ههر که سیك کار به‌ ده‌ستیه‌ که‌ی سهر قالی کردبیت، نه‌وا له گه‌ل هامان دا حه‌شر ده‌گریت..

❖ ههر که سیك بازرگانی په‌ که‌ی سهر قالی و خه‌ریکی کردبیت، نه‌وا له گه‌ل نوبه‌ی گوپی خه‌لف دا حه‌شر ده‌گریت. په‌نا به‌ خودا..

نه‌و که‌سانه‌ی باسما‌ن گردن سهرانی گو‌فر و بی‌باوه‌ری و دوو‌پو‌وبین.. نایا حه‌ز ده‌که‌یت له گه‌ل نه‌و که‌سانه‌دا حه‌شر بکری‌یت؟! بر‌وانا که‌م حه‌ز بکه‌یت!!
* برا‌و خوشکی نازیم؛ باش بزانه ههر که‌سیك گو‌ی به نوێژمکانی نه‌دات، نه‌وا گو‌ی نه‌دان به‌ کاره‌گانی تر زۆر له‌ لای ئاسان ده‌بیت..

❖ ئیمامی ئه‌بو به‌کرو ئیمامی عومه‌ر (خوایان لێ‌ پازی بێت) ده‌فه‌رمو‌ون؛ (ههر که‌سیك واز له نوێژمکانی بێنی‌ت، بی‌به‌ش ده‌بیت له‌ ئایه‌نی پیرۆزی ئیسلام).
ئه‌ی نه‌و که‌سه‌ی ژایانی دونیا نوێژی له‌ بیرت بر‌دۆته‌وه‌ و له‌ خو‌شی نوێژ بی‌به‌ش بو‌ویت...

تو خوا پیم بلی؛ چۆن ده‌روونت ئاسووده‌ ده‌بیت و دلت ئارام نه‌گریت، کاتیک نوێژمکانت نه‌نجام ناده‌یت؟! چۆن ده‌توانیت سهر بجه‌یه‌ته سهر سه‌هرین، به‌ بی نه‌وه‌ی نوێژی عی‌شات نه‌نجام دابیت؟! نایا ناترسیت ئه‌مه‌ خه‌وی په‌که‌جاریت بێت و نیت‌ر خه‌به‌رت نه‌بێته‌وه‌؟! نایا هه‌ست به‌ هی‌زو ده‌سه‌لات و توانای خودا ناکه‌یت؟! نایا له‌ سه‌زای خودای بالا‌ده‌ست ناترسیت؟! نایا سه‌بی بوونی سهرت پ‌ای نه‌چه‌لکه‌ کاندو‌یت؟! هی‌شتا گو‌مانت ما‌وه‌؟ نزیکه‌ مر‌دن پ‌یگه‌ت پ‌ی بگری‌ت و بۆ هه‌تا هه‌تایی ئه‌م ژایانی دونیا په‌ به‌جی بێ‌یت..

شهرابه ناکامی مردن پئی نه گهی نۆشی نه که ی

خاک به سمر خۆلت به دامان بۆ فهرامۆشی نه که ی

* براو خوشکه گانم: نه ی نه و که سانه ی له ناگری دۆزه خ دوترسن، به له

بکه ن!! به له بکه ن!! به ئی... به له بکه ن و بکه رپنه وه بۆلای خودا، بۆ نه وه ی له

گوناهه کانتان خۆش بییت و لیبتان بیوریت، نه وه تا خودای گه و ره بانگمان ده کات و

ده فەر مویت: ﴿قُلْ يٰعِبَادِیَ الَّذِیْنَ اَسْرَفُوْا عَلٰی اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ

اللّٰهَ یَغْفِرُ الذُّنُوْبَ جَمِیْعًا اِنَّهٗ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِیْمُ ﴿٥٧﴾ وَ اٰیِبُوْا اِلٰی رَبِّکُمْ وَاَسْلِمُوْا لَهٗ

مِنْ قَبْلِ اَنْ یَاْتِیَکُمْ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَّرُوْنَ ﴿٥٨﴾ الزمر. واته: (نه ی پیغه مبه ر

پێیان بلی: خودای گه و ره ده فەر مویت: نه ی به ند مکه مان نه وانه تان که خۆتان

گوناهبار کرد و وه وه له تان زۆره، نا ئومید و بی هیوا مه بن له ره حم و به زمی

خودا، چونکه به راستی نه گه ر نیوه، ته و به ی راست و درووست بکه ن، خودا له

هه موو گونا هو هه له کانتان خۆش ده بییت، چونکه بیگومان نه و خودایه زۆر

لیخۆش بو و لیبور ده یه و زۆریش به سۆزو میهر مبانه • هه وێ بدنه هه می شه و

به ر ده وام دلتان له لای خودا بییت و بکه رپنه وه بۆلای په ر و مر دگار تان و ته سلیمی

نه وبن، پێش نه وه ی که سزای خودایه خه تان پێ بگریت، له مو و دواش سه ر که و تو و

نابن و که س نابیت به ر گریتان لی بکات)..

♦ مامۆستا یه کی بانگخواز ده فەر مویت: له هۆلی پۆیشتنی فرۆکه خانه دا

چاو مپئی ده ست پێکردنی گه شته که مم ده کرد بۆ نه وه ی بچم بۆ یه کی که له ولاته

بیانیه کان به مه به ستی بانگه واز کردن بۆ دینی خودا... تی بیینی نه و هم کرد که

زۆرێک له گه منجان گه شت ده که ن بۆ نه و ولاته به مه به ستی نه نجامدانی گونا هو

تاوان.. له پێ دوو گه نچم بیینی ته مه نیان هه ر بیست سالتیک ده بوو، له شیواز و

رو خساریشیاندا نه وه ده ر ده که و ت که مه به ستی گه شته که یان بۆ نه و ولاته ته منها

بۆ نه نجامدانی گونا هو تاوان بییت..

له دلی خۆمدا وتم: پێویسته بچم بۆ لایان و پرزگاریان بکه م، پێش نه وه ی کار له

کار به ترازیت، به لام شه یتان پێی ده وتم: چه فت چه به سه ریانه وه، وازیان لی بی نه

بۆ کو ی ده چن با بچن، چونکه نه وانه به ده نگته وه نایه ن و گویت لی ناگرن.. هه ر

جۆنیک بیّت جووم بۆ لایان و سلاوم لیکردن، پاشان کۆمە ئیک ئامۆژگاریم کردن و پێم وتن: چی دەکەن ئەگەر لە ئاسماندا کەم و کۆرپەیک لە فرۆکە کەدا دروست بیّت؟! بەو نیهتەیی کە لە دلتاندا یە لە رۆژی دوایدا لە پرووتان دیت بەرامبەر خودای پەرورەدگار رابووستن؟! هەر دووکیان دەستیان کرد بە گریان و یەكسەر بلیتی گەشتە کەیان درپاند و تیان: ئیمە درۆمان لە گەل کەس و کارماندا کردوو و پیمان وتوون دەچین بۆ مەککە، ئیستا چیان پێ بلیین؟! مامۆستا کە وتی: لە گەل ئەم هاو ئەمدا برۆن کارەکانتان بۆ پێکدەخات..

دوو گەنجە کە لە گەلیدا کەوتنە رێ و هاو ئە کەم مامۆستاش پێی وتن: هەفتە یەک لە لام بێننە وەو پاشان بۆ لای کەس و کارتەن بگەرێنە وە.. لە یەکیک لە شەو وەکاندا لە مائی هاو رێکە مامۆستا بانگخوایک کۆمە ئیک ئامۆژگاری زۆر کاریگەری پێشکەش کردن.. دوو گەنجە کە بریاریاندا سبەیی دواى نوێژی بەیانى بۆ ئەنجامدانى عومرە بەرەو مەککە بکەونە رێ.. ئیجرامیان بەست و کەوتنە رێ، بەلام لە رێگەدا و پێش ئەو ی بگەنە شارى مەککە توشى پروداوى ئوتومبیل بوون و گوشت و خوینیان لە گەل جامى ئوتومبیلە کەدا تیکەل بوو.. لە دواىن ساتەکانى تەمەنیاندا سرودى (لبیک اللهم لبیک، لبیک لاشریک لك لبیک....) یان دەوتە وە.. ماوێ نیوان مردن و درپاندنى بلیتی گەشتە کەیان چەندە نزیک بوو؟! خودای گەورە هیدایەتى پێبەخشین و لە دوا رۆژیکى پەشەو بەرەو دوا رۆژیکى روناک و پرشنگدارى بردن^{۹۲}..

❖ یەکیک لە سەرکردەکانى عەرمب لە وڵاتى بۆسنە و هەرسکە وە، ئەم هەلۆیستە مان بۆ باس دەکات و دەلیت: هەندیک لە برايانمان گەنجیكى بۆسنەیان هینا، کە ئەو گەنجە بە ناوبانگ بوو بە عارەق خۆزى و داوین پىسى.. داوايان لى کردم کە بە شداری بکات لە پراهیان و مەشقەکاندا (تدریب)، منیش پەزما ئەندیم دەرنەبەری، لەبەر ئەو ی ترسام کار بکاتە سەر پەوشتی گەنجەکانى ترو خراپیان بکات.. زۆر هەوڵیان دا، تاوەکو منیش پازى بووم، بەلام بەرەدەوام چاودیریم دەکرد..

رۆژێکیان لە دیمەنێکی سەهرو ناوازدەدا بینیم، کە هەرگیز چاومروانی ئەو
 حالەتەم لێ نە دەکرد!! ئەزانن لە چ دیمەنێکدا بینیم؟! ئەو گەنجەم بینی لە
 سوننەتی پێش نوێزی بەیانیداو فرمیسک بە هەردوو چاویدا دەهاتە خوارووە،
 وەک ئەووی بلیت: ئەی خودایە، ئەوا من گەرێمەووە بۆلای تۆو تەو بەم کرد، دەی
 تۆش بمبەخشە و تەو بەکەم لێ وەرگرە...^{۹۴}

با هیچ کەسێکیش نەئیت: خودای گەورە پێگەی هیدایەتی نیشان نەداوم..
 ئەگەر وابلیت، ئەوا ئیمەش دەئیین: ئەگەر بتهویت هیدایەت و پێگەی راست
 بدۆزیتەووە زۆر ئاسانە، هەر وەک خودای گەورە لە فەر موودەیه کی هودسیدا
 دەفەر مویت: (یا عبادي كُلُّكُمْ ضَالٌّ إِلَّا مَنْ هَدَيْتُهُ، فَاسْتَهْدُونِي أَهْدِيكُمْ)^{۹۵}. واتە:
 (ئەي بەندەکانم، ئێوە هەمووتان پێگەتان وون کردووە، مەگەر کەسێک کە خۆم
 هیدایەتی بدهم، داواي هیدایەتەم لێ بکەن، هیدایەتتان ئەدەم)..
 دەي پە لە بکەو بگەرێووە بۆلای خودای پەرورمەرگارت، چونکە نازانی کەي و
 لە کوی دەمریت..

لێت شعري فانی لست أدري! اي يوم یكون آخر عمري؟

وبأي البلاد تُقبضُ روحي؟ وبأي البلاد يحفرُ قبري؟

خۆزگە بەم زانیایە، بەلام نەم زانی!

چ پڕۆژیک کۆتا پڕۆژی تەمەنمە؟

لە چ شارو وولاتیک پڕۆجم دەکیشریت؟

لە چ شارو ناوچهیهک گۆرم بۆ هەلنەکەنریت؟

✽ براو خوشکی بەرێزم: ئەگەر ئەتەویت بگەرێتەووە بۆلای خودای
 پەرورمەرگار و تەو بە بکەیت، ئەوا پێویستە لەسەر نوێژەکانت بەر دەوام بیت و
 پێگەی هورنان خویندن و نزاو پارانهووە بگریته بەر، هەر وەها پێویستە هاوڕیی
 چاکەکاران بیت و لە کەسانی خراپ دوورکەویتەووە، ئەو وەشی کە زۆر گرنگە، واز

۹۴- یالیت قومی یعلمون.

۹۵- رواه مسلم.

هینانه له تاوان و گوناھو سەرپێچی خودای گه وهره..

✽ ئیمامی بوخاری دمهفر مویت: له و کاتهوهی که بائع بووم، ههرگیز غه بیه تی هیچ موسلمانیکم نه کردوو. ههروهها ئیمامی شافعی دمهفر مویت: ههرگیز نه به راست و نه به درۆ سویندم به خودا نه خواروو. مه سروق له کاتی نه نجامدانی ههریزه ی حه جدا بهردموام خه ریکی خودا په رستی و عیبادت بوو، مه گهر له سه جدهدا خه وی لییکه وتایه، نه گهر نا نه ده خه وت. نه بو سلیمانی دارانی دمهفر مویت: هه موو رۆژیک سه یری ئاوینه ده که م، بۆ نه وه ی بزانه م رۆخسارم به هۆی گونا هه وه په ش دا گه راوه یان نا؟ نه وه حالی نه و پیاو چا کانه یه! نه ی ده بیت حالی من و تۆ چۆن بیت؟ خۆمان ههستی پیناکهین، ده بیت نیستا رۆخسار و شیوه مان چی به سهر هات بیت؟!

✽ پیاویک ده جیت بۆلای (شیخ حه سه نی به صری) و پێی ده ئیت: شه وان بۆ شه و نوێژ خه به رم نابیت هه وه، بۆ نوێژی به یانی هه ئدهستم و به جه ماعت نه نجامی نه ده دم، به لام ناتوانم بۆ شه و نوێژ ههستم..

(شیخ حه سه نی به صری) ش پێی دمهفر مویت: (فَإِنَّكُمْ ذُنُوبُكُمْ). واته: (گوناھو تاوانه کانتان کویت و به ندیان کردوون، یا خود - که له پچه یان کردوون)..

✽ سو فیا نی سه وری به هۆی ته نه ا گونا هیکه وه پینج مانگ له نه نجامدانی شه و نوێژ بیهش بوو.. با دلنیا بین هه موومان تاوان و گونا همان هه یه (نه زهر - غه بیهت - خواردنی حه رام - رقی و کینه - حه سوودی - سه یر کردنی فلیمی خراب - گوئی گرتن له قسه ی پر و پوچ و گۆرانی... هتد) ده ی با هه و ئبه دین وازیان لی بینین به پشت به ستن به خودای په ر و مر دگار..

لیره دا حه ز ده که م نه م هه ر مووده پیرۆزه ی پینجه مبه ری نازدار تان ﷺ بیر بینه وه که دمهفر مویت: (اَغْتَنِمْ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ: شَبَابَكَ قَبْلَ هَرَمِكَ، وَصَحَّتَكَ قَبْلَ سَقَمِكَ، وَغَنَّاكَ قَبْلَ فَقْرِكَ، وَفَرَاغَكَ قَبْلَ شُغْلِكَ، وَحَيَاتَكَ قَبْلَ مَوْتِكَ)⁹. واته: (سوود و که لک و مر گره له م پینج شته، پيش نه وه ی نه م پینج شته روو بدن:

⁹۶- حدائق ذات بهجة.

⁹۷- رواه الحاكم.

- ۱- تەمەنى لاویت، پېش ئەوەی پیر بیت..
- ۲- لەش ساغیت، پېش ئەوەی نەخۆش کەویت..
- ۳- دەولە مەندیت، پېش ئەوەی هەزار بیت..
- ۴- کاتە بەتالە کانت، پېش ئەوەی سەر ھال و مەشغول بیت..
- ۵- ژیانەت، پېش ئەوەی بمریت..

کاری ئاسان و پاداشتی گەورە

هەموومان پۆژانە زۆر کاری ئاسان و پاداشتی گەورە لە دەست دەدەین.. زۆر
هەلپەیی پەیدا کردن و کوکردنەوی مال و سامان دەکەین و خەریکە بە تەواوی لە
دوار و ژمان بێناگا دەبین..

❖ پیاویك دەچیت بۆ لای پیاوچاكێك و سكالای گرانی بازاری لە لا دەكات،
پیاوچاكەكەش دەفەر مویت؛ ئەگەر دەنكيك گەنم ببیت بە دیناریك (واتە
دیناریکی زیڕ) خەمم نیە، چونکە ئەوەی لە سەر منە ئەو مەیه کە خودای
پەر و مردگار بپەرستم بەو شیوەیە کە فەرمانی پێکردووم، ئەو هەشی کە لە
سەر خودایە ئەو مەیه کە رزق و رۆزیم پێبەخشیت، هەر وەك پەیمانی پێداوم..
﴿وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا تَسْأَلْ رِزْقًا مِّن رَّبِّكَ وَالْعَنَافَةُ لِلنَّقْوَىٰ﴾
﴿۱۳۲﴾ طە. واتە: (ئەو پێغەمبەر ﷺ، ئەو ئیماندار فەرمان بەدە بە هەر هەموو
تاکەکانی خێزانت، تا نوێژە کەیان (بە چاکی ئەنجام بدەن، چونکە نوێژ خۆراکی
رۆحە) و بەر دەوام و خۆراگری بە سەری، ئێمە بێگومان داوای رزق و رۆزی لە تۆ
ناکەین، بە لکو ئێمە رزق و رۆزی بە تۆ دەبەخشین، سەرەنجامی چاکیش هەر بۆ
خوێناسی و دینداریە)..
❖ مامۆستایەك دەگێڕێتەو دەفەر مویت؛ رۆژێك لە ئوتومبیلە کەمدا لە گەل
هاورپێهە کەمدا بووم، ئەو هاوڕێیەم کە سێکی زۆر ئیماندار بوو، خودای گەورەش
بەندەکانی خۆی باشتر دەناسیت.. هاوڕێکەم پرسیاریکی سەیری لێکردم و وتی:
نەخۆشێك نانا سیت؟ وتم: تێناگەم مەبەستت چیە؟! وتی: دەمەوێت سەردانی
نەخۆشێك بکەم.. وتم: بۆچی؟! وتی: سوپاس بۆ خودا ئەمڕۆ بەرپۆژووم،

هەر وها ئامادهی ناشتنی جه نازیه کیش بووم، ئیستاش دهمه ویت سهردانی نه خوشیک بکه م..

❖ پۆژیک پیغه مبهری خودا ﷺ له هاوه له کانی دهپرسیت: کئی ئه مرۆ بهر پۆژوو؟ ئیمامی ئه بوبه کر ﷺ فهر مووی: من.. پیغه مبهری خودا ﷺ فهر مووی: کئی ئه مرۆ له گه له جه نازیه کیدا چوو به سهر قه بران؟ ئیمامی ئه بوبه کر ﷺ فهر مووی: من.. پیغه مبهری خودا ﷺ فهر مووی: کئی ئه مرۆ هه ژاریکی تیر کردوو؟ ئیمامی ئه بوبه کر ﷺ فهر مووی: من.. پیغه مبهری خودا ﷺ فهر مووی: کئی ئه مرۆ سهردانی نه خوشیکی کردوو؟ ئیمامی ئه بوبه کر ﷺ فهر مووی: من.. پیغه مبهری خودا ﷺ فهر مووی: ئه م کارانه له ههر که سیکیدا هه بیت به هه شتیه..

❖ یه کیك له ریگه ههره ئاسانه کانی دهستکهوتنی پاداشت، بریتیه له زیکو یادی خودای پهروهر دگار.. خودای گه وره ده فهر مویت: ﴿فَاذْكُرُونِي اَذْكُرْكُمْ﴾ واته: (ئه ی ئیمانداران ئه گه ر یادی من بکه ن، منیش یادی ئیوه ده که م).. یادی پهروهر دگار پیویستی به دهست نویژو پروگردنه قیبله نیه، به پیوه بیت یان به دانیشتنه وه، یاخود به ڕاکشانه وه بیت، ده توانیت ئه نجامی بدهیت.. ههروهک خودای پهروهر دگار ده فهر مویت: ﴿الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَطْلًا سُبْحَانَكَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ (آل عمران). واته: (ئهو انه ی یادی خودا ده که ن له کاتیکیدا که به پیوه یان دانیشتنه یان ڕاکشاون (له هیج حاله تیکدا یادی ئه و زاته فهراموش ناکه ن)، هه میشه بیر ده که نه وه له دروست بوونی ئاسمانه کان و زهوی (بیر ده که نه وه له هه موو ورده کاریه ک، سهرنجی هه موو دیار ده یه ک دهن، سهر نه نجام ده تین): پهروهر دگارا تۆ ئه م هه موو دروست گراوانه ت بیهوده و بئ نامانج دروست نه کردوو، پاکی و بیگهردی شایسته ی تویه، ده تۆش بمانپاریزه له سزای ناگری دۆزه خ).. پیغه مبهری خوداش ﷺ ده فهر مویت: (مثل الذی یذکر ربه والذی لا یذکر ربه مثل الحي والمیت)^۴. واته: (نمونه ی ئه و که سه ی

که یادی خودای په‌رومردگار دمکات، له‌گه‌ل نه‌و که‌سه‌ی که یادی ناکات، و مکو نمونه‌ی زیندوو مردوو (وان) .. هه‌روه‌ها ده‌فهر مویت: (نایا ناگادارتان بکه‌م به‌باشترین کردار مگانتان، وه‌پاکترین و جاکترین و به‌رزترین کردار له‌لای خودای په‌رومردگار، وه‌باشتر بیت بو‌تان له‌به‌خشینی زی‌و پاره، وه‌له‌موش چاکتر بیت که به‌دوژمنه‌گانتان بگهن و له‌گهردنیا بده‌ن و نه‌وانیش له‌گهردنیا بده‌ن؟ وتیان: به‌ئێ‌هێ پی‌غه‌مبه‌ری خودا .. پی‌غه‌مبه‌ری خودا ﷺ فهر موی: زی‌کرو یادی په‌رومردگار) .. یادی په‌رومردگار هۆ‌کاریکی گه‌وره‌یه‌ بو‌نه‌مانی غه‌م دله‌نگی، هۆ‌کاریکی‌شه‌ بو‌دنیا‌یی و نارامی .. خودای په‌رومردگار ده‌فهر مویت: ﴿أَلَا يَذْكُرُ اللَّهُ تَطْمِئِنُّ الْقُلُوبُ﴾ (۲۸) الرعد. واته: (ناگادار بن دله‌کان هه‌ر به‌هوران و یادی په‌رومردگار نارام دهب‌ن و ده‌حه‌وینه‌وه) ..

❖ یه‌کیک له‌و زی‌کرانه‌ش وتنی (استغفر الله) یه، پی‌غه‌مبه‌ری خودا ﷺ هه‌موو رۆژێک سه‌د جار (استغفر الله) ی کردوو .. خودای په‌رومردگاریش ده‌فهر مویت: ﴿وَمَا كَانُ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ﴾ (۳۲) الأنفال. واته: (هه‌روه‌ها خودا سزادهر نیه له‌کاتی‌که‌ ئه‌وان داوای لی‌خۆ‌شبوون بکه‌ن) ..

❖ پیاوێک هات بو‌لای (حه‌سه‌نی به‌صری) و پێی وت: بێ‌بارانیه‌و بارانمان بو‌ ناباریت، چی بکه‌ین باشه؟ حه‌سه‌نی به‌صری فهر مووی: زۆر (استغفر الله) بکه‌ن .. که‌سیکی تر هات و سکا‌لای نه‌بوونی و هم‌زاری ده‌گرد، حه‌سه‌نی به‌صری فهر مووی: زۆر (استغفر الله) بکه‌ن .. که‌سیکی تر هات و وتی: خیزانه‌که‌م مندا‌لی نابیت، حه‌سه‌نی به‌صری فهر مووی: (استغفر الله) بکه‌ن .. که‌سیکی تر هات و وتی: دانه‌وی‌له‌ ده‌چین‌ن و به‌ره‌همان نیه، حه‌سه‌نی به‌صری فهر مووی: (استغفر الله) بکه‌ن .. ئه‌وانه‌ی ناماده‌ی دانیشه‌نه‌که‌ بوون وتیان: بو‌چی بو‌هه‌موویان هه‌ر وت (استغفر الله) بکه‌ن؟! حه‌سه‌نی به‌صریش له‌وه‌لامدا فهر مووی: ئه‌ی خودای گه‌وره‌ نافهر مویت: ﴿قُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا﴾ (۱) ﴿يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا﴾ (۱۱) ﴿وَيُمِدُّكُمْ بِأَمْوَالٍ وَمِنْ بَيْنِ يَدَيْكُمْ جَنَّاتٍ وَجَعَلَ لَكُمُ الْغَنَاءَ﴾ (۱۲) نوح. واته: (به‌رده‌وام پێم ده‌وتن: ئێ‌وه‌ داوای لی‌خۆ‌شبوون له‌ په‌رومردگارتان بکه‌ن، چون‌که‌ به‌راستی نه‌و زاتیکی لی‌خۆ‌شبووه ❖ بارانتان به‌لی‌زمه‌ و خو‌په‌م بو‌دبارینیت

• مال و سامان و نه وەتان پێدەبەخشیت، هاوڕێ لەگەڵ باخ و باخاتدا، روبار و چەم و جۆگەتان بۆ بەدی دەهێنیت^{۹۹}..

❖ پێغەمبەری خودا ﷺ دەفەر مویت: (الساعي على الأرملة والمسكين كالمجاهد في سبيل الله)^{۱۰۰}. واتە: (ئەو کەسەى کە یارمەتى بیوێژن و هەزار دەدات، وەکو ئەو کەسە وایە کە لە ڕێگەى خوا دا تێدەکۆشیت)..

❖ پێغەمبەری خودا ﷺ دەفەر مویت: (والذي نفسي بيده لا تدخلوا الجنة حتى تؤمنوا، ولا تؤمنوا حتى تحابوا، أولا أدلكم على شيء إذا فعلتموه تحاببتم؟ افشوا السلام بينكم)^{۱۰۱}. واتە: (سۆیند بەوێ گيانى منى بە دەستە ناچنە بەهەشت هەتا باوێر نەهێن، باوێریش ناهێن هەتا یەكترتان خوێش نەوێت، ئایا ڕێتان پێشان دەم بۆ شتیك كە ئەگەر ئەنجامى بدن، یەكترتان خوێش بویت؟ سلۆو لە یەكتری بكەن)..

❖ پێغەمبەری خودا ﷺ دەفەر مویت: (من صلى علي صلاة، صلى الله عليه بها عشراً)^{۱۰۲}. واتە: (هەر كەسێك سەلاواتێك لە سەر بدات، ئەوا خودای گەورە دە سەلاواتی لە سەر دەدات)..

❖ پێغەمبەری خودا ﷺ دەفەر مویت: (ما من عبد يصوم يوماً في سبيل الله إلا باعد الله بذلك اليوم وجهه عن النار سبعين خريفاً)^{۱۰۳}. واتە: (هەر بەندهیهك لە ڕۆژی خوا دا ڕۆژێك بە ڕۆژوو بیست ئەوا بەو ڕۆژە خودای گەورە ڕوخساری ئەو كەسە حەفتا پایز لە ناگری دۆزەخ دوور دەخاتەوێ)..

❖ پێغەمبەری خودا ﷺ دەفەر مویت: (هەر كەسێك لە ڕۆژێكدا سەد جار بڵیت: لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير) خێری ئازاد كردنی دە بەندهی هەیه، سەد چاكەشی بۆ دهنوسریت، وە سەد

۹۹-عندما بكى.

۱۰۰-متفق عليه.

۱۰۱-رواه مسلم.

۱۰۲-رواه مسلم.

۱۰۳-متفق عليه.

خراپه‌ی لیده‌سپیتته‌وه، وه نه‌و پۆژه هه‌تا ئیواره له شه‌یتان دهمپاریزیت، هیچ که‌سیکیش له‌و باستر نیه، ته‌ن‌ها که‌سیک نه‌بی‌ت که له‌م زیاتر نه‌م زیکره‌ی کرد بی‌ت)..

❖ پی‌غه‌مبه‌ری خودا ﷺ ده‌فه‌ر مو‌یت: (من قال سبحان الله وبحمده في يوم مائة مرة حطت خطاياہ وإن كانت مثل زبد البحر)^{۱۴}. واته: (هه‌ر که‌سیک له پۆژی‌کدا سه‌د جار بلی: (سبحان الله وبحمده) نه‌وا گونا‌هه‌کانی ده‌سپینه‌وه، نه‌گه‌ر گونا‌هه‌کانی هاوشیوه‌ی که‌فی ده‌ریاش بی‌ت)..

❖ پی‌غه‌مبه‌ری خودا ﷺ ده‌فه‌ر مو‌یت: (افضل الصيام بعد رمضان شهر الله المحرم، وافضل الصلاة بعد الفريضة صلاة الليل)^{۱۵}. واته: (باشترین پۆژوو له دوا‌ی پۆژووی په‌مه‌زان، پۆژووی مانگی مو‌حه‌رمه، وه باشترین نو‌یز له دوا‌ی نو‌یزه‌فه‌ر زه‌گان، شه‌و نو‌یزه)..

❖ پی‌غه‌مبه‌ری خودا ﷺ ده‌فه‌ر مو‌یت: (من صام رمضان ثم أتبعه ستا من شوال كان كصيام الدهر)^{۱۶}. واته: (هه‌ر که‌سیک پۆژووی مانگی په‌مه‌زان بگری‌ت، پاشان شه‌ش پۆژ له مانگی شه‌وال بگری‌ت، وه‌ک نه‌وه‌ وایه که هه‌موو ساله‌که به‌ر پۆژوو بووبی‌ت)..

❖ پی‌غه‌مبه‌ری خودا ﷺ ده‌فه‌ر مو‌یت: (العمرة إلى العمرة كفارة لما بينهما، والحج المبرور ليس له جزاء إلا الجنة)^{۱۷}. واته: (ماوه‌ی نی‌وان عومره‌یه‌ک تا عومره‌یه‌کی تر، که‌فه‌ر ته‌ی نی‌وانیانه، وه حه‌جی وهرگی‌راوو قبو‌لکراو هیچ پاداشتیکی نیه، به‌هه‌شت نه‌بی‌ت).. هه‌روه‌ها ده‌فه‌ر مو‌یت: (عمرة في رمضان تعدل حجة، أو حجة معي)^{۱۸}. واته: (عومره‌یه‌ک له په‌مه‌زاندا به‌رامبه‌ر به حه‌جی‌که، یان وه‌کو نه‌وه‌ وایه له‌گه‌ل مندا حه‌جی‌کی کرد بی‌ت)..

۱۰۴- البخاری ۶۴۰۵ و مسلم ۲۶۹۶.

۱۰۵- رواه مسلم.

۱۰۶- رواه مسلم.

۱۰۷- متفق عليه.

۱۰۸- متفق عليه.

لە کۆتاییدا: داواکارم خودای پەرورەدگار ھیدایەتەمان، بەدات بە ھیدایەتی
 ئیمان و لە گوناھو تاوانەکانمان خۆش بێت و لاشەمان لە ناگری دۆزەخ بپارێزێت و
 لە بەھەشتی نەبەرپاوێ خۆیدا کۆمان کاتەوێ. ئامین.

سبحانك اللهم وبحمدك،

أشهد أن لا إله إلا أنت أستغفرك وأتوب إليك.

ھێمن محەمەد عەلی

سلیمانی

۲۰۰۸/۸/۱۴

سه‌چاوه‌کان

- ۱- ته‌فسیری ئاسان / مامۆستا بورهان محمد امین.
- ۲- آین نحن من هؤلاء / د. عبدالملك القاسم.
- ۳- فقه الدلیل / د. عائض القرني.
- ۴- المسك والعنبر في خطب المنبر / د. عائض القرني.
- ۵- حدائق ذات بهجة / د. عائض القرني.
- ۶- اخلاق المسلم / علافته بالخالق / د. وهبة الزحيلي.
- ۷- ياليت قومي يعلمون / عبد المحسن عبد الرحمن.
- ۸- أهل النار / يوسف الحاج أحمد.
- ۹- تبت إلى الله / يوسف الحاج أحمد.
- ۱۰- وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون / د. محمد العريفي.
- ۱۱- في بطن الحوت / د. محمد العريفي.
- ۱۲- دموع المحراب / أبو عبد الرحمن.
- ۱۳- هل رأوا جنتي / أبو عبد الرحمن.
- ۱۴- أنقذوني / أبو عبد الرحمن.
- ۱۵- دفونها وهي ساجدة / أبو عبد الرحمن.
- ۱۶- عندما بكى / فهد عبد الرحمن الحميد.
- ۱۷- إلا صلاتي / مشعل العتيبي.
- ۱۸- دموع الصالحين / أبو الفداء محمد عزت محمد عارف.
- ۱۹- مائة قصة من قصص الصالحين / د. حامد أحمد الطاهر.
- ۲۰- كاسيتي أنين الفجر / نبيل العوضي.

ناوه‌ڕۆک

٧	..... پێشه‌کی
٩	..... سه‌ره‌تا
١١	..... وه‌ستانی ڕۆژی دوایی
١٩	..... هه‌زل و گرنگی نوێژ
٢١	..... هه‌زل و پله‌وپایه‌ی نوێژی به‌یانی و عه‌سر
٢٢	..... هه‌زلی نوێژی جه‌ماعه‌ت
٢٥	..... هه‌نگاوانان به‌ره‌و مرگه‌وت
٢٧	..... ناماده‌بوونی نوێژی جه‌ماعه‌تی به‌یانی و عیша
٣٣	..... هه‌زل و پله‌و پایه‌ی نوێژه سوننه‌ته‌کان
٤٢	..... چه‌ند چیرۆک و به‌سه‌ره‌اتیکی راسته‌هینه
٦٨	..... نه‌وکه‌سانه‌ی ته‌نها له‌ ڕه‌مه‌زاندا خودا په‌رستی ده‌که‌ن
٦٩	..... نه‌نجام نه‌دانی نوێژ
٧٥	..... حوکمی نوێژنه‌که‌ر
٨١	..... کاری ناسان و پاداشتی گه‌وره
٨٧	..... سه‌رچاوه‌کان

